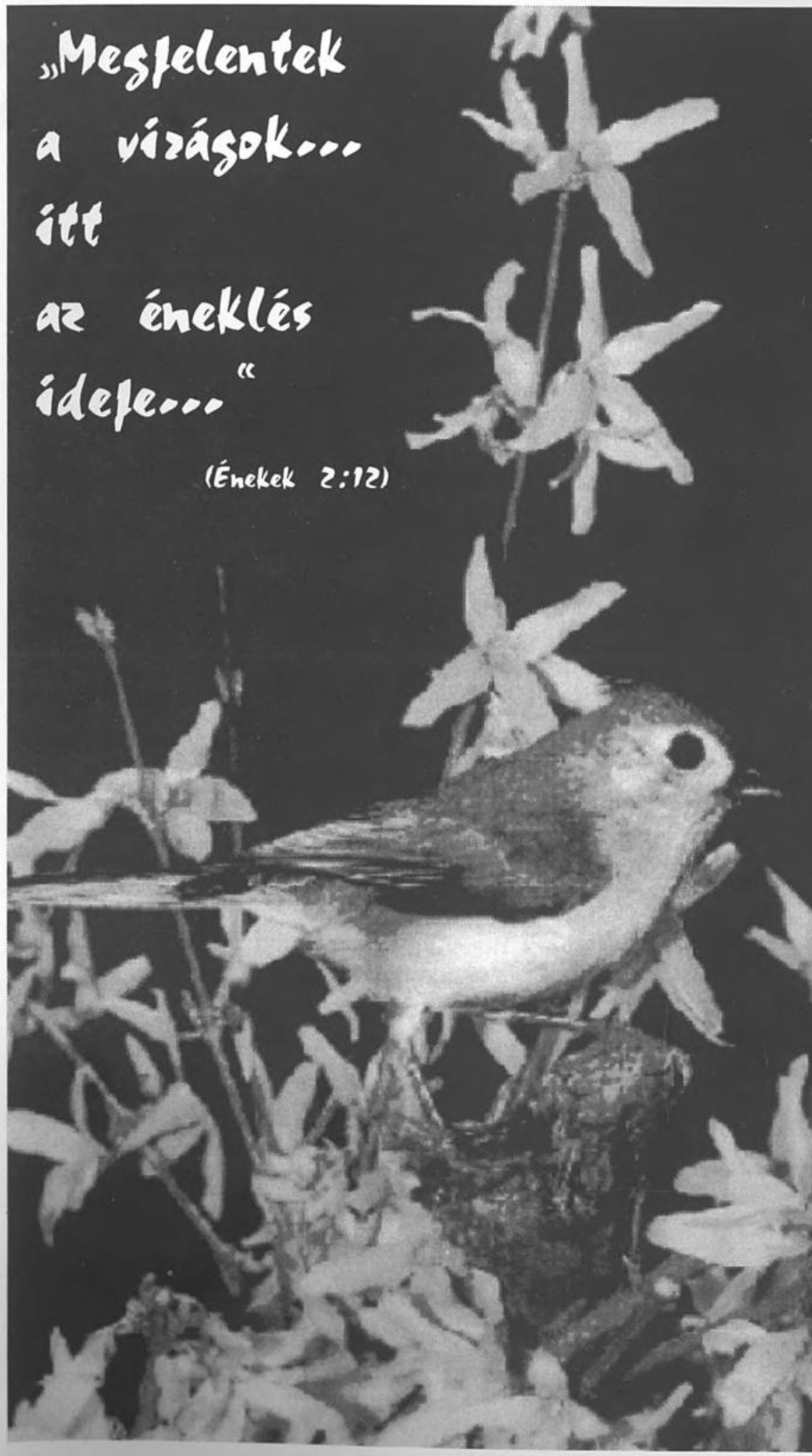
Baptista lelkészi szakfolyóirat

Szolgatárs

1997. március-április VI. évfolyam 2. szám

A TARTALOMBÓL

- A Szentlélek és az ember
- Az igehirdetés előzményei és kulisszatitkai
- Hit és magatartás
- Bibliatanulmányozás – Ámósz könyve alapján
- Recenzió Dr. Tresánszky Vilmos munkáiról
- A Bibliatársulatok Világszövetségének előadásaiból
- A halál-küszöbön
- A karizmák rendeltetése
- Lelkigondozás a szexuális szabadosság korában
- Händel, akit feltámasztott a Messiás
- A Friedensklänge írásai
- Ádám és Éva utódai
- Illusztrációk és derű

TARTALOMJEGYZÉK

HIRDESD AZ IGÉT!

Joseph Tracy: A New England-i nagy ébredés – 11. 1
Dr. Haraszti Sándor: „Legyen meg a Te akaratod!" 6

BIBLIATANULMÁNY

Charles R. Grasham: Témák a Tituszhoz írt levélből: I. Keresztyén viselkedési mód 7
Marilyn Kunz és Catherine Schell: Ámósz – Az életstílus prófétája (1. közlés) 9

KÖNYVSZEMLE

Szebeni Olivér: Régi ösvényeken – Dr. Tresánszky Vilmos: A baptizmus egyháztörténelme és a mai baptizmus lényege 14

A SZOLGÁLAT ÚTJÁN

Prof. Lamin Sanneh: Az egyház a harmadik évezredben (A BVSZ mississaugai nagygyűlésének előadásaiból) 15
Bibliográfiai hivatkozás 19

TANULMÁNYI SZEMLE

Michael Schröter-Kunhardt: Halálközeli tapasztalatok 23

ISTEN NÉPE A GYÜLEKEZETBEN

Kovács Géza: Karizmák és karizmatikus mozgalmak (1. közlés) 25

ISTEN NÉPE A CSALÁDBAN

Dr. Haraszti Sándor: Tizenévesek terhessége – Tanács lelkipásztoroknak (1. közlés). 33

ÉNEK-ZENE A GYÜLEKEZETBEN

Stefan Zweig: Georg Friedrich Händel feltámadása 39

INNEN-ONNAN 46

TALLÓZÓ

Thomas D. Lea: Bemerítés a korai egyházban 49

SZOLGATÁRS-NÉ

Éva száműzött gyermekei 51

SZEMELVÉNYEK A SZÁZADELŐ BAPTISTA SAJTÓJÁBÓL 53

ILLUSZTRÁCIÓK GYŰJTEMÉNYE 56

VIDÁM ESETEK 60

Baptista lelkészi szakfolyóirat

Szolgatárs

A Magyarországi Baptista Egyház kiadványa

Szerkeszti: **Kolozs Nagy János**
Lukács Tamás

Felelős kiadó: **Dr. Almási Mihály és Győri Kornél**

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
1062 Budapest, Aradi u. 48.
☎ 332-23-32, 332-79-85;
Fax: 131-01-91

A folyóirat önköltségi áron megvásárolható
és előfizethető a Baptista Kiadónál
Egy szám ára: 300- Ft,
egy éves előfizetési díj: 1800- Ft.
Megjelenik: kéthavonta
ISSN 1218-425X

HIRDESD AZ IGÉT!

Joseph Tracy

A New England-i nagy ébredés – 11.

VIII. Fejezet

Whitefield New Yorkban és Délen

Miután együtt vacsorázott az anglikán gyülekezet lelkipásztorával, prédikált és imádságokat olvasott Ryeben, és East Chesterben töltötte az estét. Ott prédikált másnap mintegy háromszáz embernek, akik között „valami édes meghatódottságot" figyelt meg. Kingsbridge-ben egy középület lépcsőiről körülbelül ötszáz embernek prédikált, de nem sok látható eredménnyel.

Whitefield október 30-án érkezett New Yorkba. Útközben elmondta barátjának, Noble-nek, hogy nem sok hatásra számít New Yorkban, de Noble nagy tetteket várt Istentől, és több embert is megemlített, akik a korábbi ottani szolgálat alatt minden jel szerint megváltásban részesültek.

„Vacsora után az Úr megtöltötte szívem, és elvégezte bennem, hogy tusakodjam New York lakóiért és kedves barátaimért. Vigasztalásomra az Úr odahozta Long Islandról drága Davenport barátomat, akinek keze által az áldott Jézus nagy tetteket vitt véghez az utóbbi időben", mert saját egyházközségében csaknem húsz lelket adott neki mintegy két hónap leforgása alatt.

„Október 21-én, miután egy ellenem szóló, elkeseredett hangú röplappal találkoztam, amit a presbiteriánusok némelyike terjesztett, szükségét éreztem, hogy válaszoljak rá. Már régóta számítottam nyílt ellenállásra abból az irányból. Azt hiszem, ez napról napra erősödik."

Két prédikációs kötetet is kiadtak Londonban, mintha ő mondta volna el a bennük levő beszédeket, jóllehet sohasem prédikált a legtöbb fölsorolt bibliai szövegről. Ezt az „elkeseredett hangú röplapot" így címezték: „A kérdezők, vagy kivonat Whitefield nyomtatott prédikációinak több fejezetéből, lapjaiból és leveleiből, az indokolt kérdésekben található kétes részekkel együtt, amelyeket minden egyes megjegyzéssel kapcsolatban a presbiteriánus hitnézeten levő tagok némelyike támasztott." A szerzők a New Castle-ben működő presbitérium vezetése alatt levő gyülekezetek tagjainak nevezik magukat, és a kérdéseket a presbitériumnak nyújtották be 1740. szeptember 9-én a Whiteclay Creek-en tartott gyűlésen azzal a kéréssel, hogy a presbitérium vagy válaszoljon azokra, vagy járuljon hozzá azok kinyomtatásához. A presbitérium azt gondolta legjobbnak, hogy „megengedi a folyamodóknak, hogy kinyomtassák megjegyzéseiket, és maga Whitefield válaszoljon azokra".

A röplapot Philadelphiában nyomtatták ki, és újból kinyomtatták Bostonban az év vége előtt (a bostoni kiadásból az egyik példány megvan az O. S. Ch. Libraryben). Az ébredés kezdetétől fogva nyilvánvalóan állandó levelezés, sőt szoros szövetség volt az „ódivatú" presbiteriánusok és Whitefield ellenzői között New Englandben. A keserű hangú röpirat számos téves kifejezésről igyekezett őt meggyőzni, de a nyelvezete végig udvarias volt. Whitefield megköszönte a neki nyújtott lehetőséget, hogy nyilvánosan helyesbítheti a kinyomtatott prédikációkban fölfedezett némelyik tévedését; csaknem mind elismerve, amelyekkel vádolták, sőt még olyanokat is említve, amelyeket nem vettek észre, és a szívükre apellált, hogy vajon helyes-e, miután hallgatták prédikálását Amerikában, hibáztatni őt néhány olyan vigyázatlan kifejezésért, amelyek a tollából eredtek közvetlenül azután, hogy kikerült az oxfordi egyetemről. Biztosította őket arról, hogy a legkisebb neheztelés sem terheli lelkét velük szemben. Ennek kijelentésével, nem nagyon csalta meg magát, mert bizonyára szelídebben elviselte bírálataikat, mint a legtöbben tették volna, és tényleg nem érzett neheztelést irántuk.

E nap reggelén Pemberton összejöveteli helyén prédikált. Azelőtt még sohasem tapasztalta, hogy Isten igéje olyan nagy hangsúllyal hangzott volna New Yorkban. Akármerre tekintett, azt látta, hogy az emberek mélyen meghatódtak. „Este az igét nagy hatalom kísérte." Másnap, befejezte a röpiratra adott válaszát. „Az Úr képessé tett arra, hogy ezt a szelídség lelkületével tegyem."

„Kétszer prédikáltam nagyon zsúfolt termekben és mindkét esetben hatalommal. Az esti összejövetelen egyesek elájultak, és úgy látszik, az Úr mind többet és többet mutatott meg nekünk abból, hogy eljött New York kedves esztendejének az ideje. Ó, miért is kételkedtem! Uram, növeld hitemet!"

„November 5-e, vasárnap. E reggelen szabadon és bizonyos hatalommal prédikáltam, de nagyon elcsüggedtem az esti prédikáció előtt. Mielőtt elhagytam volna Noble úr házát, csaknem fél órán át csak térdeltem az Úr előtt, és azt mondtam neki, hogy szegény bűnös vagyok. Kíváncsi voltam rá, hogy vajon Krisztus irgalmat gyakorol-e egy ilyen nyomorult iránt. Amint elmentem az összejövetelre, egyre gyengébbnek éreztem magam, és amikor a szószékre álltam, inkább néma szerettem volna maradni, mint hogy beszéljek."

Ez nemcsak előjáték volt, hanem előkészület is az utána következő nagy fellángoláshoz. Az Úr átéreztette vele a vallás értékét és azt, hogy mennyire szüksége van rá az embernek. Bezárkózott gondolkodásában és gyötrődve elmélkedett azon, hogy mi a leghatalmasabb az isteni igazságban. Gyengesége imádságba űzte, hogy ne az emberi bölcsességre és erőre támaszkodjék. Ez egyszerre összefogta, irányította és hadrendbe állította minden erejét. „Miután elkezdtem beszélni, az Úr Lelke szabadságot adott, míg végül hatalmas, zúgó szélként leszállt, mindent maga előtt sodorva."

Whitefield, saját magyarázata szerint, átérezte a Lélek jelenlétét azokban a gondolatokban és érzelmekben, amelyeket a Lélek adott. „Azonnal az egész gyülekezet felriadt. Sírás, könnyezés és jajgatás volt hallható minden irányból, az emberek szíve megtelt félelemmel, és sokan barátaik karjába estek. Lelkem száguldásba kezdett, míg

végül már alig tudtam bármit is mondani. Isten jóságának érzete árasztott el. Miután hazajöttem, ágyra vetettem magam, és félelmetes csendben csodáltam a végtelen szabadságot, Isten szuverenitását és Isten szeretetének fenségét."

Miután Barber úr házasságkötésén tanúskodott, akivel Rhode Islanden találkozott, vele együtt Georgiába ment. „Isten megnyilvánulásai nagyon gyorsan kiáradtak – ilyen gondolatokat támasztott bennem Isten –, hogy törékeny sátorom alig volt képes befogadni azokat. Drága barátaim ágyam körül ültek. Mindegyikükért egymás után imádkoztam erős kiáltásokkal és szívemben meghatottan a hit kárpiton belüli látásával. Mintegy fél óráig tartott mindez, hogy megdöbbentem saját gonoszságomon és Krisztus kiválóságán, és aztán fölemelkedtem teljes békével, szeretettel és örömmel. Ó, milyen sokkal tartozom ellenségeimnek! Isten különös módon kinyilatkoztatta magát lelkemnek azóta, hogy láttam a presbiteriánusok által ellenem kinyomtatott röpiratot."

Miután hétfőn kétszer prédikált egyre nagyobb gyülekezet előtt, mindkét alkalommal megfigyelte, hogy „nagy és kegyelmes elérzékenyülés történt az emberek között, de nem voltak fölkiáltások". Azután elment Staten Islandra. Ott csütörtökön prédikált egy szekérről három vagy négyszáz embernek. „Az Úr lejött közénk." Itt találkozott Gilbert Tennenttel és Cross úrral, aki beszámolt neki a New Jersey és Maryland államokban elkezdett jó munka haladásáról.

A prédikáció után átment Newarkra, ahol prédikált; de mint előre sejtette, kevés eredménnyel. „Este azonban az Úr bemutatta dicsőségét. Amikor a családi imádkozás ideje elérkezett ott, ahol megszálltam és megláttam azt a sok fiatalembert körülöttem, a lelkem elérzékenyült az értük való aggódás miatt. Éneklés után buzdító igéket adtam át; hogy milyen hatalommal, senki más nem tudja teljes mértékben kifejezni, csak azok, akik átélték. Ó, úgy hatott az ige, mint pöröly és tűz!"

Szerdán elment Baskinridge-be, Cross úr egyházközségébe, ahol megtudta, hogy Davenport úr a megbeszélés szerint prédikált mintegy háromezer embernek. „Amint továbbhaladtam, elmondtam, hogy a lelkem sír értük, és meg vagyok róla győződve, hogy az Úr egy napon ismertté teszi hatalmát közöttük. Imádságban tört ki a lelkem és az emberek érzései fölkavarodtak. Nem sokáig beszéltem, de a Szentszellem bemutatta hatalmát. A gyülekezet minden részében egyesek felkiáltottak, és csaknem valamennyien könnyekben érzékenyültek el. Ez csökkent néhány pillanatra", de egy olyan eset is volt, amit Whitefield jellegzetes ráérzéssel vagy inkább ösztönével megragadott, ami több volt a ráérzésnél, és nagyon hatalmába kerítette őket.

Egy hét-nyolcéves kisfiú úgy elkezdett sírni „mintha megszakadt volna a szíve. Cross úr megszánta és fölvette szekerére, ami annyira meghatott, hogy abbahagytam a beszédet és azt mondtam az embereknek, hogy most a kisfiúnak kell prédikálnia előttük, és mivel a régi hívők nem sírnak Krisztus után, Isten bemutatta hatalmát, és a csecsemők szájával vett magának dicsőséget. Isten annyira megáldotta ezt, hogy ismét általános megindultság uralkodott el a gyülekezeten. Újabb személyeket érintett itt is, ott is, és egyre jobban erősödött a sírás.

Azon az estén Tennent prédikált Cross csűrében mintegy három kilométernyi távolságban „nagyon kiválóan, a lelkileg eltávolodottak szükségletének és hiányának megfelelően". Milyen jó téma ez az esti prédikáláshoz egy csűrben!? „Akkor elkezdtem imádkozni, és hatalmasan átéreztem Isten Lelkének munkáját. Hamarosan nagy meghatódottság volt megfigyelhető a hallgatók között. Aztán buzdító igéket adtam át. Az Úr jelenléte meglepő módon mutatkozott be. Valaki mintegy hat percen át kiáltotta: „Eljön, eljön", és alig tudta visszatartani azt a fölfedezését, amit Jézus Krisztus mutatott be lelkének. Amikor arra gondolt, hogy Isten Krisztusban kifejezett bűnbocsátó szeretete kész arra, hogy teljesen betöltse lelke minden hiányát, megnyugtatta gyötrődő elméjét, hogy valami reményalapot találjon, és ez olyan örvendetes érzéshullámokhoz vezetett, hogy alig tudta elviselni. Ki csodálkozik azon, hogy megjelent gondolatában Krisztus világos, határozott képe a kereszten, vagy tövisekkel koronázva, vagy trónjáról alámosolyogva! Különben hogy lehetett volna másként?

Másnap reggel Whitefield buzdította őket, énekelt és imádkozott a csűrben az emberekkel, és miután kedvesen elbeszélgettek, New Brunswickba utazott Gilbert Tennent otthonához. Ott Georgiából érkezett leveleket vett át. Egyikük tájékoztatta arról, hogy egy lelkész átmegy oda, hogy betöltse helyét, ami örömet okozott neki, és elhatározta, hogy feladja addigi „állását". „Az egyházközség és az árvaház együtt túl sok nekem. Ezenkívül úgy látszik, Isten az evangélizálást teszi kötelességemmé, és nem kell egyetlen meghatározott helyhez kötődnöm."

Itt William Tennent találkozott velük, és eldöntötték, hogy Gilbertnek Bostonba kell mennie. Amikor ezt először ajánlották, Gilbert nem akart menni, és „hangoztatta alkalmatlanságát egy olyan nagy munkára", mert bármit is jelent most ez a kifejezés, akkor kétségtelenül az „irodalom fellegvára" Boston volt az egész országban, és lelkészei valamennyien kiemelkedően szent emberek voltak. Jóllehet Gilbert sohasem ijedt meg ellenfeleitől, alkalmatlannak érezte magát arra az állomásra, amelyet köztük el kellett foglalnia. De alapos megbeszélések és imádkozások után úgy gondolta, hogy kötelessége elmenni és ezt mondta: „Legyen meg az Úr akarata!"

Whitefield Davenport társaságában Trenton mellett elhaladva, kétszer is alig menekült meg a vízbefúlástól, és szombat este érkezett meg Philadelphiába. Másnap kétszer prédikált abban az épületben, amelyet barátai építettek. A tető még nem készült el, de az ideiglenes padló már készen volt és szószéket is emeltek, és „több százan" részt vettek. „Mind reggel, mind este Isten dicsősége töltötte be a házat, mert nagy erő nyilvánult meg a gyülekezetben." Itt maradt egy hétnél is tovább, naponta prédikálva és beszélgetve azokkal, akiket megérintett igemagyarázata.

Utoljára megjegyezte: „Csaknem vég nélküli az isteni kegyelem különleges eseteinek a száma, amelyeket ezen az utóbbi héten tapasztaltam. Sokan, akik korábban csak bűntudatra ébredtek, most nyíltan bizonyították megtérésüket, és erről bensejükben világos meggyőződéshez jutottak. Fő feladatom most az volt, hogy építsem és buzdítsam őket, hogy maradjanak meg Isten kegyelmében. Ennek ellenére sokan bűnbánatot tartottak csaknem mindennap, és hozzám jöttek nagy keserűségükben és lelki gyötrelmükben."

„Több csoport van már a városban nemcsak férfiaké és nőké, hanem kisfiúké és kisleányoké is. Mivel nagyon el vagyok foglalva, nem tudom őket látogatni úgy, mint szeretném, de remélem, az Úr majd munkatársakat állít mellém, és hogy véneket rendelünk ki minden helyen. Azután majd átéljük egy dicsőséges egyház megalapítását

és megszilárdulását Philadelphiában." Később megalakult a gyülekezet és Gilbert Tennent lett a lelkipásztor.

Whitefield november 17-én távozott Philadelphiából, és áthaladva New Jerseyn, Gloucesterben prédikált. Szíve „csüggedésben" volt, és nem a megszokott elevenséggel prédikált. „Mégis kedves meghatódottság történt, és számosan, akik azelőtt kötelékekben voltak, örömre kaptak a Szentlélek által." Átment Greenwichbe, ahol „néhánynak prédikált, elég csekély erővel." Másnap Pilesgrove-ben egy kétezer tagú gyülekezetben „csak néhány került az ige hatása alá", de este imádkozott és nagy erővel buzdított annál a családnál, ahol megszállt.

November 19-én Cohansee-ben, ahova Gilbert Tennent elkészítette az útját, „néhány ezernek prédikált mind délelőtt, mind délután. Az ige fokozatosan áthatotta a hallgatókat, míg az egész gyülekezet valóban nagyon hatása alá került, és ketten a keresztre feszített Megváltó után kiáltottak lelkük elkeseredettségében, és alig tudtak állni a lábukon." „Lelkem újból megtelt az új borral, és élet meg erő árasztott el körös-körül."

Salemben 20-án délelőtt prédikált egy bírósági teremben, és délután a szabad ég alatt egy börtön előtt körülbelül kétezer embernek. „Mindkét alkalommal velünk volt Isten." Másnap délelőtt New Castle-ben a bírósági tárgyalóteremben prédikált, ahol „megfigyelte, hogy néhányan érintést kaptak, mások meg csúfolódtak". Itt csatlakozott hozzá Charles Tennent. Amint továbbmentek, találkoztak Anderson úrral, aki ellenkezett vele a múlt tavaszon Fagg Manorban, és azt javasolta, hogy „beszélgessenek". Whitefield így tekintett vissza az esetre: „Mivel kezdett nyilvánosan kérdéseket föltenni, visszautasítottam minden magánbeszélgetést. Később megtudtam, hogy ez nagyon megsértette." Talán neki lett volna rá bizonyos oka, hogy megsértődjék, mert ami a nyilvánosan föltett kérdéseket illetei, Blair és Charles Tennent éppen annyira benne volt ezekben, mint Anderson.

Whiteclay Greek-en, ahol „sok ezren vártak az igehallgatásra", Anderson két-három társa is jelen volt, és Whitefield elénekelte „kibeszélhetetlen vigasztalásul" a huszonharmadik zsoltárt: „Asztalt terítesz nekem ellenségeim szeme láttára."

Itt „a meghatottság hamarosan elkezdődött és egyre erősödött a hatalom, míg a gyülekezet legnagyobb része végtelenül megindult. Számosan felkiáltottak különböző helyeken, másokról meg látszott, hogy kezüket tördelik és keservesen sírnak. A megindultság tízszerte nagyobb volt, mint amikor utoljára itt jártam." Fagg Manor-ben „sok ezer embernek" prédikált, akik között „csodálatosan erős megindultság" volt tapasztalható, de nem olyan nagy, mint az előző látogatáskor.

Nottinghamben nagy hallgatósága volt az eső ellenére is. A tanítása úgy hatott, „mint harmat". A marylandi Bohemiában „prédikáltam délután mintegy kétezer embernek, és itt odaérkezésem óta nem láttam valódi meghatottságot. Némely csúfolódók kint álltak, de a Szentlélek képessé tett arra, hogy az Úr félelmét tárjam eléjük, mire komolyabbá váltak."

Másnap, kedden, november 25-én, megérkezett Reedy Islandra (nem Rhode Islandra, ahogy egyesek gondolják), ahol december 1-ig várt a szélre, és akkor elhajózott Charlestonba. E kényszerpihenő alatt csaknem naponta prédikált jó eredménnyel. „Nagyon örültem, amint láttam a hajók kapitányait és legénységüket, akik állandóan kijöttek a partra, hogy hallgassák az igét, és a fedélzeten is csatlakoztak a vallásos tevékenységhez."

A Reedy Islandról való elvitorlázáskor ezt írta naplójába: „De mielőtt elmegyek, állj meg, lelkem, és tekints vissza egy kicsit azokra a nagy tettekre, amelyeket az Úr vitt véghez e körút folyamán."

„Azt hiszem, most van a 75. napja, hogy megérkeztem Rhode Islandra. A testem akkor gyenge volt, de az Úr nagyon megerősített. Azt hiszem, százhetvenöt alkalommal tudtam prédikálni nyilvánosan, és ezenkívül nagyon gyakran buzdítottam az embereket magánbeszélgetésekben. 1300 km-t utaztam, és több mint 700 fontot kaptam szegény árváimnak árucikkekben, élelmiszerekben és pénzben. Isten sohasem jutalmazott meg ilyen nagy segítséggel. Még sohasem végeztem utazásaimat kevesebb fáradsággal és nem láttam ennyire az isteni jelenlét folyamatosságát azokban a gyülekezetekben, ahol prédikáltam. Minden arról győz meg, hogy Amerika lesz működésem fő színtere."

Whitefield, miután útközben érintette Charlestont és prédikált a városban, december 20-án elérte Savannaht. Néhány megtérési eset fölötti örvendezés és az árvaház ügyeinek intézése után 29-én este elmondta búcsúprédikációját, és másnap távozott onnan, hogy Angliába hajózzon. 1741 január 1-én Jonathan Bryannál volt, ahol este prédikált. „Az Úr azt a helyet Bétellé tette." Hugh Bryan is jelen volt, aki később elvesztette feleségét. Whitefield lemásolta levelét, és hálaadással számolt be róla a naplójában.

Charlestonba érkezve, Whitefield úgy találta, hogy akikről azt remélte, hogy jól vannak, elestek, de a legtöbben továbbra is kitartottak, míg az ellenség még eszeveszettebben támadott, mint előzőleg. Hugh levelet írt, amelyben többek között „érzékeltette, hogy a papság megszegi kánonjaikat". Jonathan kérésére Whitefield helyesbítette azt a sajtóban. Hught letartóztatták és kihallgatásakor a kérdésre bevallotta, hogy Whitefield helyesbítette és bizonyos változtatásokat eszközölt benne.

E vallomás következtében Whitefield szombaton felszólítást kapott, hogy jelenjen meg és adjon számot, mert „hamis, rosszakaratú, botrányos és gyalázatos megjegyzést tett a papság ellen" Dél-Karolinában. Biztosította őket arról, hogy megjelenik ügyvédje által a következő negyedévi üléseken, 100 font összegű büntetés terhe alatt. „Legyen áldott Isten – írta naplójában – ezért a további megtisztelésért! Lelkem örvendezik ennek. Azt hiszem, ezt üldöztetésnek lehet nevezni. Azt hiszem, ez az igazságért történik." Másnap arról prédikált, hogy Heródes elküldte a bölcseket Krisztus fölkeresésére, hogy majd imádhassa őt, de meg akarta ölni Krisztust; ez üldöztetés volt a vallás ürügyén. A délutáni prédikációban Nábót meggyilkolása volt a témája, a hatalomban levők visszaéléseivel kapcsolatban. Ezt mondta: „Hallgatóimra és magamra is alkalmaztam. Ez nagyon találó volt." Kétségtelenül, így történt.

Ettől az időtől kezdve péntekig, amikor Angliába hajózott, kétszer prédikált naponta, és igét magyarázott esténkint, egyre nagyobb létszámú gyülekezetnek és egyre nagyobb erővel. „Azt hiszem, ezelőtt még senkitől sem kaptam a szeretetnek ilyen nagylelkű jeleit, mint egyesektől Charlestonban. Annyira elláttak élelmiszerekkel a tengeri utazáshoz, hogy nagy részüket Savannahba küldtem." Az ellenszél visszatartotta őt egészen január 24-ig, amikor útra kelhetett. Kellemes utazás után március 11-én, szerdán érkezett Falmouthba, majd lovas postán Londonba, és a következő vasárnap prédikált Kennington Commonben.

IX. Fejezet

Ébredés Bostonban. A Whitefield elutazásától Davenport megérkezéséig eltelt időszak, beleértve Gilbert Tennent munkálkodását is.

Ez időszak leírását csaknem teljes mértékben Thomas Prince lelkész szavaival adjuk vissza, aki az Old South Church fiatal prédikátora volt. Ezt mondta:

„Whitefield úr távozása után e városban nagyon sokan örvendezve kezdtek törődni lelkükkel, amilyet még sohasem láttunk ezelőtt, kivéve az általános földrengés idejét. Sokkal nagyobb vágy támadt bennünk a lelkipásztorok meghallgatására, mint bármikor azelőtt, ezért gyülekezeteink létszáma hétköznapokon és vasárnapokon meglepő módon megnövekedett."

A földrengés idejéről, megjegyzi: „Jóllehet az emberek akkor általánosan megrémültek és sokan ráébredtek kötelességükre, hogy fölajánlják magukat közösségünkben, mégis kevesen jöttek hozzám azután megtéretlen és elveszett állapotuk felőli mély meggyőződéssel, azzal összehasonlítva, ami most történt. Akik pedig mégis odajöttek hozzám, nem jöttek olyan nagy érdeklődéssel, hogy mit kellene tenniük, hogy üdvözüljenek, mint amivel jelezték, hogy kötelességüknek érezték, hogy az Úr asztalához járuljanak, mert nem mertek többé távolmaradni."

Aztán így folytatja: „Gilbert Tennent lelkész úr jövetelével és itteni prédikálásával úgy tűnt, hogy az emberek még sokkal inkább rádöbbentek lelkük elkeseredett állapotára, mint azelőtt. Azt hiszem, ez év december 13-án szombaton jött el, és a következő nap délelőttjén, délutánján és hétfőn délután prédikált New Northonban, amikor először hallottam őt és nagy gyülekezet volt együtt. "

„Először nem akart eljönni hívásomra, de később eljött. Magánbeszélgetésben azt találtam, hogy művelt, fölszabadult, nemes, kellemes ember. Sokat tapasztalt, a gyakorlati lelkipásztorkodásról író leghíresebb írókat és a Szentírást olvasta, és sokakkal beszélgetett, akik szolgálata nyomán fölébredtek New Jerseyben, ahol akkor élt. Úgy tűnt, hogy jobban ismeri a vallás gyakorlati részét, mint bárki, akivel beszélgettem, és prédikálása mélyebben járt és fölemelőbb volt, mint valaha hallottam."

„Úgy tűnt, nem kívánt tetszeni hallgatói szemének bizonyos gesztikulálásokkal, sem fülüknek az előadásmódjával és nyelvezetének különlegességével, hanem közvetlenül a szívüket és a lelkiismeretüket célozta meg, hogy rádöbbentse őket romboló téveszméikre, bemutassa nekik számos, titkos és képmutató vallásos magatartásukat, és kiűzze őket csaló menedékeikből, ahol kényelembe helyezték magukat az erő nélküli kegyesség formájában. Sokan, akik korábban nagyon kellemesen érezték magukat az alakoskodásban, most legnagyobb elkeseredésükre rájöttek, hogy öncsaló képmutatók. Jóllehet, amikor ezt a fölfedezést tették, egyesek haragra lobbantak, mint ahogy tették velem és másokkal szemben. Mégis e fölfedezés nyomán sokan megalázkodásra kényszerültek, és Isten hatalma annyira megragadta őket, hogy még tovább akartak jutni és még alaposabban meg akarták magukat ismerni. Elmentek igét hallgatni, hogy a szívükben levő titkos romlottság és önámítás még jobban lelepleződjék, és még inkább megértsék a prédikációt és még jobban belevéssék aggódó elméjükbe."

„Lelkükben rémület és mély bűntudat támadt, és úgy tűnt, hogy annyira elevenen látják az isteni fenséget, szellemiséget, tisztaságot és az ő törvényeinek kihatását és szigorúságát, dicsőséges szentségével, a bűn gyűlöletével, igazságával, jogosságával és az átkozottak megítélésének hatalmával együtt, hogy Isten figyelmeztetései elevenen hatottak értelmükre, amikor mindezt bemutatta és felvillantotta a megbékéletlen bűnösök szeme előtt. Jóllehet egyesek nem tudták elviselni tanítását és kerülték prédikálását, szolgálata nyomán a bűntudat nyilai mélyen a szívükbe hatoltak, és némelyek még a legmakacsabb bűnösök közül is Krisztus lába elé borultak, és alázatosan átadták neki magukat."

„Nem emlékszem rá, hogy bárki felkiáltott, elesett vagy elájult akár Whitefield, akár Tennent szolgálata idején, amíg itt voltak, jóllehet mind férfiak, mind nők, bűnösök és erkölcsösek, igen, bizonyos vallásos és tanult emberek, valamint a tanulatlanok is nagyon aggódtak lelkükért."

„Ami Tennent úr prédikálását illeti, gyakran félelmetes és átható volt. Gyakran jogosan riadóztatott, amint az ihletett próféciák szerint bemutatta Isten félelmetes szentségét, igazságát, törvényét, fenyegetéseit, számonkérését, hatalmát és fenségét, a lázadók, a megtéretlenek és a hitetlen és Krisztus nélküli bűnösök elleni haragját és azt a félelmetes veszélyt, amely bármelyik pillanatban pokolba döntheti őket, hogy örökre elkárhozzanak és az örök gyötrelem rettenetessége legyen a részük. De ami a témát és a módszert illeti, ez nagyon távol maradt a valóságtól, és jóllehet ez a megfélemlítő prédikálás nagyon erősen hat az állati szenvedélyekre és megrémíti a hallgatókat, felébreszti a lelkeket, és elkészíti az utat a marcangoló bűntudathoz, mégis ez pusztán ösztönös rémület és egészen más kategóriába tartozik."

Ilyen bűntudat támadt sok száz emberben e városban Tennent átható prédikálására, és ez történt sok gyülekezetben és nálam is, amikor odajöttek hozzám, hogy irányítást adjak nekik. Ugyanilyen áthatóan prédikáltak lelkészeink és mások, ahogy megfigyeltem, és ezek voltak a legsikeresebb eszközök abban, hogy igazi bűntudathoz segítsék az embereket, vagy világos és éles látást adjanak bűnös és elveszett állapotukról és arról, hogy egyedül Krisztus találhatja és válthatja meg őket."

Valóban, a beszélgetések alapján rájöttem, hogy nem annyira a rémítés, mint szolgálatának átható természete volt a fő eszköz a bűntudatra ébresztésben. Nem csupán az, hogy annyira felfedte a törvény rémületeit és Isten haragját vagy a pokol kárhozatát (mert ezt eléggé el tudták viselni, amennyiben remélték, hogy ez nem rájuk vonatkozik vagy könnyeikkel elkerülhetik), mint az, amikor rádöbbentette őket, hogy vélt menedékeik és titkos rejtekeik átkozott remények, végtelen tehetetlenségük és a kárhozat fejük fölött levő veszedelme. Rájöttek, hogy minden reményük és menedékük hazugság, megcsalja és örök romlásba dönti őket, tehát képtelenek magukon segíteni és elveszett állapotukból kimenekedni. Ez az átható prédikálás volt a megfelelő és fő eszköz bűntudatra ébredésükben.

„1741. március 2-án hétfőn Tennent úr elmondta búcsúbeszédét a bostoni népnek az ApCsel 11:23 alapján egy nagyon figyelmes és meghatott hallgatóság előtt, dr. Colman végtelenül zsúfolt imatermében. Olyan megható volt a búcsúzás a minden korosztályból megjelent hallgatóság előtt, hogy nagy lett a szomorúság távozásakor."

„Jóllehet természetes volt, hogy sokan odamentek hozzá azok, akiket lelkük aggódásában Isten szuverén hatalmából és jó tetszéséből neki kellett fölébresztenie tanácsaival, távozásakor is sokan megerősödtek szolgálatukban. Tennent szolgálata arra serkentett minket, hogy

még inkább számítsunk a kegyelem Lelkének munkájára, a bűnbánat és megtérés, a vigasztalás és építés lelkületére az emberekben, a Szentírással és a valódi hívők általános tapasztalatával összhangban."

„Most olyan idő jött el, mint eddig soha. Cooper lelkész nem akarta mondani, hogy többen mentek hozzá egy héten a lelkükért való mély aggódásukban, mint előző szolgálatának egész huszonnégy éve alatt. Elmondhatom ugyanezt én is, ami a számokat illeti, és ez engem is felbátorított. Coopernek Skóciai barátjához írt levele alapján úgy tűnik, hogy mintegy hatszáz személy tért meg három hónap alatt. Webb tájékoztatott arról, hogy ugyanennyi idő alatt ezer fölött volt a megtértek száma."

„A fölébredtek száma néha elérte a hatvanat is egyetlen alkalommal, amikor hozzánk jöttek fiúk, lányok, fiatalemberek, nők, indiánok, négerek, családfők, idősek, akik rendszeresen úrvacsoráztak és sok éven át gyakorolták a vallást. Volt köztük elvakult elme, gonosz és megkeményedett szív. Mások nagy kísértésekben voltak, megint mások aggódtak a lelkükért, nagyon elkeseredtek és attól tartottak, hogy még nem tértek meg. Mások féltek, hogy csak saját igazságosságuk építésével foglalkoztak, és megmaradtak a keserűség és a gonoszság kötelékében. Egyesek szárnyaltak, mások bűntudatot és ítéletet éreztek bűnösségük miatt, és mert Isten haragja és átka nehezedett rájuk, képtelenek voltak a szolgálatra és nyomorúságban voltak. Egyesek hosszú időn, több hónapon át is megmaradtak ebben a bűntudatban; féltek, hogy Isten visszavonja tőlük Szentlelkét, mivel elfojtották működését. Nagyon elcsüggedtek amiatti félelmükben, hogy esetleg örökre távozik tőlük. Idős emberek féltek amiatt, hogy lemaradnak, míg mások odasiettek a nagy Szabadítóhoz."

„Ugyanezek a személyek nem voltak megelégedve azzal, hogy csak egyszer vagy kétszer odamentek, mint korábban, hanem ismételten ezt gyakorolták, nem is tudom, milyen gyakran, panaszkodva gonosz és átkozott szívük, múltbeli és jelenlegi hitetlenségük, büszkeségük, képmutatásuk, alattomosságuk, Krisztus és Isten elfordulása miatt, végtelenül elítélve magukat és nem találva magukban semmi érdemet. Nagyon féltek attól, hogy megcsalják lelküket, ezért buzgón kutatták, fölfedezték és megnyerték az üdvösség igazi útját."

„Úgy tűnt, az emberek jobban szeretnek minket hallgatni, mint valaha. A hetenkénti kedd esti bibliaórák a Brattle utcai gyülekezetben sokkal zsúfoltabbak voltak. 1741. április 17-én egy másik bibliaórát indítottak minden péntek este a South Churchben, és hamarosan ezután egy harmadik bibliaórát kezdtek el minden kedden és pénteken este New Northon. Tehát a három legtágasabb épületben jöttek össze, ahol nyilvános istentiszteletet tarthattak a városban, amelyek közül a legkisebb, feltételezem, háromezer embert volt képes befogadni. Mindez a régi csütörtök déli bibliaórákon kívül történt, amire az Old Churchben és más gyülekezetekben jöttek össze."

„Az emberek még ezekkel a bibliaórákkal sem voltak eltelve, hanem vallásos kérdésekkel foglalkozó magánösszejövetelekre, fiatalok és idősek, férfiak és nők a város mintegy harminc helyén egyre nagyobb számban jöttek össze az Úr napján, hétfőn, szerdán és csütörtök estéken, ahol állandóan kérték a lelkészeket, hogy imádkozzanak és prédikáljanak azokon az összejöveteleken, akárcsak sok magánházban, ahol nem hivatalosan jöttek össze tömegesen. Szokatlanul többen töltötték meg a nyilvános istentiszteleti helyeket is az Úr napján és hétköznapokon, különösen az esti összejöveteleken még mintegy tizenkét hónappal később is."

„Lelkészeink némelyike a nép késztetésére néha nyilvános összejöveteli helyeken vagy magánházakban prédikált szinte minden este. Minél többet imádkoztunk és prédikáltunk, annál inkább kitágult a szívünk és még nagyobb örömmel vállaltuk a munkát. Ó, milyen sokan, és milyen komolyak és figyelmesek voltak hallgatóink. Milyen sokan felébredtek, és remélhetően megtértek lelkészeik által! Milyen sokan csatlakoztak hamarosan gyülekezeteinkhez, és reméljük, örökre megváltást nyertek. Aligha volt olyan prédikálás, aminek ne lett volna valamilyen jó hatása."

„Ami az én gyülekezetemet illeti, 1741 január végétől hat napon belül hatvanan csatlakoztak az úrvacsorázókhoz, akik legnagyobb része sokkal pontosabban tudott számot adni Isten Lelkének bennük végzett munkájáról a tényleges elhívásban, mint ahogy leírja a Westminster Assembly rövidebb katekizmusa. Örültem azoknak, akik nem jöttek addig Krisztus asztalához, amíg megfelelő látásuk nem volt a bennünk végbemenő átalakító munkáról."

„Tennent végtelenül szigorúan óvta az embereket attól, hogy gyülekezetbe rohangáljanak, fogadják a szent szövetséget és részesüljenek az úrvacsorában, annak pecsétjében, amíg nem fogadták el a megváltó kegyelemet. Sokan nagyon reményteljes helyzetbe kerültek ahhoz, hogy átvegyék a Megváltó áldásait, de félelem és sötétség miatt nem léptek vele teljes közösségbe. Eddig Tennent ébresztő szolgálata megrendítette reményüket és akadályozta őket, de most késztetést éreztem arra, hogy bátorítsam őket, mert rájöttem, hogy az ő prédikálása sokakat elbátortalanított."

„Dr. Colman 1741. június 8-án írt leveléből úgy tűnik, hogy 1741. áprilisban kilenc vagy tíz, és májusban tizenkilenc személy csatlakozott gyülekezetéhez, akik között voltak fiai és lányai."

„Webb lelkész, New North régebbi lelkésze most tájékoztatott gyülekezetével és népével kapcsolatban a következő szavakkal: »A teljes úrvacsorai közösségbe a kegyelem végső napjaiban százhatvanat vettünk föl, akik közül százketten 1741 januárjától 1742-ig nyertek fölvételt. A fent említettek közül sokkal többen adták jelét a reményteljes megváltó megtérésnek. Még sokkal többen adták bizonyítékát a kegyelemnek, de beszámolódban a föntebb említett okok nem háríthatók el az Úr asztalához való járuláskor.«"

„Ebben az 1741-es évben a város arculata furcsa módon megváltozott. Egyesek, akik az előző ősz óta nem voltak itt, azt mondták, hogy nagy meglepetésükre különbség van az emberek általános kinézete és viselkedése között. Még a négerek és az utcagyerekek is meglepő módon feladták szokásos durvaságukat. Tudtam, hogy ezek közül sokan kerültek az ige hatása alá és most vallásos csoportokká formálódtak. Egyik előkelő úriemberünk kifejezte csodálkozását a megfigyelhető változáson, és tájékoztatott, hogy míg azelőtt szombat estéken végiglátogatta a kocsmákat, hogy megtisztítsa azokat a város lakóitól, sok munkájuk akadt és sokat küszködtek, hogy kivezessék onnan őket, de most teljesen üresen találta a kocsmákat, csak a tulajdonosok voltak jelen."

„Tehát sikeresen haladt ez az isteni munka a városban és tartományban, ahogy föntebb leírtuk, a megosztottság legkisebb jele nélkül, több mint másfél évvel azután, hogy Whitefield távozott." Ezután Davenport megérkezett, és a helyzet sajnos hirtelen rosszra fordult. De ami akkor történt, azt később mondjuk el.

Folytatása következik

(Fordította: dr. Gerzsenyi László)

Dr. Haraszti Sándor

„Legyen meg a Te akaratod!"

Az Úri imának két igen nehéz mondata van: *„Miképpen mi is megbocsátunk azoknak, akik ellenünk vétkeztek..."* és: *„Legyen meg a Te akaratod!"*

Erről a másikról szeretnék néhány leleplezést közölni. Azért mondom leleplezésnek, mert éppen hívő énünk emberi természete bujkál a sok ravasz mesterkedés mögött, ahogyan magunkat akaratlanul félrevezetjük nem is egyszer.

Az ír népről azt tartja a hagyomány, hogy amikor erőszakkal bemerítésre kényszerítették őket a keresztyénség római hírnökei, a folyóvízből messze kitartották a jobb kezüket benne az éles tőrrel. Ezt az egyet mégsem akarták megerőtleníteni a „báránytermészetű újhit" által...

Valami hasonló történhetett velünk is egy kicsit más tekintetben. Mi az akaratunkat nem hagytuk meghalni, miközben azt hittük, hogy csakugyan Ővele, a Gecsemáné Hősével együtt haltunk meg a hullámsírban... Tudvalevő pedig, hogy majdnem meghalni annyi, mint egyáltalán nem meghalni. Agrippa zsidó királyt ugyan majdnem sikerült rávenni Pálnak, hogy keresztyénné legyen, de sajnos, egészen kívül maradt a kegyelmen. Majdnem elérni az induló vonatot azt jelenti, hogy lekésünk a saját menyegzőnkről. Aki majdnem igazat mond, az hazudik. Ha majdnem sikerült egy vizsgád, akkor megbuktál. És a majdnem sikerült vakbélműtét eredményeként hamarosan a gyászjelentésedet fogják nyomtatni...

Mivel csak egy kicsit is meggondolva ezeket a komoly dolgokat, minden hívő ember jól tudja, hogy a félengedelmesség teljes engedetlenség Isten iránt, éppen ezért legtöbben szeretnék elkerülni Saul szomorú sorsát. Évégből szinte csodálatraméltó leleménnyel próbálják fehérnek látni a feketét. Pedig a rókát nevezhetjük nyuszikának, mégis megmarad a régi természete. A pokol akkor is a kárhozat állapota, ha életörömnek és a fiatalság jogának kiáltják ki a hozzá vezető utat. Az engedetlenség akkor is Isten ellen való, ha azt mondjuk közben, hogy az ő akaratát tesszük.

Nagyon sok őszinte hívő embert félrevezet az a jezsuitának mondott elv, miszerint: a cél szentesíti az eszközt. Ez harsány tévedés. E szerint jogos volna betörni jótékony célból, és az orvos megölhetné gyógyíthatatlannak tartott betegét, hogy szenvedéseitől megszabadítsa. Ilyen alapon vezettek „szent háborút" szentségtelen módon. Ne feledd: selymet nem lehet korommal fehéríteni. Hiába próbálod Isten segítségét leimádkozni önző céljaid támogatására, nem érsz el eredményt. Szüleim beszéltek egy igen vallásos emberről, aki mindent Isten nevében kezdett el annyira, hogy pl. még krumplilopás előtt is felfohászkodott, s csak azután látott munkához... *„Ne tévelyegjetek. Isten nem csúfoltatik meg."*

Ahogy a víz nem lesz szent, noha imádkozott fölötte a pap; ahogy a halottat hiába szentelik be, ettől nem megy be a mennyei hajlékba, ugyanúgy hiába hangoztatsz kegyes kifejezéseket, ha kegyetlen eszközökkel próbálsz célt érni. A fegyvereket hiába szentelik meg, mégsem lesz soha szent az öldöklés.

Ne gondoljuk, hogy ha fogadalmat teszünk Istennek, akkor okvetlenül az Ő szolgálatában vagyunk. Könnyű átlátni, hogy harácsolásból nem lehet templomot építeni, sem rablott holmit oltárterítőnek felajánlani. Istent nem lehet aprópénzzel kifizetni úgy, hogy haladunk a magunkválasztotta úton, de adakozunk szent célokra is. Nem azzal szolgálod Őt, hogy testedet a tűzre adod, vagy vagyonodat feleteted a szegényekkel, vagy minden eredményes üzleti vállalkozásod után hirdeted, hogy ezt semmi másnak nem tulajdonítod, egyedül Isten segítségének... Őszintébb istentisztelet lett volna megkérdezni előbb tőle: *„Mit akarsz, Uram, hogy cselekedjem?"* Jegyezzük meg: sem a mártírhalál, sem a szegények istápolása önmagában nem szent, hanem azáltal válik szentté, ha Isten akaratát teljesítjük.

Ha a külső cselekedet, pl. a jótett önmagában szent volna, akkor ezek gyakorlása elég lenne az üdvösséghez. Tudott dolog pedig, hogy ez nem így van, mert egyedül Isten kegyelme üdvözít.

Meghalni még nem istentisztelet, hanem az élet természetesen kényszere. Az sem istentisztelet, ha valaki kivégezve hal meg: latrok sorsa általában ez. A szenvedés sem jelent istentiszteletet. Betegség mindnyájunkat ér, s nélkülözünk is akaratlanul. De boldogok vagyunk, ha Isten akaratából szenvedünk. Az Úr Jézus halála azért olyan értékes, mert Isten akaratának a beteljesítése volt.

Sokan nagy dolgokat akarnak tenni Istenért, de elmulasztják kis dologban a hűséges helytállást. A hithősöket mindenki csodálja, de kevesen gondolják meg, hogy Naámán feleségének rableánykája is bizonyságot tett Istenről. Nem szökésen törte a fejét, hanem Isten akaratában megnyugodva viselte a hontalanságot. Mi hányszor megfutamodunk a próbák elől, ahelyett hogy Isten akaratát kutatnánk az élet minden eseményében.

***„Legyen meg a Te akaratod"* – mert egyedül akkor lesz eredményes az életem is. Akadályozd meg, Uram, önző céljaimat, hogy mindenem Te legyél. Alázz meg engem, hogy a Te neved felmagasztaltassék bennem. Segíts a Te céljaidat néznem, hogy egyebet ne lássak meg ebből a világból. És miként a menyben és a földön, „legyen meg a Te akaratod" – bennem is, Uram!**

(Lelki Élet, 1951. március 1.)

B I B L I A T A N U L M Á N Y

Charles Grasham

Témák a Tituszhoz írt levélből:

I. A keresztyén viselkedés

„Lehetséges, hogy valaki ortodox és lelkileg halott" - mondja Eric Hayden, de Pál soha egyetlen írásában sem sugalmaz olyat, hogy ez benne lenne Isten akaratában. Itt Titusznál, csakúgy mint Pál összes levelében a „jó jellem mindig a jó tanításból következik" – fogalmazza meg B.H. Carroll.

Pál apostol soha nem adott helyet az üres keresztyén hitnek. Soha nem választotta el az erkölcsöt a tanítástól, hanem a tantétel alapján hirdette meg az erkölcsöt. A tantétel a forrás, az erkölcs pedig a folyam. (Magyarázat az angol Bibliához; Az apostoli levelek 107. old.).

Ez az igazság világosan kirajzolódik a Római levélben. Miután tervszerűen kidolgozva előadja az összes tantételt, amit leveleiben felsorol, elérkezik a Róma 12:1-hez, ahol ezt mondja: *„Kérlek AZÉRT titeket az Isten irgalmasságára hivatkozva* (vagyis azok alapján, amit eddig előtökbe adtam Isten irgalmas tetteiről a Krisztusban), hogy *adjátok oda testeteket élő áldozatul..."*

A Titusz levelében ez ugyanilyen világos, a különbség csupán az, hogy ebben a rövid levélben a tantétel és a gyakorlat, a dogmatika és etika szorosan összekapcsolódik. Ez már az elején, a köszöntésnél nyilvánvaló, ahol Pál apostol a választottak hitéről és a kegyességben megnyilvánuló megismert igazság továbbadásáról beszél (1:1). A 2:1-től szó van az illendő magatartásról (vagy ami ezzel párhuzamosan ebből következik) az egészséges, tiszta tudományról. A 2:10-ben a rabszolgák engedelmes magatartására figyelmeztet, hogy *„a mi Istenünk és Üdvözítőnk tanításának díszére váljanak mindenben"*. A 2:11-14-ben pedig Isten kegyelmét mutatja be, amely Jézus Krisztusban jelent meg, s Carl Spain szerint „ez az alapköve az egész keresztyén etika felépítésének". (Pál levele Timótheushoz és Tituszhoz 181. old.)

A 3:4 versét kommentálva A. T. Hanson megjegyzi, hogy az egész keresztyén viselkedési úgy van feltüntetve, mint ami egyenes következménye *„a mi Üdvözítő Istenünk bőséges kegyelmének"*. (Cambridge Biblia Kommentár; Pásztori levelek 118. old.)

Talán a Tituszhoz írt levél 3:8-ban látható a hit és magatartás összefüggése a legvilágosabban. *„Szeretném ha szilárdan kitartanál ezek mellett a dolgok mellett, hogy a hívők igyekezzenek a jócselekedetben elöljárni"*. Bárki megfigyelheti, hogy ez a vers a 3:4-7-ben leírt nagy tantétel folytatása. Természetes, hogy Pál Tituszhoz írt levelében erre teszi a legnagyobb hangsúlyt, hogy a hit és magatartás, valamint a hit és jellem szorosan összefügg egymással.

I. Hit az alapja a jellemnek

A jellemet a törvény formálja. Számos civilizáció felemelkedése és bukása igazolja ezt. Még a bankcsődök is, azok a bukások, amelyeket az Isten törvénye alatt élő nép életében látunk az Ószövetségben, azok mindezt híven szemléltetik. Ez az óriási megkárosodás nem a törvénynek, hanem a bukott emberiségnek a hibája. A törvénytől és az annak megszegése esetén bekövetkező büntetéstől való félelemnek lehet a gyakorlatban visszatartó ereje, de csak a legprimitívebb teremtményeket készteti ez a félelem erényes viselkedésre.

A jellemet nem a félelem alakítja. A jó ember nem azért jó, hogy ezzel elkerülje a poklot és a mennybe jusson. Burns mondása, hogy

A félelem a hóhér ostora,
hogy a hitványt rendre utasítsa.

Semmiképp sem arra céloz, hogy a rendre utasított hitvány mindjárt jellemes ember lesz.

A tiszta jellem csak a hit következménye lehet. A hit az egyetlen megfelelő alap a jellemhez. Ezt erősíti meg Pál a Tituszhoz írt levélben. Csak a hívők képesek magukat odaszánni a jó cselekvésére és kimunkálni a keresztyén jellemet (Tit 3:8).

De ennek a hitnek van egy tárgya és ez a mindennapi forrása a helyes viselkedésnek. Ez nem más, mint Isten kegyelme, amely drámai módon jelent meg Jézus Krisztus személyében. Az üdvösség, amit Ő hozott, nem az általunk véghezvitt igaz cselekedet jutalma, lásd (Tit 3:4), és mégis paradox módon ez az üdvösség vezet el minket a *„jócselekedetre"*, mivel *„Ő megváltott minket minden gonoszságtól és megtisztított önmagának, saját népévé tett, akik igyekeznek jót cselekedni"* (Tit 2:14).

Tehát a hit az, amivel elfogadjuk mindazt, ami értünk történt; ez késztet arra, hogy magunkat mindenestől neki adjuk; ezáltal lépünk vele közösségre, és tanít minket úgy járni, ahogyan Ő járt, miközben várva várjuk az ő második eljövetelét (Tit 2:13).

A hit lesz az a mérték vagy szabály, amelynél visszaemlékezünk arra, hogy kik voltunk, *„esztelenek, engedetlenek, tévelygők, különböző kívánságok és gyönyörök szolgái, gonoszságban és irigységben élők, gyűlöltek és egymást gyűlölők"* (Tit 3:3).

A hit az, ami emlékeztet minket Isten irgalmára,

amely ilyen csodás változást hozott (Tit 3:4-7). Ez az irgalom képesít minket arra, hogy *„megtagadjuk az istentelenséget és a világi kívánságokat, józanul éljünk, igazságban és kegyességben a jelenvaló világban" (Tit 2:12).*

A hit emlékeztet minket jelen helyzetünkre. Arra, hogy „mi az Ő népe vagyunk, megújítva Szentlelke által, megmosva, megtisztítva, amit az *„újjászületés fürdője"* – a bemerítés is tanúsít.

G. Campbell Morgan mondja:

Ez a háromszoros emlékeztetés –, hogy *mik voltunk, hogyan jött létre e változás,* és *mivé lettünk* – arra szolgál, hogy képesítsen bennünket alárendelni magunkat a felsőbb hatalmasságnak, amennyiben ez a hatalom nem ütközik az Isten akaratának való alárendeléssel, mert így lehetünk jó eszközök, lecsendesíthetjük a gonosz beszédet és kifejleszthetjük magunkban a jóakaratot azok iránt, akikben ez nincs meg. (Analizált Biblia 528. old.)

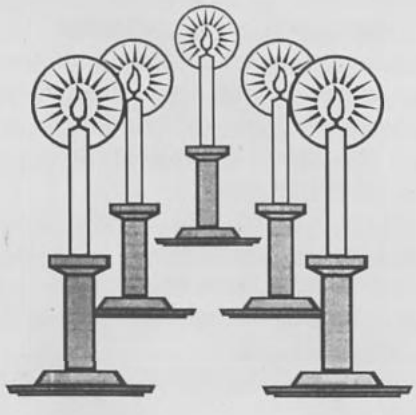
A hit, a megfelelő tárggyal alapja és hajtóereje lesz a keresztyén viselkedésnek és a jellem kifejlesztésének.

II. A jellem a hit gyümölcse

Pál nem elégszik meg azzal, hogy megmutassa a szoros összefüggést hit és jellem, hit és viselkedési forma, Isten irgalma és a kegyelem, valamint emberi reagálás és odaszánás között, emellett még figyelmezteti is Tituszt különösen arra, hogy *„az egészséges tudományt tanítsa"* (Tit 2:1). Ezután sorolja fel, milyen jellem illik az idős emberekhez, idős asszonyokhoz, fiatalasszonyokhoz és fiatalemberekhez, valamint a rabszolgákhoz (Tit 2:2-10), és hogy mindezek után még aláhúzottabban megerősítse a figyelmeztetést, hozzáteszi: *„Igyekezzenek ezekre!"* (Tit 3:8), és *„emlékeztesd őket!"* (Tit 3:1).

Az a fajta jellem, amire Pál ebben a különleges utasításban összpontosít, a hitéletben való növekedésnek látható jele, és a Lélek gyümölcsének jelenlétét igazolják. Valójában ezek az elemek a Gal 5:22-ben leírt „Lélek gyümölcsei"-vel hasonlíthatók össze.

Csak meg kell figyelni ezeknek a jellemvonásoknak széles változatát és tisztán látni fogjuk Pál ideális jellemszemléletét. Vannak ebben lelki természetű vonások, melyben a különböző osztályhoz tartozó embereket inti a *„józan gondolkodásra, mérsékletre, komolyságra, megfontoltságra és méltóságra"* – és negatív értelemben pedig arra sürgeti őket, hogy kerüljék a mítoszokat, az emberi hagyományt, ostoba ellenkezést és a törvény felett való vitatkozást.

De erkölcsi vonások is vannak ebben, melyeket kihangsúlyoz. Legyenek tisztességesek, magatartásukban józanok és szemérmesek, és ne mondjanak rosszat senkire.

A szociális és társadalmi vonás is megtalálható benne. Jó feleségek és jó férjek legyenek, mindenkivel szemben udvariasak, ne legyenek pártoskodók vagy viszálykodók. Rendeljék alá magukat a felsőbb hatalmasságnak és becsületesen végezzék el a munkájukat.

Mindennek a betetőzése a krisztusi lelkületű jellemvonás. A krétai keresztyéneknek igaz istenfélő életet kellett élniük, és elvetni minden istentelenséget és világi kívánságot. Köztük is a tisztaságnak kellett uralkodnia!

De ne felejtsük el azt sem, hogy itt élő kapcsolatról van szó a hit és élet, hitvallás és viselkedés között. Pál nem erkölcsi törvényességet sürget. Ezek a különleges vonások mind – pozitívak vagy negatívak –, az Isten kegyelmében kapnak hangsúlyt. Ahogy ezt John Newton bölcsen megjegyzi:

Kegyelem tanított meg istenfélelemre
és kegyelem tett szabaddá a félelemtől.

Csak a Jézus Krisztusban megjelent kegyelem és az Ő dicsőséges második eljövetelének boldog reménysége adhat erőt az odaszánásra és hívő életünkben a jellem formálására. Ezt így hisszük! A jellem a hit gyümölcse. Pál azt mondja: *„Ügyelj arra, hogy akik hívőkké lettek, igyekezzenek jócselekedetben elöljárni"* (Tit 3:86). Az ilyen jóság igazolja majd hitüket, és az ilyen jellem lesz majd logikus következménye hitvallásuknak.

Nagyon jól fejezi ezt ki Maud Frazer Jackson egyik költeményében, melynek címe: A HIT

Mi van, ha azt mondom –
„A Biblia szent könyv, az Isten szava.
Lélektől ihletett, nincs benne hiba" –
De nem forgatom lapjait,
Olvasatlan hagyom nap-nap után,
ezért nem ismerem meg belőle Isten törvényét.
Mi van, ha nem keresem meg benne
az igazságot, amelyről folyton beszélek,
mint vezetőről a földi úton –
Van hitele annak, amit mondok?

Mi van, ha azt mondom,
Hogy Jézus Krisztus Úr és Isten;
vándortársaim mégsem látnak bennem
semmit a Mester szeretetéből.
Ha a Pásztor nyájához tartozom,
ismernem kellene a Pásztor hangját
s örömmel választani az Ő útját.
Hit által üdvözülünk, de a hit egyenlő
az élettel, mint nap a napvilággal,
hacsak nem szóvirág a tettünk
s halott, üres szó a hitvallásunk.
Úrnak hívni Jézust engedetlen szívvel:
cáfolat.

(Fordította: Gerő Sándorné)

Az alábbiakban egy folytatásokban közölt bibliatanulmányozási segédanyag bevezetőjét és első beszélgetésének vázlatát közöljük. A következő folytatásokkal együtt összesen kilenc beszélgetés vázlata kerül az olvasó elé, mely alkalmasnak ígérkezik arra, hogy más biblia könyvek alapján is hasonló munkák szülessenek, megcélozva ezzel az otthoni környezetükben beszélgetve, kiscsoportos formában missziózni kívánó hívő embereket.

Marilyn Kunz és Catherine Schell

ÁMÓSZ

Az életstílus prófétája

A tartalom:

Hogyan használjuk ezt a vezérfonalat
Történelmi háttér
Ámósz bemutatása
Táblázat Ámószhoz
Első beszélgetés — Ámósz 1:1-2:3 tanulmányozása *Tüzet fogok küldeni*
Második beszélgetés — Ámósz 2:4-16 *Júda és Izráel*
Harmadik beszélgetés — Ámósz 3 *Az oroszlán üvöltött*
Negyedik beszélgetés — Ámósz 4 *Básán tehenei*
Ötödik beszélgetés — Ámósz 5 *Az Urat keresd és élj*
Hatodik beszélgetés — Ámósz 6 *Jaj, jaj!...*
Hetedik beszélgetés — Ámósz 7 *Három látomás, konfliktusok*
Nyolcadik beszélgetés — Ámósz 8 *Nyári gyümölcs és szellemi éhínség*
Kilencedik beszélgetés — Ámósz 9 *Láttam az Urat*
Utóirat
Térkép

Hogyan használjuk ezt a vezérfonalat

A vezetés megosztása – miért és hogyan

A „Neighborhood Bible Study" (Szomszédság Biblia Tanulmányozás) sorozatának minden tanulmánykötete annak a szempontnak a figyelembevételével készült el, hogy a vezérfonal segítségével lehetővé váljék az, hogy egy általános felnőtt csoport tagjai felváltva maguk adhassák a beszélgetés vezetőjének személyét. A közvetlen személyiségű emberek általában könnyebben vállalkoznak az első beszélgetések levezetésére, de néhány hét elteltével szinte mindenki késszé válhat arra, hogy egy ilyen beszélgetést a vezérfonal segítségével, kérdéseivel vezethessen.

Ennek a megközelítésnek az alábbi okai vannak:

1. A beszélgetést vezető személy nagyobb mélységében készül fel a témára, mint más résztvevő.
2. A beszélgetés levezetésének tapasztalata segíti és ösztökéli a résztvevőket, hogy aktívabban vegyenek részt olyan beszélgetésekben, melyeket mások vezetnek.
3. Olyan csoportnak a tagjai, amelyben hetente váltják maguk között a beszélgetés vezetését, jobban a csoport alkotó tagjának érzik magukat. Nem mondják azt, hogy az „a Kovácsék bibliatanulmányozó kiscsoportja".
4. Az a keresztyén hívő testvér, aki lelki-szellemi téren előrébb tart társainál és nagyobb bölcsességgel rendelkezik társainál, a csoport szellemi vezetője lehet úgy is, hogy e módszert alkalmazza. Így ő is élvezheti annak előnyét, hogy szabadon hallgathatja társait, ami nem valósulhatna meg ilyen szabadon, amikor ő vezeti a beszélgetést. Amikor a sor rá kerül, ő is rendszeresen elvállalja a beszélgetés vezetőjének szerepét. Abban az esetben azonban, ha ő vezeti a sorozat első alkalmát, különösen vigyáznia kell a kísértésre, nehogy túlzásba essen. Nem volna kívánatos, ha mélyebb tudása és egyéb anyagok segítségével úgy vezetné az alkalmat, hogy az a többiekben egyfajta kisebbségi érzést váltson ki, azt éreztetve, hogy ők teljesen képtelenek ennek a vezetői példaképnek megfelelni.

A tanulmányozási módokra és beszélgetési technikákra utalások vannak e sorozat első közlésében, a *Hogyan vezessünk bibliatanulmányozást?*, továbbá a következő javaslatokban:

Hogyan vegyünk részt egy bibliatanulmányozásban ezt a vezérfonalat használva?

1. Olvasd el többször is a hét folyamán a kijelölt szaka-

szokat Ámósz könyvéből. Ámósz próféciája nehéz, és időt vesz igénybe megértése. Elmélkedéseidben és imádságaidban forgasd a gondolataidban mondanivalóját, kérd Istent, mutassa meg benne azt az üzenetet, melyet számodra akar adni abból a részből.

2. Mindennap próbálj meg válaszolni az olvasott igeszakasz alapján a vezérfonal 2-3 kérdésére. Használd ezeket a kérdéseket segédeszközként ahhoz, hogy mélyebbre tudj hatolni az igeszakasz üzeneteiben. Így a vezérfonal összes kérdésén elmélkedhetsz még a csoportos beszélgetés előtt.
3. Használd az összefoglaló kérdéseket, hogy az egyes részek mondanivalóit összefoglalhasd gondolataidban.
4. Ezt a vezérfonalat használva mindennapi csendességeidben alternatívaként tölts legalább hetente egyszer egy-két órát hosszantartó bibliatanulmányozással, szem előtt tartva a fenti javaslatokat.
   Amennyiben jól készülsz fel minden bibliatanulmányozásra, úgy azt fogod tapasztalni, hogy Ámósz próféta próbára teszi lelki-szellemi életedet. Ha viszont nem teszel meg mindent a jó felkészülésért, úgy könyve nehéznek és zavarosnak fog tűnni.

Hogyan készüljünk fel egy tanulmányozás vezetésére?

1. Kövesd a fenti javaslatokat, amikor készülsz egy tanulmányozási alkalomra. Kérj imádban bölcsességet és a Szentlélek vezetését.
2. Elmélkedj a vezérfonal kérdésein mindaddig, amíg azok már annyira beléd ivódnak, hogy mindazt bármikor a saját szavaiddal is meg tudod fogalmazni. Így a beszélgetés során természetesen tudod majd használni e gondolatokat.
3. Néhány beszélgetési téma két alkalmat is igényelni fog. De azt nem javasoljuk, hogy egy témára – egy fejezet – két alkalomnál többet fordítsatok. Minden alkalomra 1-1,5 órát szánjunk.
4. Imádkozz képességért, hogy szeretettel és megértéssel tudd vezetni a beszélgetést.

Hogyan vezessünk egy tanulmányozást?

1. Kezdd az alkalmat imával. Kérd Istent, nyissa meg elméteket, hogy megérthessétek üzenetét és adjon engedelmes szívet, hogy meg tudjátok élni a kapott igét. A csoport más tagját is felkérheted imádkozásra, ha ezt előtte megbeszélted vele.
2. Kerüljön hangos felolvasásra az az igeszakasz, amelyik köré csoportosulnak a vezérfonal kérdései. Nem szükséges, hogy mindenki olvasson, és az sem, hogy egyenlő mennyiséget olvassanak a felolvasók.
3. Vezesd a csoportot kérdések segítségével, hogy fel tudják fedezni a mindenkori szakasz mondanivalóját. Használd a *„Hogyan ösztönözzünk mindenkit a részvételre?"* című részben leírtakat.
4. Amikor a csoport megbeszéli az igeszakaszt, ösztönözz mindenkit az őszinte önértékelésre. Neked kell példaadó lelki-szellemi őszinteséget tanúsítanod és próbálj meg elkerülni mindenféle képmutatást.
5. Biztosíts elegendő időt a beszélgetés végén, hogy az összefoglaló kérdéseket meg lehessen válaszolni, amely egybefogja az egész beszélgetést és tanulmányozást egy egységbe.
6. Az idő leteltével fejezd be a beszélgetést és kérj meg egy vagy két személyt a csoportból, hogy olvassák fel hangosan a konklúziót.

Hogyan ösztönözzünk mindenkit a részvételre?

1. Tekintettel Ámósz könyvének nehézvoltára, nagy segítség lehet összegyűjteni minél több bibliafordítást. A beszélgetés során ösztönözz minél több személyt igerészek hangos felolvasására, különböző bibliafordítások felhasználásával, – amikor az aktuális. Ezen vezérfonal készítésénél is több fordítást használtunk, a különböző rövidítések a következő fordításokat jelentik: GNB – „Good News Bible", TLB – „The Living Bible", NEB – „New English Bible", RSV – „Revised Standard Version".
2. Kérdésekkel késztess megszólalásra másokat. „A többiek mit gondolnak?" vagy „Valami más gondolat?" és hasonló kérdések segíthetik a beszélgetés gördülékenységét.
3. Légy alkalmazkodó és hagyd ki nyugodtan azokat a kérdéseket, melyek a beszélgetés menetébe nem illeszkednek.
4. A nem témába vágó felvetéseknél javasold, hogy ne térjetek el a tárgytól, hisz a tanulmányozás célja az, hogy ennek az igerésznek a titkait fedezzétek fel. Javasolj egy kötetlenebb beszélgetést az alkalmat követően, amikor ezekről az érintőleges dolgokról lehetne beszélgetni.
5. Minden hozzászólást fogadj szeretettel. Soha ne fakadj ki semmiféle hozzászólás miatt, még ha úgy is gondolod, hogy az teljesen rossz. Ehelyett kérdezz vissza barátian: „Miből gondolod ezt?" vagy „Tényleg ezt mondaná itt ez a rész?" vagy „Mit szólnak ehhez a többiek?". Engedd, hogy a csoport együtt oldjon meg problémákat és találjon új megoldást.
6. Vigyázz, nehogy mint vezető túl sokat beszélj. Irányítsd el mások felé azokat a kérdéseket, amiket neked tesznek fel. A beszélgetésnek csillag alakzatban kell folynia, azaz a csoport tagjai között oda és vissza irányba, nem úgy, mint amikor a hallgatóság és vezető között kialakul a kétpólusú társalgás. A vezetőnek mértéktartónak kell lennie. A csoport tagjai jobban megismerik egymást, ha a kétpólusú séma helyett a csillag alakú sémát veszik fel, és így sokkal szabadabbá válnak a beszélgetések.
7. Ne félj a szünetektől és hosszú hallgatásoktól. Az embereknek szükségük van időre, hogy a kérdéseken és az igeszakaszon gondolkozzanak. Igyekezz ne megválaszolni saját kérdéseidet – tegyél fel más segítő kérdést vagy haladj tovább.
8. Figyeld azokat a személyeket, akik kissé bátortala-

nok és arcjátékoddal vagy más jelzéssel ösztönözd őket megszólalásra. Egy fejbiccentés vagy nevük kimondása segítheti őket.

9. Tartsd vissza a beszédes személyeket attól, hogy monopolizálják a beszélgetést azzal, hogy minduntalan átveszik a kezdeményezést és másokhoz inteznek irányított kérdéseket. Amennyiben szükséges, négyszemközt beszélj velük, megmagyarázva, hogy ezek az alkalmak nem csoportos leckék, hanem beszélgetések, és a te célod az, hogy ebben mindenki egyenrangúan vegyen részt.

Történelmi háttér

Kr. e. 1010-től 931-ig Dávid, majd fia, Salamon uralkodott Izráel tizenkét törzsének egyesült királysága felett. Salamon halálakor a királyság kettészakadt – tíz északi törzs a lázadó Jeroboámot követte, míg csupán csak a két déli törzs, Júda és Benjámin maradt hűséges Salamon fiához, Roboámhoz. A déli, júdeai királyságban további évszázadokban is a dávidi vonal uralkodott, de északon Izráel bajokkal teli történelmi időszakot szenvedett végig, egymást váltó dinasztiák vezetése alatt. Legtöbbjük a bálványimádásba vezette a nemzetet.

Asszíria, a hatalmas világbirodalom, Kr.e. 805-ben leverte Szíriát és ezzel megszabadította Izráelt a nagy ellenség miatti félelemtől. 60 éven keresztül Asszíria nem tett semmilyen komolyabb lépéseket affelé, hogy kiterjessze hatalmát a mediterrán világ ezen részére. Ez érvényesült egészen addig, amíg III. Tiglath-Pileser nem került hatalomra Kr.e. 745-ben. Ezt követően néhány évvel kezdte figyelmeztetni Ámósz Izráelt. Ez a hosszú, nyugodt időszak tette lehetővé II. Jeroboám Izráeli király (Kr.e. 783-743) számára, hogy királyságának határait kiterjessze úgy, ahogy azok egykor Salamon király napjaiban voltak. Ennek eredményeképpen ellenőrizni tudta a kereskedelmi útvonalakat, ami nagy gazdagodást hozott Izráel számára, és egy jómódú arisztokrata osztály kialakulását segítette elő.

Ezzel az előrehaladással együtt jött a szellemi hanyatlás, morális és társadalmi romlás, beleértve a szegények szégyenérzet nélküli kizsákmányolását. Azok a vallási központok, amiket I. Jeroboám alapított Bételben és Dánban két évszázaddal korábban, valójában tele voltak szolgálókkal, akik körültekintéssel mutatták be az áldozatokat, de teljesen érdektelenek és süketek voltak Isten minden egyéb szavával szemben.

A tudósok Ámósz próféciáját Kr.e. 760-ra datálják, amikor is Uzziás (Azariás) uralkodott Júdeában és II. Jeroboám Izráelben. Ezt támasztja alá az Ámósz által leírt Izráeli életvitel formája is. Ámósz a júdeai hegyekben lévő Tekoából származott, de prófétai küldetése Izráelbe szólt. Foglalkozására nézve maga jelentette ki, hogy nem tartja saját magát egy hivatásos prófétának. Ehelyett inkább tartotta magát pásztornak és fügetermesztőnek.

Ámósz bemutatása

Azok az emberek Izráelben, akikhez Ámósz szólt, hozzá voltak szokva, hogy úgy gondoljanak magukra, mint Isten népére. Isten hozta ki őket Egyiptomból arra a földre, ahol most is élnek. Ő adott nekik törvényeket, melyek szabályozták az egymás közti kapcsolataikat és kapcsolatukat Istennel.

Ámósz ma is beszél hozzánk, mint Isten népéhez, akiket Ő megváltott, de nem az egyiptomi kötelékektől, hanem a bűn és halál rabszolgaságából, és akik Isten kegyelméből Jézus Krisztus érdeméért új szövetségben élünk.

Mi vagyunk *Isten Izráele,* mint ahogy Pál is mondta (Gal 6:16), akikért Krisztus megáldoztatott, mint *„a mi húsvéti bárányunk"* (1 Kor 5:7). Amit Ámósz mondott az akkori kor Izráelének, ugyanúgy ránk is vonatkoztathatja a Lélek, akik szolgáljuk Istent, a mi Urunk Jézus Krisztus Atyját, Ábrahám, Izsák és Jákób Istenét.

Mindaz, amit Ámósz Krisztus előtt 8 évszázaddal prédikált, nagyon találó a Krisztus utáni 20. évszázad gyülekezetének. Több országban a szociális helyzet megtévesztő hasonlóságot mutat ahhoz az állapothoz, amelyről Ámósz beszélt. Az üzenetet mint Isten népének az Ő törődését és szeretetét kell továbbítanunk a világ felé.

Ámósz üzenetének hatással kell lennie Istennel való viszonyunkra és a többi emberrel való kapcsolatunkra.

Mielőtt elkezdenéd Ámósz tanulmányozását

Amennyiben lehetséges, olvasd végig az egész könyvet együttödben, egy új fordítású Bibliából. Tedd ezt, mielőtt elkezdenéd Ámósz könyvének részletesebb tanulmányozását.

Előkészületed során a segéd-kérdéseket használva tanulmányozd át a bibliai részeket. Ha szükségét látod, nyugodtan fordulhatsz szövegmagyarázatokhoz, kommentárokhoz, de a beszélgetésre ne hozz ilyen fejtegetéseket.

Ahhoz, hogy el tudd helyezni a neveket és helyeket, melyek Ámósz próféciájában szerepelnek, lapozz fel egy jó, korhű bibliai térképet.

Ösztönözd az embereket arra, hogy a következő oldalon lévő táblázatot a könyv tanulmányozása során folyamatosan töltsék ki. A táblázat lényege abban áll, hogy egy összesített képet ad a könyvről, és látni lehet, hogy milyen kapcsolatban állnak az egyes részek az egésszel.

Első beszélgetés

Ámósz 1:1-2:3 tanulmányozása

Tüzet fogok küldeni

Készülve az első beszélgetésre, olvasd át gyorsan Ámósz könyvét. Ezek után a vezérfonal kérdéseit használva tanulmányozd Ámósz 1:1-15 és 2:1-3 verseit.

Első áttekintés

1. Mielőtt hozzákezdenétek Ámósz könyvének részletes tanulmányozásához, kérd meg a csoport egyik

tagját, hogy olvassa fel hangosan a következő verseket: 1:3, 6, 9, 11, 13; 2: 1, 4, 6-8.
Mik az első gondolataid?

2. Kérj meg egy másik személyt a csoportból, hogy olvassa föl Ámósz 3:1, 13; 4:1; 5:1. Mit gondoltok, ezekből a versekből min lesz a hangsúly a 3-5. részekben?
3. Kérj meg egy harmadik személyt, hogy olvassa föl Ámósz 7:1, 4, 7; 8:1, 2; 9:1 verseket. A nyelvhasználatban milyen változásokat észleltek ezekben a versekben?
4. Mit gondoltok, Ámósznak mi volt a célja, amikor ezt a próféciáját mondta kortársainak?

Ámósz 1:1, 2

5. Ki volt Ámósz? Mi volt próféciájának forrása? Mikor prófétált? (Megjegyzés: – ugyan a földrengés pontos dátuma nem ismert előttünk, de tudjuk, hogy Uzziás Kr.e. 767-740 között uralkodott Júdeában, amíg Izráelben II. Jeroboám (Kr.e. 782-753) volt a király. A legtöbb tudós Ámósz írását Kr.e. 760-ra teszi.)
6. Az 1. és 2. versek eseményei milyen hangvételt teremtenek a könyvnek? Hasonlítsd össze az 1:2 verset a 3:8 verssel. Milyen képet használ Ámósz, amikor az Úr beszédét leírja?
7. Mint pásztor, hogyan írja le Ámósz az Úr üzenetének következményeit és azok mértékét? A 2. vers NEB szerinti fordítása: *„A pásztorok legelői felperzselődtek, a Kármel hegye kiszáradt."*

Ámósz 1:3-15; 2:1-3

8. A beszélgetésre készülődve töltsd ki adatokkal ezt a táblázatot Izráel azon szomszédairól, akiket megnevez ez az igeszakasz. A 9-13. számú kérdések megbeszéléséhez nyújt majd segítséget.
9. Mit jelent a *három vétekért ... és négyért* (RSV) vagy *megint és megint* (GNB) frázisok ismétlése, lehetséges mentségek vagy a vádlott ártatlansága bizonyításának kérdésében? Mit tudunk felfedezni Isten türelméről ezen nemzetek iránt? Hasonlítsd össze a 2Péter 3:9 versével.
10. Milyen hangsúlyt adnak a következő ismételt részek? *Nem fogom visszavonni a büntetést* (RSV), *A halálbüntetésüket nem fogom felfüggeszteni* (NEB)?
11. Képzeld magad riporterként Ámósz korába. Írd le saját szavaiddal a 1:3, 6, 9, 11, 13; 2:1 versekben leírt eseményeket. Milyen bűnökért vannak vád alatt ezek az emberek? (A tanulmányozásra való felkészülésed során legalább három bibliafordításban olvasd el ezeket a verseket.)
(Megjegyzés – a 3. versben *cséplő vaspöröly*, szögekkel kivert nehéz kalapács, élekkel és kiálló csúcsokkal. Ezt a szerszámot a magok kicsépeléséhez használták. Gileádból való börtönfoglyok testén húzták végig. Leírja vagy szimbolizálja azt a cselekedetet, amit 50 évvel korábban a szír uralkodó Hazael tett.)
12. Valamilyen bibliafordításból olvasd fel ezeket a verseket, megjegyezve minden szóismétlést vagy gondolatismétlést: 1:4, 5, 7, 8, 10, 12, 14, 15; 2:2, 3. Milyen módon kapcsolódik a büntetés minden esetben az elkövetett törvénysértéshez? Ki ítélkezik minden esetben?
13. Mind a filiszteusok Gázában (1:6), mind Tirusz népe (1:9) vádolva voltak azzal, hogy egy teljes nemzetet rabszolgasorsba döntöttek – amikor eladták őket az edomitáknak. Milyen további tettükért vádoltatott Tirusz népe?
14. Bár Edom rabszolga-kereskedelmi kapcsolatban volt Gázával és Tirusszal –, mégis milyen egyedi vétek miatt vádolja az edomitákat az Úr (11. vers)?
Olvasd: Máté 6:12-15.
15. Milyen atrocitás elkövetéséért voltak bűnösök az ammoniták? Mik voltak a háborúik céljai? Hogyan

BŰNÖS EMBEREK VAGY ORSZÁG	BŰNÜK	BÜNTETÉS, AMIT AZ ÚR RENDELT
1.		
2.		
3.		
4.		
5.		
6.		

tekinti az Úr a cselekedeteiket? Írj le mai eseményeket, amikor hatalmon lévő emberek hatalmas szenvedéseket okoztak ártatlan és kiszolgáltatott személyeknek azért, hogy gazdasági és politikai előnyre tegyenek szert.

16. Miért vádolta az Úr a moábitákat cselekedeteikért? Miért volt ez a tett olyan borzalmas? (Megjegyzés – abban a kultúrkörben halotti tetem ilyetén megszentségtelenítése (2:1) az áldozat személyének teljes megfosztását jelentette attól a lehetőségtől, hogy a halála után egy másik életben vehessen részt.)

ÖSSZEFOGLALÁS

1. Mi Isten álláspontja a vétkekkel és a büntetéssel kapcsolatban, ahogy ezt Ámósz próféta mondja?
2. A nemzsidó emberek, akiket megnevez a Szentírás itt, nem vádoltattak amiatt, hogy nem tartották be a mózesi törvényeket vagy mert nem az igaz Istent imádták. Ők miért voltak felelősek? Hasonlítsd össze a Róma 1:28-32 verseivel.
3. Mi az alap-összetevője az összes bűnnek, melyet Ámósz itt leír?

KÖVETKEZTETÉS

Olvasd fel: Máté 25:31-46

Folytatása következik
(Fordította: Kiss Zoltán)

ÁMÓSZ KÖNYVE

Az Úr Úr az oroszlán üvölt						**Az ellenség gyülekezése**				**Az egyedüli**					
Bevezető a könyvhöz	Ítélet valakin, valamin	Ítélet valakin, valamin	Ítélet valakin, valamin	Ítélet valakin, valamin	A próféte feladata	Isten bekövetkező ítélete Izráelen (Samárián)	Figyelj! — Básán tehenei	Figyelj! — Izráel háza	Jön az ítélet	Látomások	Látomások	Látomások	Szembekerülés Amacjával	Látomások	Látomások
1:1, 2	1:3 2:3	2:4-5	2:6,16	3:1-2	3:3,8	3:9 15	4:1	5:1	6:1	7:1	7:4	7:7	7:10-17	8:1	9:1

KÖNYVSZEMLE

Ízelítő a teológiai irodalom legújabb termésből

Régi ösvényeken

Jer 6:16

Dr. Tresánszky Vilmos, 42 éve elhunyt szerző többszörösen kiegészített szimbolikai munkája: *„A baptizmus egyháztörténelme és mai baptizmus lényege"*. Budapest, 1996. Millecentenáriumi kiadás. 265 oldal terjedelmű fénymásolt sokszorosítvány, ízléses kötésben, A/4-es nagyságban, 30 példányban jelent meg. Forrás értékű missziótörténelmi munka, amelyet dr. Csillag István fogalmazott a szerző írott, dokumentált sorai vagy szóbeli közlései alapján. A kézirat fő része még a háború kritikus évei előtt elkészült.

Csillag István rendőrségi tisztségviselő volt. Dr. Udvarnoki Béla kispesti prédikátor őszinte tisztelője és barátja. Barátsága azután is töretlen maradt az Úr szolgája iránt, miután elsodródott az Isten népétől. Jóindulatát szemlélteti, hogy a háború után segítette dr. Udvarnoki Béla kitelepülését Amerikába.

A teológiánkon az egyháztörténelmet Tresánszky Vilmos tanította. Fél éven át az egyetemes keszetyénséggel foglalkozott. A második szemeszter tananyagát az itt leírt törzsállomány képezte (7-160. oldal). Óráin saját kéziratából olvasott. Sokszor hangsúlyozta, hogy ennek végleges értékeléséhez idő kell („történelmi távlat"). Iratai a Benczúr utcai épület kényszerű elhagyása alatt elkallódtak (1949). Megtalálásuk a legilletékesebb családtagnak sikerült, Udvarnoki Erzsébet lelkész gondozásába kerültek 1972. augusztus 20-ig, és lapjai kiegészültek Udvarnoki Béla, 1992-vel záruló életének beillesztésével. Még egy kiegészítéssel nyerte el a könyv mai formáját. Dr. Gerzsenyi László írta az áldozatos támogató, dr. Haraszti Sándor (1920) friss életrajzát.

Láthatjuk tehát, hogy a négy szerző két emberöltőhöz tartozik. Így ez a munka a testvéri összefogás szép tanusítványa a kétezer dolláros áldozattal, és a ritkán tapasztalható szellemi együttműködéssel; ennyi évtized alatt, immár bőven beérlelt állapotban.

A tartalom természetesen tükrözi a kor közösségi szemléletét. A „régi baptizmus" a Jordán partjától indul. Két évezreden át folyamatos. Minden hitvalló mozgalom (pauliciánusoktól, huszitákon, anabaptistákon, schwenckfeldieken és megannyi máson át) egységes irányvonal a hazai és a Trianon előtti „új baptizmus" missziójáig. Ezt a nézetet egy később választott bevezető ige – Jób 25:4-6 – megnyerő szerénységgel és illő önismerettel koronázza (főleg akkor, ha az olvasó kikeresi és elolvassa a citált helyet).

A könyv ingyenes, számítva közösségünk tagjainak mai vásárlóerejére. Ennek felel meg a példányszám, ami a mecénás döntése szerint kivételes intézmények és személyek igényét képes kielégíteni itthon és a tengeren túl. Ezzel megalkottuk az első, minimális számú és csupán „avatottak" nyilvánosságára számító, bemutatkozó forrásmunkát bibliai nézetünkről, jeles hitvallóinkról, főbb intézményeinkről és a 150 éves, küzdelmes utunkról, itt hazánk rögein. Ennyi azért már történelem, és van, aki meg is becsüli a történelmet. Néhány méltató sor is képviseli ezt: Kosáry Domokos, az MTA elnöke, C. H. Thomas, az USA nagykövete, Hegedűs Loránt református püspök a könyvhöz csatolt levelével. A Magyar-Amerikai Társaság teljes vezetősége és választmánya szintén érdeklődéssel kíséri felekezetünk tagjainak közreműködését az 1956-os emigráció fogadása idején. A könyv név szerint említi ifjabb Udvarnoki Béla személyes segítségét Ausztriában.

A sokszorosítvány képeket hoz, az alkalmazott technika által adott szerény sikerrel. Az írás tartalmi értékeit azért nem homályosítják el a halvány konturok. Talán újabb, bizonyosan külföldi támogatás, egy tárgyilagos külső lektor kedvezne a később nyomdában, és kellő mennyiségben előállítandó könyvnek. Addig is bátorkodom hírül adni, és prédikátoraink szíves figyelmébe ajánlani ezt, a „nagy lelki család" múltját ilyen sajátosan megörökítő, értékes gyűjteményt. Isten csodálatos munkáját beszélik el a szerzők köztünk.

(Szebeni Olivér)

A Bibliatársulatok Világszövetsége Nagygyűlésének előadásaiból
Kanada, Mississauga, 1996. szeptember 26 – október 3.

Prof. Lamin Sanneh

Az egyház a harmadik évezredben

(Régi szokások, új kihívások és a jövendő prioritásai)

Reflexióimban jelezni szeretném, hol is állunk ma a nyugati missziós tevékenység területén, és újfent hangsúlyozni kívánom a társas viszony szerepét, amely a keresztyén misszió klasszikus formáinak utódaként jelent meg. Külön hangsúlyt szeretnék fektetni a Biblia szerepére a keresztyén terjeszkedésben, és meg szeretném vizsgálni, milyen struktúrák léphetnek a régi missziós szokások és formák helyébe. Bár nem fordulhatunk vissza a múltba, vagy legalábbis a múlt egy fajtájába, amelyet a dominancia és az ellenőrzés struktúrái jellemeztek, az a véleményem, hogy még sem tehetünk úgy, mintha ez a múlt nem is létezett volna, helyi ígéreteivel és potenciáival. Például Nyugaton az emberek ma úgy vélik, hogy a Biblia szavahihetőségébe vetett bizalmon alapuló egyszerű evangélizmus immár nem érvényes, és fel kell váltani a nyílt társas viszonnyal, vagy legalábbis az egész emberiséget szolgáló, a vallásokat összekötő erőbe vetett bizalmon alapuló szociális projektekkel.

Egyesek megkérdőjelezik, hogy a keresztyénség lenne az egyetlen, Istenhez vezető út, vagy hogy Jézus lenne ez az út, az igazság és az élet, mert azt tartják, ez szűklátókörűség és a globális vallási pluralizmus szempontjából ellentétes az alázattal. Ezek az emberek úgy érzik, hogy kizárólag a keresztyénség tanain felnőtt felebarátaik által fontosnak tartott üdvözülésről alkotott klasszikus missziós kép tulajdonképpen egy régi kelepce, amely az eredendő bűn offenzív teológiáján alapul, amely bűn megköveteli a véres törzsi viszályt a bűnös emberiség és a véráldozatot elváró, haragos Isten között.

Azonban indokoltan feltehetjük a kérdést: vajon a gazdasági társas viszony, mint a bűnöktől terhes Nyugatnak előírt gyógyír, nem cipeli-e a nyugati kulturális prioritások és azoknak a Harmadik világban ígéretként kifejtett hatékony propagálása túlságosan is nagy terhét. Vajon a társas viszony nem a teológiai hidegháború egy formája-e, amelyben a posztliberális Európa, reagálva a nyugati missziók következményeire, igyekszik feltartóztatni a Bibián alapuló keresztyénség terveit, amelyek immár azzal fenyegetnek, hogy gyökeret vernek a Harmadik világban? Vajon a társas viszony totális bibliai leszerelést, a kísérleteket megtiltó szerződést jelent-e a vallási el nem kötelezettség érdekében? A kórházi segédeszközök, a jó utak, jó vezetékes vízellátás, termékeny föld, a felszabadított szexualitás, az írás-olvasás ismerete és a jól táplált gyermekek csomagterve vajon ugyancsak tartalmazza-e a biztosítékot a missziós triumphalizmushoz való visszatéréssel szemben, ami az anyagi kielégítettség egyfajta időzített robbanószerkezete? Mindazonáltal, amennyiben a társas viszonyt a Szentírás egységes ismeretének megteremtése nélkül ösztönzik, az sokkal komolyabb csapdákhoz vezethet, mint azok, amelyeket éppen elkerülni kívánt. Akkor viszont milyen helyet foglaljon el a Bibliatársulatok Világszövetsége egy posztmissziós korszakban?

Mielőtt erre a kérdésre rátérnénk, fogadjuk el, hogy a gazdasági társas viszony terveit egységes vágy hajtja, és erre vágynak a Harmadik Világ népei is, nevezetesen, hogy saját sorsuk kovácsai lehessenek, hogy a Nyugat ne avatkozzék be az ügyeikbe, és mert ideje, hogy a Nyugat ne játssza a Nagy Testvér szerepét, hanem inkább a források megosztása és a viszonosság gyakorlata felé haladjon.

A társas viszony kérdésében két fő elem fonódik össze. Az első Afrika, Ázsia, Latin-Amerika és más térségek egyházainak megkérdőjelezhetetlen felelőssége, hogy saját népei előtt kiálljanak az evangéliumért, és elsősorban saját népeik biztonságáért, fejlődéséért. A dolog természetéből adódóan az egyházak azokban a férfiakban és nőkben látják beigazolódni hitelességüket, akiket gyökereik a földhöz kötnek, s éppen ezeket az embereket kell az egyháznak szolgálnia. Ugyanakkor az evangélium nem lehet egyetlen nemzet vagy kultúra monopóliuma, ezért egy új megközelítést kell megértetni, azt, hogy az egyház világméretű, ökumenikus közösségként meg kell , hogy előzze az evangélium kisajátítását és nemzetesítését, különben az nem jelent majd többet egy etnikai vagy törzsi monopóliumnál. Az emberi méltóság nem kulturális vagy temporális kategória, hanem a Biblia elsődleges igazsága, és mint ilyen az egyház létével függ össze. Ebből következően fontos az egymástól való függés hálózatainak kiépítése a törzs, a faj és a nemzet felé, hogy érvényesülhessen ez az igazság.

Ezen okokból szükséges, hogy leginkább a misszión lépjünk túl, mivel igaznak bizonyultak a nyugati világ által a nem fehér bőrű fajokkal szemben elkövetett gonosz cselekedetek vádja. Mint az már látható, a misszionáriusok elfogadták az anyanyelvet a keresztyénség Szentírása és katekizmusa számára, elfogadták Istenre vonatkozóan a helyi neveket, akárcsak Ábrahámot, Izsákot, Jákóbot, Mózest vagy Jézust, megfeleltették a helyi nép zenéjét a Megváltó himnuszaként, és a helyi rítusokat Isten Lelkének közvetítő eszközeként, s épp ezek a cselekedetek indították el a keresztyénséget neo-nyugati irányba, és sokkal forradalmibb következményeket teremtettek, mint ami

egyáltalán elképzelhető volt. Rendkívüli lendület összpontosul az effajta „természetes" elfogadás és transzponálás ilyen tömeges jelenségeiben.

Ez arra utal, hogy a bibliafordítás és a -terjesztés, illetve a hozzáférhetőség a társas viszony rendkívül gazdag területét foglalja magában. A világnak egyetlen térsége sem kevésbé fontos vagy fontosabb a másiknál, egyedül a szabad hozzáférhetőség, a képzés és a források számítanak. A BVSZ jelenleg a világ több mint 200 országában, illetve területén megalakított 120 bibliatársulat családja, amelynek Regionális Szolgálati Központja Afrikában Nairobi, Amerikában Miami, Ázsia és a Csendes-óceán térségében Hong Kong, Európában és a Közel-Keleten az angliai Crawley. A BVSZ több mint 170 közös terv megvalósításában vesz részt a katolikusokkal, s ez olyan társas viszony, amely átlépi a felekezeti és hitvallásbeli korlátokat. A teljes Bibliát lefordították közel 350, az Újszövetséget több mint 840, a Szentírás egyes részeit pedig több mint 930 nyelvre és nyelvjárásra. E fordítási vállalkozásban több mint 2100 nyelv és nyelvjárás szerepelt. Semmilyen más vallás nem képes felölelni a nyelvészeti és a kulturális alkotómunka ilyen méreteit és mélységeit, és a világ bármely egyeteme sem lenne képes hasonlóra. Mégis a bibliatársulatok kénytelenek nyomatékot szerezni töretlen elhatározásuknak, mely szerint misszijuk, hogy „elérjenek minden egyes embert, férfit, nőt, fiatalt és időset Isten életet adó Igéjével, hogy mindegyiküknek legyen megfelelő Bibliája a megfelelő időben, amelyet a megfelelő módon, megfelelő formátumban és megfelelő árban juttatnak el hozzá, hogy minden egyes ember saját életét hatékonyan állíthassa szembe Krisztus elvárásaival".[1] A lehetőségek határtalannak látszanak jelenleg.

Így a BVSZ a rendkívüli különbségek, a nyelvek és kultúrák gazdagságának, a széles körű kitekintés, a tapasztalatok mélysége, valamint lokális és regionális felelősség mértékének nyüzsgő világa. Akiket érdekel a társas viszony, túlságosan is nagy kihívásokkal találkozhatnak a BVSZ munkájában ahhoz, hogy elérjék a célt. Bekapcsolódhatnak a tevékenységbe bármelyik veszélyes ponton: az elsődleges evangélizáció növekedésébe, a vezetőképzés feladatába, a terjesztési kapacitás kiszélesítésébe, az ökumenikus együttműködés kilátásaiba, a nők és a fiatalok képzésébe, valamint felkészítésébe, az interregionális együttműködési programokba, az elavult vagy pontatlan fordítások felfrissítésébe, a terjesztés és csere új modelljei, valamint a fordítás összhangban legyen a szükségletekkel és az ármechanizmusokkal, a bibliaszervezetek létrehozásának elősegítésébe, a Szentírás iránti más-más városi és vidéki igények feltérképezésébe, a külső ügynökök és ügynökségek felhasználásába, az új területek és módszerek kipróbálása érdekében, valamint a helyi támogató szervezetek mobilizálását elősegítő kreatív módok felkutatásába. Az egyik lehetőség helyi és/vagy regionális konferenciák megrendezése a bibliafordítás, -kiadás, -terjesztés mérföldköveinek megjelölésére. A vallási rendezvények, amelyek régóta ismertetik a Bibliát, ismét arra összpontosíthatnának, hogy bemutassák a bibliamunka helyi és regionális kezdeményezéseit a BVSZ-szel együtt, amely az ilyen helyi törekvéseket támogatja. Ezen felül, hatalmas igény mutatkozik a teológiai főiskolák és szemináriumok részéről, hogy megismertessék velük a bibliafordítás történetét, és annak hazai kezdeményezését, illetve megvalósításával foglalkozó anyagokat.

Ifjú középiskolás voltam, amikor először hallottam Sir Francis Ibiam-ról és a nigériai bibliatársulattal közösen végzett munkájáról, és nagyon fontos volt, hogy nevét beiktathattam saját generációm olyan kortárs világi hőseinek névsorába, mint Nkrumah, Azikwe, Awolowo, Tafawa Balewa, Kenyatta, Sithole, Luthuli, Afrikán kívül pedig Nehru, Sukarno, Bandaranaike asszony és Makariosz érsek.

Mindez feljogosít bennünket arra, hogy kimondjuk: a Biblián alapuló keresztyénség sikeresen gyökeret eresztett az egész világon, és bár hiba lenne figyelmen kívül hagyni a Nyugat gyarmatosítási erőfeszítéseit, nem lenne helyes ezen a ponton hosszasan elidőzni. biztos, hogy Afrika vonatkozásában a bibliatársulatok teljes mértékben leterheltek. A számok ezt beszédesen bizonyítják: például 1995-ben a terjesztési adatok a következőképpen alakultak: több mint 2,8 millió Biblia, 758.000 Újszövetség, 2 millió szövegrész, 1,3 millió szövegrész új olvasóknak, több mint 5,7 millió válogatás 37.000 válogatás az új olvasóknak.[2] A világadatok következőképpen alakultak: 18.4 millió Biblia, 13,4 millió Újszövetség, 29,3 millió szövegrész, 17,6 millió szövegrész új olvasóknak, 481.000 válogatás és 48,2 millió válogatás új olvasóknak.[3] Amikor ma a Biblia új térhódításáról beszélünk, tulajdonképpen egy globális jelenségről ejtünk szót: a Biblia felhasználásának és az iránta való érdeklődésnek a gyors terjedéséről, valamint kiterjedtebb hozzáférhetőségről. Bármely hosszú távú előrejelzésnek vagy tervezésnek erre a momentumra kell épülnie. Nem látok semmi bizonyítékot az érdeklődés lanyhulására, Kínában például épp ellenkezőleg, annak növekedése, esetlegesen robbanása várható.

Mégis hozzátartozik valami ezekhez a rendkívüli látványos számokhoz, ez pedig az önmagunkra való hagyatkozás erőteljes megnyilvánulása, ami leginkább a tradicionális bibliatársulati országokban alakult ki. Plinius, a római történész azt mondta Afrikáról, hogy „az mindig szolgál valami újdonsággal", ami 1945 után Lord Hailey megfogalmazása szerint „az afrikanizmus szellemének manifesztációjaként határozható meg, ami a háború utáni Afrika képének legmeghatározóbb jellemzője... Ez előrevetíti az afrikai többségű kormányok megjelenését, és kifejezi saját intézményeiben az Afrikát jellemző szellemet, ahogyan azt a modern afrikaiak látják."[4] Ugyanez visszhangzik VI. Pál pápa állásfoglalásából, miszerint „az az afrikai, aki keresztyénné lesz, nem veszíti el önmagát, hanem magához veszi az ősrégi hagyomány értékeit, lélekben és igazságban" (Jn 4:24).[5] Ez az afrikai felfogás ellentétbe került azzal a nézettel, amely támogatta a kontinensen a nyugati gyarmatosítást, és az úttörő afrikai nacionalisták eszméiben nyert visszhangot. Ndadaningi Sithole, afrikai nacionalista így figyelhette meg pontosan, hogy „egyetlen afrikai gondolkodó lény sem tagadhatja: Afrikának nagy szüksége van a nyugati segítségre, ugyanakkor egyetlen afrikai gondolkodó lény sem fogadhatja ezt el az európai vezetés igazolásaként."[6]

Tom Beetham megfigyelte, hogy az európai egyházi és világi vélemény képtelen volt megérteni az afrikai változások gyorsuló ütemét a húszadik század első felében, és csak lassan fogadták el a bennszülött tényezők és intézmények értékét, valamint azokat az új területeket, amelyeket már ők igazgatnak. Az európaiak egyenlőségjelet tettek a megfelelően képzett vezetők és a technológiai hozzáértés közé. „Sem az egyház, sem az állam..." – így Beetham – „nem volt képes megküzdeni azzal a problémával, hogy átadja a vezetés jogosítványát azoknak, akik az emberek természetes vezetői voltak, noha személyesen nem ismerték a nyugati technológia módszereit; az angolszászok szerint az érettség egyenlő a vezetékes vízen alapuló tisztasággal."[7]

Tulajdonképpen az afrikai társadalmak sokkal mélyebb nyomokat és sokkal mélyebb gyökereket őriznek a bibliafordítás és megfeleltetés stimulusa tekintetében nyelvük és kultúrájuk szisztematikus beépítésével, mint a nyugati gyarmattartó hatalomból fakadóan, s ez ma is így van és a jövőben is így lesz. E társadalmakban a nyelv és a kultúra közötti szoros kapcsolat azt jelentette, hogy a bibliafordítás kapcsán megjelenő nyelvtudomány és annak fejlődése rendkívül jó hatást gyakorolt az egész társadalomra.

Az egyik ilyen hatás volt a Szentírás fordításának demokratikus szintre helyezése. A misszionáriusok érdeklődése természetesen az egyszerű emberek által beszélt nemzeti nyelv felé irányult, ugyanakkor, amikor azt elfogadták a keresztyénség számára, a fordítók kiszűrték belőlük a törzsi tabukat, a kulturális hatásokat és a faji büszkeséget, és ezzel a cselekedettel felszabadították a rendszerint a szokás ereje révén diszkriminált férfiakat és nőket, felajánlva nekik a keresztyén mozgalomban betölthető meghatározó szerepet. Amint azt a független Zimbabwe oktatásügyi minisztere magyarázta az Afrikával foglalkozó írónak, Basil Davidsonnak, a keresztyénség segített a gyarmati birodalom különböző népeit alávetni a nemzeti szolidaritás ügyének, amennyiben összehozták az iskolákban és az istentiszteleteken a különböző etnikai, törzsi és földrajzi hovatartozású fiatal fiúkat és leányokat, megmutatva nekik az azonosság lényegét. Noha nem ez volt a missziók hirdetett célkitűzése, tetteiknek vitathatatlanul ez lett a következménye.

A második hatás az volt, hogy a kultúra, mint kreatív emberi tulajdonság, egy magasabb folyamatba kapcsolódhatott be, ami által Isten a törzsi népeket Jákób törzseihez vezette. Ennek kettős hatása volt a kultúrára. Egyrészt a kultúra megtisztult a deifikáció bűnétől, másrészt az anyanyelvet használták fel a kinyilatkoztatásra és tanúságtételre. A törzsi kultúra vált Isten élő céljainak kifejezőjévé a nemzeti nyelvű Szentírás révén. Ugyanide tartozó, hogy e kultúrák megszabadultak az önmagukat szentként való tisztelet tendenciájától azzal, hogy mind a zsidókra, mind a nem zsidókra vonatkozó törvény alanyává váltak, „mert Isten nem személyválogató" (Róm 2:11).

Richard Gray az afrikai hangokkal szembeni európai ellenállásról szóló tanulmányában leírja, hogy a huszadik század első felében a skolasztika szellemében kiképzett misszionáriusok nem támogatták az afrikaiakkal való intellektuális társas viszony lehetőségét. Leírja René Bureau példáját, aki „épphogy bemutatta, ha úgy tetszik eurocentrikus elemzését a keresztyénség Dualára tett hatását", vitatkozva a zairei katolikus teológussal, Vincent Mulagoval egy afrikai teológia lehetőségéről. „A teológia – Bureau szerint – egyetemes tudomány, és lehetetlen szembeállítani az afrikait a nyugati teológiával". Mi mindnyájan egyre inkább részeseivé váltunk egy a zsidó és görög eszméken alapuló egyetemes, technológiai civilizációnak, és, amint azt egy nyugati misszionárius állította, „minden realitást nélkülöz egyfajta afrikai teológiáról, mint laikus tudományról beszélni".[8]

Az ehhez hasonló nézetek az sugallják, hogy a Nyugatnak semmiféle intellektuális indíttatása nem volt a keresztyén afrikaiakkal való társas viszony kialakítására, és magam sem vagyok biztos benne, hogy a nyugati szociális és fejlesztési programok mutatnak-e bármiféle elmozdulást a Bureau-féle nézetektől, vagy legalábbis azok megkerülését jelentik-e.

Bárhogyan legyen is, meg kell most kísérelnünk egy rövid újraértékelést. Elsősorban fel kell ismernünk a rendkívül lényeges mai afrikai eredményeket, amelyek a misszionáriusi korszakból eredő fordítások erjesztő hatásának köszönhetik létüket. A leglényegesebb stádiumok némelyikében az afrikaiak a nyelvtan, a szótárak és a keresztyén misszióknak köszönhető írás-olvasás útján kezdték értelmezni igazán kultúrájukat és nemzeti öntudatukat.

Másodsorban, a világ számos táján megfigyelhető az új, független keresztyén mozgalmak szaporodása, olyan mozgalmaké, amelyek jelenleg nem kapcsolódnak egyetlen hagyományos felekezethez sem, és gyakran várakozó álláspontra helyezkednek a katolikus-ortodox-protestáns tanításokkal szemben. Afrikában az effajta független keresztyén mozgalmak miatt jelent meg különleges igény a Szentírásra, és annak felhasználására, elsősorban az alkalmazott és a pasztorális teológia területein. A hagyományos bibliatársulatok számára ez egy teljesen új terület, ami felveti új terjesztési hálózatok és új kapcsolódási pontok felkutatását abból a célból, hogy szűküljön a szakadék az afrikai jelleg és az emberek kezébe adott Szentírás között. Például egyes, manapság használatos fordítások olyan kifejezéseket használnak, amelyek visszaköszönnek az új keresztyén mozgalmaknál: ősök, démonok és gonosz lelkek, közösség és háznép stb.

Harmadsorban, a világ-szolidaritás gyorsuló ütemét figyelembe véve meg kellene vizsgálnunk, hogy az ökumenikus együttműködés milyen módon segíthetné elő az új emberiség keresését. Bármilyen formában is jelenjék meg az effajta együttműködés, annak magában kell foglalnia a kereszt értelmezésének újragondolását a megváltás megerősítése iránti vágy kapcsán, a személyes meggyőződést megtévesztő propaganda közepette, valamint az isteni előrelátásba vetett hit újraértelmezését. Minél inkább rávilágítottam a Biblia nyelvezetére, annak egyszerűségére, mindennapiságára, közvetlenségére, nyíltságára, az ember állapotával való összhangjára, hisz a Biblia valójában isteni realizmus, annál inkább ösztönzőleg hatott rám annak a mi korunkat előrelátó, hallatlan értéke, egy olyan korszaké, amelyet átitat a kettős értelmű beszéd és gondolat, s amelyben az „olvass a számról" proklamációja a verbális kimerültséget és a morális korlátoltságot jelzi. A bibliatársulatok talán legfontosabb történelmi szerepe, hogy nyelvhasználatuk által képesek voltak megőrizni beszédünkben és írásunkban az igazságosság és a megbecsülés ösztönét.

Az Isten igazsága iránti szomjúság még a mi fogyasztói kultúránkban is megmutatkozik. Nemrégiben, amikor alkalmam volt a Yale Egyetem, magukat rendkívül jól kifejező és nagy tudású diákjainak egy csoportja előtt beszélni, ékesszólóan kifejtették, hogy az ő világukat az egyéni érdek dogmája és az önépítés ígérete vezérli. Én kifejtettem, hogy az egyéni érdek még egy liberális, demokratikus társadalomnak sem lehet a megfelelő alapja, hát még a keresztyén kultúrának. Nem az egyéni érdek miatt fizetünk adókat, kockáztatjuk életünket a fegyveres erők szolgálatában, nem amiatt kötelezzük el magunkat a családi értékek építésére, és nem is az vezérel bennünket akaratunk Isten előtti meghajlásában. Nem az önzés hitvallása erősíti bennünk a „jóban és szükségben" ismert, egymásnak tett ígéreteinkbe vetett bizalmat, nem ez inspirálja a szeretetet, a megbocsátást, a bátorságot vagy Isten imádást, és ezen értékek nélkül az élet minőségéről nem is érdemes szót ejteni. A Biblia vagy a bibliaolvasás ezen értékek alapja, egy humánus, toleráns és nyílt társadalom előfeltétele. Éppen ennek okán vagyunk képesek felfogni a tisztánlátás igényével az új emberiség körvonalait, ami globális szempontból a Bibliától vezérelt közösségek és

emberek egysége, akik közül sokan megkérdőjelezik a régi bizonyosságokat és szimbólumokat. Azoknak az egyházaknak van jövője, amelyek hirdetik e Bibliával teli elképzelést, mint az alakulóban lévő új világrend paradigmáját. Lehetséges, hogy egy erőteljes koalíció a Harmadik világban képes lesz meglátni az esélyt a XXI. századnak, mint igazi keresztyén évszázadnak a kialakításában.

Milyen viszonyban van mindez a gazdasági és társadalmi fejlődéssel? A világban mára nyilvánvalóvá lett lelki éhség közepette az igazságosság szempontjából melyek a prioritások? Mielőtt megválaszolnánk e kérdéseket, le kell szögeznünk, hogy a globális gazdasági nyomás növeli a feszültségeket a városok ipari központjai és a vidéki termelés forrásai között. Következésképpen a vidéki fejlesztési programok tetszetősebbek lehetnek az egyházak számára, amelyek társadalmi bázisa elsősorban a vidéki lakosság. A vidék fejlődése azonban csakis azt eredményezheti, hogy a falvak és a farmok strukturális függőségbe kerülne a városok ipari erőitől azáltal, hogy a helyi termelést visszaszorítja az export vagy a városi szektor. A megfelelő technológia és az ehhez elengedhetetlen képzettség formái kellenek ahhoz, hogy az egyházak megvalósíthassák a városok ipari programjai aránytalanságainak feloldását a társas viszony révén.

Most pedig, a kérdések megválaszolásához visszatérve, két alapvető probléma tartja vissza az embereket. Az egyik az az alapigazság, miszerint *„...több az élet a tápláléknál, és a test a ruházatnál"* (Lk 12:23), és ennek a figyelmen kívül hagyása számos vezetőt irracionális mohóság felé hajtott. A kontinensen létezik egy lelki éhség, még ha kevésbé megfogható is, mint az éhínségek és az AIDS-válság, habár ezek is valóságosak. Az átváltozás új hullámai, amelyek az egyházak elárasztásának veszélyével fenyegetnek, jelzik a rendkívüli mértékű „ráébredést" és az erőiket megsokszorozó merész sturktúrák iránti igényt. Az ilyen új keresztyének a források felháborító mértékű hiányával együtt emberfeletti feladatokkal szembesülnek a nemzetépítés és az AIDS-járvány leküzdésének területén.

A második probléma az anyagi jólétnek Isten ígéreteivel való felcserélése. A gazdasági üdvözülés retorikájának behódoló egyszerű emberek elárulva érezték magukat, amikor a korrupció felemésztette a társadalmi élet lelki alapjait. Amint azt egy szorongásokkal teli, magasan képzett afrikai értelmiségi egyszer megjegyezte nekem, „Nyii gomun yalla", vagyis „ezek (a mi vezetőink) egyáltalán nem bíznak Istenben", s mondta ezt a nyílt és állandósult gazdasági korrupció kapcsán. A szegénység és az anyagi nélkülözés kikényszerítette a társadalom lelki tartalékainak alapvető felmorzsolódását.

E két problémát csak tetézte a nemzeti-világi állam válsága, amely hirdeti a politikai királyságnak mennyei királysággal szembeni előbbrevalósága dogmáját. Mivel az afrikaiak kiábrándultak a gazdasági ígéretekből, felkelést indítottak a nemzeti-világi állam ellen, és egyre inkább meg voltak győződve arról, hogy az embereknek az állam fennhatóságának bilincseit lerázva saját maguknak kell cselekedniük az üdvözülésükért. II. János Pál pápa 1985. augusztusában mohamedán fiatalok előtt tartott casablancai beszédében ugyanilyen szellemben szólt a vallásszabadság és a lelki élet fontosságáról az államhatalommal szemben. „Azt óhajtjuk – mondotta a pápa –, hogy mindenki részesülhessen az isteni igazság teljességéből, ám ez senkinek sem sikerülhet a szabad tudathoz való ragaszkodás nélkül, amit meg kell védeni azoktól a külső kényszerektől, amelyek az emberi méltóságot jellemző szabad értelem és szív dicsőítésére méltatlanok. Létezik a vallás szabadság igaz értelme is, amely tiszteletben tartja Istent és az embert egyaránt."[9] Az egyházakat bevonták egy rendkívül aktív társadalmi szerep eljátszásába, és ahhoz, hogy ezt a feladatot hatékonyan elláthassák, szükségük van a megfelelő eszközökkel felvértezett, jól képzett vezető személyiségekre, amit azonban az egyházak jelenleg képtelenek biztosítani. Az ilyen irányú igényekkel szemben a régi kelepcék, úgy tűnik, nem kerülhetők ki. A megoldás csak az lehet, hogy az istentisztelet és a Biblia tanulmányozásának új prioritásai a társas viszony logikájába be kell, hogy épüljenek.

LAMIN SANNEH

Sanneh professzor Gambiában, egy afrikai törzsfőnök fiaként nevelkedett, majd ösztöndíjasként az Egyesült Államokba utazott, hogy történelmi tanulmányokat folytasson. Azok befejeztével még éveken át tanulmányozta az arab nyelvet és az iszlámot. Együtt dolgozott számos afrikai egyházzal, valamint olyan nemzetközi szervezetekkel, amelyek a keresztyén-mohamedán kapcsolatokkal foglalkoztak.

Nyolc éven át a Harvard Egyetem professzora volt, majd 1989-ben a Yale Egyetemen a Missziók és a világkeresztyénség professzora lett, ezzel egyidejűleg a Yale College történelem professzora. Lamin Sanneh tagja a Yale Egyetem Afriaki Tudományok Tanácsának is.

Sanneh professzor külsős szerkesztője a The Christian Century (Keresztyén évszázad) című folyóiratnak, és tagja számos vallásos és történelmi tudományos folyóirat szerkesztőbizottságának. Több mint 100 vallási és történelmi témájú tudományos cikk és könyv szerzője. Ezek közül kettőt említünk meg: A nyugat-afrikai keresztyénség: A vallás hatása (1983). Az üzenet értelmezése: a misszió hatása a kultúrára.

Sanneh professzor megkapta Szenegál legmagasabb nemzeti kitüntetését, a Commandeur de l'Ordre du Lion-t.

Irodalmi hivatkozások:

1. 1995. évi jelentés, 176/177-es füzet, Reading, BVSZ, 1995. 8. o.
2. Uo. 281. o.
3. Uo. 281. o.
4. *Lord Hailez:* An African survez, (Tanulmány Afrikáról) átdolgozva 1956-ban, Oxford Clarendon Press, 1957, 252. o.
5. *VI. Pál pápa:* Üzenet Afrika népeihez, Vatican Publication, 19. o.
6. *Tom Beetham:* A new order in Africa (Új rend Afrikában), Becklez Pampleths, V-ik sorozat, No. 2, London, Epworth Press, 1960, 7-8. o.
7. Uo. 5. o.
8. *Richard Graz:* Black Christians and white missionaries (Fekete keresztyének és fehér misszionáriusok), New Haven, Yale University Press, 1991, 72. o.
9. II. János Pál pápa beszéde... Casablancában. Islamochristiana, II, Rome, 1985, 203.o.

Bibliográfiai hivatkozás

szemináriumi dolgozatokban, szakdolgozatokban és szakcikkekben

(Készült az MSZ 3497 szabvány alapján)

Bibliográfiai hivatkozáson azoknak a pontos és kellően részletezett adatoknak az együttesét értjük, amelyek lehetővé teszik, hogy egy kiadványt (vagy a kiadvány egy részletét) azonosítani lehessen.

I. A hivatkozás fajai

Bibliográfiai hivatkozás előfordulhat lapalji vagy szövegvégi jegyzet formájában, szöveg közben.

A hivatkozás csak azokat az adatokat tünteti fel, amelyek feltétlenül szükségesek a könyv, folyóirat, folyóiratcikk stb. azonosításához, felismeréséhez, megkülönböztetéséhez.
Ha egy tudományos szakmunka sűrűn ismétlődve hivatkozik forráskiadványokra, szótárakra vagy hasonló jellegű kézikönyvekre, akkor megengedhető az idézett műveknek a jelen szabvány rendelkezésein túlmenő rövidítése, azonban e rövidítését (jegyzékét) feltűnő helyen közölni kell.

A könyvek címét is lehet rövidíteni, ha az terjedelmes és nem lényeges adatokat tartalmaz. Ez esetben a címből csak azt kell leírni, ami a mű felismeréséhez szükséges és meghatározásához lényeges. A mű címéből kihagyott részt három ponttal jelöljük. Az így rövidített címnek azonban összefüggőnek és érthetőnek kell lennie. Pl.:

> Törvénykönyv a polgári perrendtartásról. Hivatalos szöveg... függelékkel. Bp. Igazságügyminisztérium, 1951. 165. p.

A hivatkozás a kiadvány címlapján, ill. a folyóiratszámon és a cikk keretében közölt adatok alapján szerkeszthető meg (szerző neve, szerkesztő neve, kiadás éve stb.).

A kiadvány jellege	A feltüntetendő adatok a hivatkozásban
könyv	A szerző vezetékneve és személynevének (keresztnevének) kezdőbetűje[1] A mű címe[2] A kiadás száma[3] A szerkesztő vezetékneve és személynevének (keresztnevének) kezdőbetűje[4] Kötetjelzés[5] A megjelenés helye és éve
Gyűjtemény részlete	A szerző vezetékneve és személynevének (keresztnevének) kezdőbetűje A gyűjteményes mű címe (szükség esetén szerzője és címe) A kiadás száma[3] A gyűjteményes mű megfelelő kötetének sorszáma A megjelenés helye és éve Az idézett értekezés stb. terjedelme (kezdő és záró lapszám)
Folyóirat	A folyóirat címe A megjelenés ideje
Folyóirat-cikk	A szerző vezetékneve és személynevének (keresztnevének) kezdőbetűje A cikk címe[2] A folyóirat (rövidített) címe A folyóirat megjelenési éve[6] A cikk terjedelme (...laptól ...lapig)

Jegyzetek

1. A szerző nevét csak egy, két vagy három szerző esetében tüntetjük fel. Ha a kiadvány csak a keresztnév kezdőbetűit közli, a hivatkozás is megelégedhetik a kezdőbetűkkel. Igényesebb kiadvány hivatkozásaiban a keresztnév kiegészíthető, a név pótolt része azonban szögletes zárójelbe [...] teendő, pl. I[stván].

2. Idegennyelvű művek esetében, amennyiben a szükség úgy kívánja, kiegészítőleg a cím magyar fordítása is közölhető.

3. A kiadás számát hazai műveknél csak abban az esetben kell feltüntetni, ha ugyanabban a naptári évben a műnek két vagy több kiadása is volt.

4. Ún. anonim műveknél (= szerző nélküli műveknél) és háromnál több szerző esetében.

5. Többkötetes művek esetében.

6. Olyan folyóiratoknál, amelyeknél az egyes számokat nem folytatólagosan, hanem külön-külön lapszámozzák a folyóiratszám évfolyamon belüli sorszámát.

II. Önálló mű egészére (könyvekre) való hivatkozás

1. Szerzős mű:
Szerzős műnél, ha a szerzők száma háromnál *nem* több, a hivatkozásban valamennyi szerző nevét fel kell tüntetni, *a vezetéknevet* (neveket) pedig *tipográfiailag ki kell emelni* (csupa nagybetű, vastagbetű, aláhúzás stb.). Célszerű a családi nevet külföldi kiadványok esetében is előrevetni, tehát Paul Müller helyett: MÜLLER, Paul. Pl.:

HENNYEY Vilmos: A magyar posta története. Budapest 1928.
Kent-Jones, D. W. — **Amos**, A. J.: Modern cereal chemistry 4. ed. Liverpool, 1950.

A szerzői névalak különleges eseteire vonatkozólag lásd a Függeléket.

Az egyes szerzők nevének szétválasztása céljából gondolatjel használandó. (Írógépelés esetén a kötőjel előtt és után betűközt hagyunk.)

2. Anonim mű:
a/ Ha egy mű *szerzője nem ismeretes*, vagy ha egy műnek *háromnál több szerzője van* (tekintet nélkül arra, hogy ezek neve szerepel-e a címlapon), akkor hivatkozásban a szerző(k) nevét nem kell feltüntetni. Pl.:

A **nürnbergi** per vádbeszédei. Bp. 1955.

Több mint három szerző esetében:
A **szövetek** fonalcsúszása és annak vizsgálati módszerei (Bp.) 1953.
(Az utóbbi mű címlapján ez van: Bátori Ferenc, Gyimesi János, Holzer Pál, Pollák József: A szövetek fonalcsúszása és annak vizsgálati módszerei.)

b/ Ha a műnek szerzője nincs, vagy háromnál több szerzője van, de a szerkesztő, összeállító a címlapon szerepel, akkor a szerkesztő nevét a cím után kell feltüntetni, szerkesztői minőségének megjelölése mellett. Pl.:

Tanulmányok a parasztság történetéhez Magyarországon a 14. században. Szerk. Székely György. Bp. 1953.

3. Testületi szerzős mű:
Ha valamely tudományos testület, intézmény, állami vagy nemzetközi szerv, egyesület stb. saját működésével kapcsolatban ad közre valamely kiadványt, akkor a testületet, intézményt, szervet, egyesületet stb. szerzőnek kell tekinteni (testületi szerző) és ennek nevét szerzőként kell feltüntetni. Pl.:

Országos Szépművészeti Múzeum: Egyiptomi kiállítás. Vezető. Bp. 1955.

4. Hivatkozás, ha a mű valamely sorozatnak része:
Részletes hivatkozás esetén zárójelben fel kell tüntetni a sorozat címét és a mű számát. Pl.:

Éllő István: Emulziók, szuszpenziók, kenőcsök, kúpok.
Bp. 1955. (Gyógyszerészeti továbbképzés. 11.)

5. Többkötetes műre való hivatkozás
Többkötetes művek esetében a részletes hivatkozást ki kell terjeszteni a kötetek sorszámára is. Pl.:

Széchy Károly: Alapozás. 2. köt. Bp. 1952.

III. Hivatkozás a mű valamely részletére

1. Hivatkozás a mű meghatározott helyére
Ha nem a teljes műre hivatkozunk, hanem annak csupán meghatározott helyére, akkor a bibliográfiai adatok után azt a lapot, ill. lapokat kell pontosan megjelölni, amelyekre hivatkozni kívánunk. A jelölés úgy történik, hogy a megfelelő lapszám után *pontot* teszünk. Pl.:

Erdélyi János: Kristályszerkesztés és kristályszámítás. Bp. 1954. 91. o.
ill. **Erdélyi** János: Kristályszerkesztés és kristályszámítás. Bp. 1954. 56-61. o.

Többkötetes mű esetében. Pl.:
Buzágh Aladár: Kollodika. 2. köt. Bp. 1946. 195. o.

2. Gyűjteményes mű egy részére való hivatkozás
Ha egy anonim mű (lásd II/2. szakaszt) szerzővel jelölt egyik részére kívánunk hivatkozni, akkor a hivatkozást a szerző neve és a mű megfelelő része címének feltüntetésével tesszük, majd egyenlőségjel után közöljük a gyűjtemény bibliográfiai adatait. Csak annak a résznek terjedelmét adjuk meg, amelyre hivatkozunk. Pl.:

Bartók János: Az ötfokúság formái népzenénkben. = Emlékkönyv Kodály Zoltán 70. születésnapjára. Bp. 1953. 733-742. o.

3. Szerző gyűjteményes művének egy részére való hivatkozás
Ha egy gyűjteményes műből egy – eredetileg önálló és külön című – cikkre, értekezésre hivatkozunk és ha ennek az értekezésnek címét külön is fel kívánjuk tüntetni, akkor a gyűjteményes mű címét ugyancsak egyenlőségjel után közöljük. A gyűjteményes mű bibliográfiai adatai után annak a cikknek, értekezésnek terjedelmét kell közölni, amely a hivatkozás tárgya. Pl.:

Bartók Béla: Magyar parasztzene. = Bartók Béla: Válogatott írásai. Bp. 1956. 18-46. o.
Esetleg:
Bartók Béla: Válogatott írásai. Bp. 1956. 18-46. o.

IV. Folyóiratra való hivatkozás

Folyóiratok és más időszaki kiadványok esetében a folyóirat címe, a megjelenési hely és a megjelenési idő a feltüntetendő adatok. A folyóirat (időszaki kiadvány) alcíme,

a közreadó testület, a szerkesztő közlése csak akkor szükséges, ha elengedhetetlen az azonosításhoz, ill. maga a főcím jellegtelen.

Egyetemes Philologiai Közlöny. Bp. 1877-1948.
Deutschland. Galerie pittoresker Ansichten des deutschen Vaterlandes... Leipzig 1856-1860.

Élő folyóiratok esetében az évszámok közlése ún. „nyitott alakban" történik, vagyis csak a kezdő számot adjuk meg, s utána gondolatjelet vagy nyilat teszünk. Pl:
Felsőoktatási Szemle: Bp. 1952 –

V. Folyóiratcikkre való hivatkozás

Folyóiratcikkre való hivatkozás esetében a szerző és cím után ugyancsak egyenlőségjel teendő, és ezután közlendők a folyóirat adatai. (Lásd az I. fejezet táblázatát.) Pl.:
Körössy László: A Tiszántúl északi részén végzett kőolajkutatás földtani eredményei. Földtani Közlöny. 1956. 390-402. o.

Ha a folyóiratok egyes számait nem folytatólagosan, hanem külön-külön lapszámozzák, akkor a rövidített hivatkozásban is fel kell tüntetni az évfolyamon belüli sorszámot. Pl.:
Barta István: Az 1849. január 2-i haditanács és a főváros kiürítése. = Hadtörténelmi Közlemények. 1955. 2. sz.

VI. Ismétlődő hivatkozások

Ugyanazon műre, folyóiratcikkre való ismételt hivatkozás esetén a következő szabályokat kell alkalmazni:
Ha két egymás után következő jegyzetben ugyanannak a műnek, folyóiratcikknek azonos helyére történik a hivatkozás, akkor a második jegyzetben nem kell újra közölni a bibliográfiai adatokat, csak az *uo.* (ugyanott) rövidítést (jelölést) kell alkalmazni. (Idegennyelvű kiadványokban az *„ibid"* rövidítés alkalmazandó.)
Ha pedig *ugyanazon műnek egy másik helyére* kívánunk hivatkozni, akkor az uo. jelölése mellé az idézett lapszámot írjuk. Pl.:

uo. 245. o.,
ibid. 245. p.

Ha ugyanazon műben *valamely szerzőnek csak egy művére* történik a hivatkozás, akkor a bibliográfiai adatokat csak első ízben kell közölni, a többi esetben pedig a szerző neve mellett az *i. m.* (idézett mű) jelölést kell használni, s ezután a hivatkozott lapszámot kell közölni. (Idegen nyelvű kiadványokban az *„op. cit."* jelölés alkalmazandó.) Pl.:

Erdélyi: i. m. 113. o.,
Brown: op. cit. 137. p.

Ha *ugyanazon szerzőknek több művére többször* történik hivatkozás, akkor nem kell közölni az összes bibliográfiai adatokat, hanem csak azokat, amelyek szükségesek ahhoz, hogy a szerzőnek egyik művét kétséget kizáróan meg lehessen különbözteti a többi – idézett – művétől. Legtöbbször elegendő tehát a cím újraközlése.

Hosszú cím esetén – ismétlődő hivatkozásoknál – a cím teljes közlését mellőzni kell és a címet rövidítve három ponttal kell (...) kiegészíteni. Pl.:

Éllő István: Emulziók... 3. o.

VII. Vegyes rendelkezések

1. Közismert személyeknél teljes hivatkozás esetén is el lehet hagyni a személy(kereszt)-nevet (pl. Kálvin, Spurgeon).

2. A mű címlapján hiányzó írásjeleket (pontot, vesszőt) értelemszerűen pótolni kell.

3. A szükségesnek mutatkozó kiegészítéseket zárójelben kell közbeiktatni. Mégpedig kerek zárójelbe ( ) tesszük azokat az adatokat, amelyek magából a könyvből (bár nem a címlapról) származnak, szögletes zárójelbe [ ] azokat a kiegészítéseket, amelyek idegen forrásból erednek. Pl.:

Bp. Athenaeum, (1928). – Az évszám a könyv belsejéből való. Bp. Franklin, [1940]. – Az évszámot magunk derítettük ki.

4. Ha a megjelenési hely nem állapítható meg, akkor a *„H. n."* (= hely nélkül), ha az év hiányzik, *„é. n."* (= év nélkül) rövidítést használjuk. Idegen nyelvű kiadványokban az első esetben a *„s. l."* (= sine loco), a másodikban a *„s. a."* (= sine anno) jelölés szerepeljen.

5. A lapszám jelölésére, valamint a tipográfiára e szabvány kötelező előírást nem tartalmaz (pl. oldal = *old.*, lap = *l.*, pagina = *p.*). A szöveg közé illesztett táblákat „t" rövidítéssel jelöljük. Pl.:

128. o. vagy 128. l. vagy 128. p.
12. t.

A szerző névalakja

(Függelék)

1. ***Álnevek esetében,*** amennyiben megállapítható, az eredeti néven történik a címleírás.

2. A vezetéknév lehet többtagú is. A név tagjait néha kötőjel, néha prepozició, ill. más kötőszótag kapcsolja össze, sokszor azonban külön jelölés nélkül következnek egymás után.
Pl.:

Konkoly-Thege Miklós
Martin du Gard, Roger
Ortega y Gasset, Jose
Edvi Illés Aladár
Garcia Lorca, Federico.

Az angolszász, skandináv és portugál szokás szerint páros nevekből csak a második tekintendő családnévnek (kivéve, ha két név kötőjellel van összekapcsolva). Pl.:

Webster, John Macdonald
Anderson, Paul Bunyan
Godinho, Vitorino Magelhaes.

De:

Fritzmaurice–Kelly, James.

3. Az arab s más keleti nyelvek esetében a név első tagjai szerint történik a címleírás, kivéve, ha bizonyossággal megállapítható egy másik tagról, hogy az az elfogadott.

4. Mint a név nem lényeges részei, általában hátravetendők a következők:

Az *arab* neveknél: *al*
A *francia* neveknél: *d', de*
Pl.:

Aubigne, Agrippa d'
Vigny, Alfred de

A *holland* neveknél: *te, den, van, van de, van den, van der, van't, inde, in't, op den, op te, 't, voor de.*
Pl.:

Brink, Jan ten
Hoff, Jacobus Hendricus van't
Velde, Willem van de.

A *német* neveknél: *von, zu* és puszta névelők (de a névelővel összevont prepozíció, mint az *am, vom, zum, zur* elöl marad!)
Pl:

Hoffmanstahl, Hugo von
Eltz, Sophie zu
Hagen, Friedrich Heinrich von der

Az *olasz* neveknél: *d', de.*
Pl.:

Ancona, Alessandro d'
(Megjegyzendő, hogy a külföldi gyakorlat szerint a *d', de* gyakran a név elé kerül.)

A *portugál* neveknél: *de, da, do, dos.*
Pl:

Carvalho, Joaquim de
Silva, Miguel Antonio da
Santos, Julio Antonio dos.

A *skandináv* neveknél: *av* (svéd és norvég)
af (dán)
Pl.:

Hällström, Gunnar Johannes af

A *spanyol* neveknél: *de.*
Pl.:

Unamuno, Miguel de

(Megjegyzendő, hogy a külföldi gyakorlat szerint spanyol neveknél hátravetik a *la, las, los* névelemet is. Pl.: Encina, Juan de la; Morenas, Antonio las; Heros, José de los.)

Az angol és belga szokás szerint a névelők és prepozíciók a név szerves részének tekintendők.

(Közreadja: Győri Kornél)

A kitartáshoz...

A Paraguay fővárosába (Asunción) vezető utak egyikén, az út mellett, bizonyos távolságokra, szamárháton ülők vállmagasságáig érő kőoszlopokat állítottak.

Mi a rendeltetésük? – A főváros piacaira asszonyok szamárháton ülve, többnyire fejükön, vállukon viszik földjük termését eladni. Hogy a hosszú úton végig kitartsanak, pihentetőül ezekre a kövekre helyezik terhüket.

Ilyen kövekhez hasonlítható minden vasárnap. Isten helyezte el őket. Nélkülük – többé-kevésbé fárasztó – életutunkat nehezen tudnánk végigjárni.

(Egy diaszpóra-pap naplójából)

Et tacens non habens sensum loquelae: et est tacens sciens tempus aptum.

Van, aki hallgat, mert nem tud mit felelni, s van, aki hallgat, mert alkalmas időre vár. (Sir 20:6)

TANULMÁNYI SZEMLE

Michael Schröter-Kunhardt

HALÁLKÖZELI TAPASZTALATOK

Új antropológiai paradigma

Szerkesztői bevezetés: **E tanulmány gondolatmenete, következtetései, megállapításai, több esetben még a szóhasználata is eltér az általunk elfogadottól, mégis érdemes egy kis időt fordítani rá. Nem tehetjük meg, hogy behunyt szemmel elmegyünk a felvetett problémakör mellett, mintha bennünket érintetlenül hagyna mindez. A biblikus állásfoglalás megfogalmazására késztethet minket e tanulmány.**

Németh Zsolt grafikája

Forrás: *"Lebendige Seelsorge"* (Heidenweg 12. D-79280 Au bei Freiburg), 47. évf., 1996. június, 128-130. l.; „TW Neurologie Psychiatrie" (G. Braun Verlag, Pf. 1709, D-176006 Karlsruhe), 6. évfl., 1992. október, 621-622. l. Teljes, szöveghű fordítás.

A szerző 1956-ban született. A heidelbergi egyetemen orvosi képesítést szerzett. 1991 óta a weinsbergi Pszichiátriai Központban segédorvos. A témáról és rokon kérdésekről számos szakdolgozatot tett közzé és előadást tartott.

Miután a pszichiátria a vallási (misztikus) tapasztalatokat eddig vagy elhamarkodottan a pszichopatológia tárgykörébe utalta, vagy nem vett róluk tudomást, a halálközeli tapasztalatok (near-death-experiences, NDE-k) az ilyen állásfoglalás gyökeres megváltoztatását teszik szükségessé. Az NDE-k először bizonyítják azon egyetemes archetípus-képek létezését, melyek alapul szolgálnak a vallások mennyország- és pokol-elképzeléseihez, valamint a halhatatlanságba vetett hitéhez. De milyenek is a halálközeli tapasztalatok?

Univerzális elemek – kultúráktól függő jelleggel

Minden nyugati (keresztény irányzatú) kultúrában az NDE-k legtöbbször hasonló elemekből tevődnek össze: határozott hangulatjavulás után haldoklás közben a testenkívüliség tapasztalata következik (out-of-body experience, OBE), melyben az ezt átélő testét és környezetét – legtöbbször fentről – figyeli. Ezeket a főleg optikai észleléseket – vakoknál is! – sok esetben lehetett igazolni, és ezek nem magyarázhatóak tudatalatti érzékelésekként. Sokkal inkább érzékelhetőségen kívüli (és lehetséges, hogy valóban testen kívüli) tapasztalatoknak (ASW) tűnnek.

Egy ún. alagútélményen keresztül az NDE-t átélő „túlvilláginak" látszó, paradicsomi helyre kerül, ahol elhunytakkal és vallási (fény)-alakokkal is találkozik. Ezt az élményt az alagút végén áthatja a találkozás a tökéletes szeretetet, békét és mindentudást sugárzó fénnyel, mely gyakran a „túlvilági" tájat is megvilágítja. Valahol ezek között az elemek között a haldokló gyakran filmszerűen áttekinti életét, és eközben magas etikai szempontok alapján kiértékeli saját életét a szeretet mértéke szerint.

Az esetekben 25%-ig terjedően fellépnek negatív NDE-k is, melyeknél a „túlvilági" terület a keresztény tisztítótűz- ill. pokolelképzeléseknek felel meg. Nincs azonban biztos kritérium, mely ezekre a negatív NDE-kre készteti. Valószínűleg a pillanatnyi lelkiállapot felelős a látomás milyenségéért.

Más kultúrákban (pl. India vagy Pápua-Új-Guinea) úgy tűnik, hogy az OBE-k, alagút- és fényjelenségek sokszor hiányoznak – már amennyiben az ezekben az országokban leírt kevés haldoklási élményből ezt a következtetést lehet levonni; a „túlvilági" táj teljesen megfelel az illető vallásnak, az életfilmet bírósági jelenet helyettesíti. Az ún. amidabuddhizmus hatókörében (Kínában és Japánban) azonban hasonló fény-, paradicsom- és pokolélményt írnak le, mint a nyugati (keresztény) kultúrkörben.

Az NDE-k hatása: vallási-etikai értékek elsőbbséget kapnak

Az NDE-k tehát minden korban és kultúrában hasonló elemekből állnak, csak részben eltérő jellegzetességekkel. Ezeknek a tapasztalatoknak mindig vallásossághoz vezető vagy azt erősítő hatásuk van. Így a modern, előtte inkább vallástalan embereknél a pozitív és negatív NDE-k egyformán ahhoz vezetnek, hogy szinte száz százalékban csökken a halálfélelem és nagymértékben megnő a halál utáni életben való hit. Ezzel párhuzamosan megfigyelhető a *belső* vallásosság jelentős erősödése, mely az isteni erők, ill. hatalmak (és más vallási lények) létezésének tudatából, valamint a vallási-etikai értékek felértékelődéséből áll, ebben és a túlvilági életben. Az utóbbiak azonban függenek a mindenkori vallás (és kultúra) fejlettségi fokától.

Ezekhez az értékekhez tartozik az NDE-t megélő modern embereknél a nagyobb szeretet mindenki és minden iránt, nagyobb lekötelezettség mások iránt, tolerancia és együttérzés más emberekkel. Ehhez csatlakozik továbbá az emberi kapcsolatok felértékelése, szociális-karitatív tevékenységek vállalása, a materialista, külsődleges értékeszméktől és a konkurenciaharctól való elfordulás, a saját személyiség nagyobbra értékelése, fokozottabb életöröm és nagyobb önbizalom. Mindezzel együtt jár a nagyobb egyéni felelősségérzet, a természettel való összhang nagyraértékelése, ugyanakkor a még rendelkezésre álló élet rövidségének és értékének tudata. Nő az ismeretbeli minőségek jelentősége, a tudás és (ön)ismeret értékelése és jelentősen kibontakozik számos paranormális képesség.

Végül előfordul, hogy pszichikai megbetegedések meggyógyulnak, néha-néha bűnözők teljesen megjavulnak. Az NDE-k a legjobb gyógymódoknak bizonyulnak az öngyilkosság megelőzésére; ebben különösen a halál utáni élet biztos tudása és különösen az életfilm következtében mélyen megszilárdult vallási-etikai értékek játszanak szerepet. Eme döntő értékváltozásoknak gyakran érezhető életváltozás a következménye.

Tipikus NDE-elemek függetlenül az egyéntől és a halál körülményeitől

A halál közelségét megélők mintegy 10-50%-a számol be NDE-kről. Ezek álomszerű és disszociációs jellege miatt, valamint az amnéziára késztető halántéklebeny-érintettség következtében azonban jelentős felejtési aránnyal kell számolni.

Ezt a meglepő gyakoriságot tk. azzal lehet megmagyarázni, hogy a tipikus NDE-elemek fellépése független bármilyen demográfiai vagy szociológiai kritériumtól. Meglepő módon a halál körülményei, ill. a testi károsodás fajtája – még az agy állapota sem! – játszanak ennél szerepet: az egyszerű halálvárás mellett balesetek, halálos betegségek (az agy megbetegedései is, pl. szélütés vagy agyvérzés), öngyilkossági kísérletek és szülések a leggyakoribb kiváltók. Kómában vagy – viszonylag gyakran – műtét alatt közbejött esetekben és ezáltal teljes narkózisban is újra meg újra megélik az NDE-ket. Egyes esetekben ezek EEG-nullavonal esetén is fellépnek.

Misztikus-vallási élmények – neurobiológiai alapon

Az NDE-k valóságos vagy (csak) várt közvetlen halálközelben történnek, miközben a fellépő elemek száma összefüggésben van a halál közelségével. Az NDE-kkel kapcsolatos kevés neurofiziológiai hipotézishez hasonlóan a kóroktani függetlenség is amellett szól, hogy a halálközeli tapasztalatoknál az agy pontosan meghatározott, hierarchikus neurolális struktúráinak önállóan vezérelt, szelektív aktiválódásáról van szó. Ez azonban a misztikus-vallási tapasztalatok biológiai alapjára és ezek egyetemes, a halál utáni életre utaló értelmezésére mutat. Bizonyos NDE-elemeket, mint amilyen az életfilm vagy az OBE, a jobb halántéklebeny elektrostimulálásával valóban sikerült előidézni. Hallucinogének is (mint az LSD) optimális (azaz vallásos) feltételek mellett reprodukálhatnak NDE-elemeket és részben ezek hatásait is. A pszicholitikus-pszichodelikus terápia keretében ezért eredményesen lehet ezeket alkalmazni komoly pszichiátriai zavarok esetén. Valószínűleg az NDE-kben testazonos hallucinogének is szerepet játszanak. Ennek ellenére legalább is s néhány NDE-elem, mint az életfilm, az OBE és az ASW nem hallucináció; egyáltalán a fiziológiai kiváltók és a korrelátumok éppen olyan keveset tudnak mondani eme tapasztalatok valóságáról, mint a pszichológiai elméletek. Továbbá az NDE-k sem pszichikai zavar, sem nagy képzelőerő, sem nem megfelelő előzetes tudás kifejeződései. Végezetül az NDE-k nem a születés újraélését jelentik – császármetszéssel született embereknek ugyanolyan tapasztalataik vannak –, sem pedig csupán vágyak teljesülését.

Sok közös vonás ellenére – életet fenyegető kiváltó helyzet, szenzomotorikus depriváció, megváltozott eszméleti állapot, fokozott amnézia, részbeni függetlenség pszichotrop gyógyszerezettségtől, valamint egy másik világnak folyamatos képi megélése abszolút valóságjelleggel és megnövekedett észlelési intenzitással perspektivikus formaváltozások nélkül – az NDE-nél nem álomszerű állapotról van szó. Ellentétben ezzel, melynél a realitástól való eltávolodással félelmetes, a vitás fenyegetettséget tükröző, egyénileg eltérő hallucinációs világba jutnak, a legtöbb NDE-ket megélő ugyanazon fázisokon keresztül hasonlóan strukturált, noha eltérő alakú „túlvilágba" érkezik, amely semmilyen formában nem tükrözi a vitális fenyegetettséget. Sőt, a saját haldoklásukat félelemtől mentesen, pontosan megfigyelve élik meg, a mögöttük hagyott saját életüket pedig – mielőtt belépnének a legmagasabb értékrendű világba – nagy etikai felelősséggel élik át.

Ősi emberkép igazolása: homo religiosus sapiens est

A haldoklás közben tehát a nyugati világ tudományos nézetével szemben az érzékelésen és (ezáltal) a testen kívüli észlelések rendkívüli megnövekedésével az idő és tér transzcendálásához jutunk – ami lehetséges utalás arra, hogy az agy a tulajdonosát előkészíti a testen kívüli létezésre. Ősrégi emberkép kapja így meg neurobiológiai megerősítését: Homo religiosus sapiens est.

(Mérleg, 1996. 3.)

Kovács Géza

Karizmák és karizmatikus mozgalmak

A Szerzőnek e címen már ismertté vált munkája talán még most is kapható több könyvterjesztőnél, de mire elfogy az első kiadás, megjelenik a második, bővített változat is. A tárgyalt témakör az első kiadás megjelenése óta semmit sem veszített időszerűségéből. Hálásan üdvözöljük e bővített tanulmányt, mely várhatóan rövid idő múlva önálló kiadványként is kézbe kerülhet, de addig is több folytatásban közölve szeretnénk olvasóinkkal megismertetni e hasznos munkát.

❖❖❖

Tartalmi felosztás

Alapvető álláspont
I. FEJEZET: Fogalmak tisztázása
1. Karizma
2. Talentum és karizma
3. Szentlélekkeresztség
4. Beteljesedés Szentlélekkel
5. A Szentlélekkeresztség és beteljesedés helytelen értelmezése
II. FEJEZET: A Szentlélek gyümölcse
1. Jel és igazolás
2. Természetfölötti, mégis természetes
3. Isten tetszésére, mások javára, saját örömünkre
III. FEJEZET: A karizmák
1. A karizmák felsorolása Pál leveleiben
2. Néhány megfigyelés
3. A karizmák csoportosítása
4. A karizmák egyetemes jellemzői
IV. FEJEZET: A karizmák egyenként
1. A prófétálás
2. Tanítás, tudomány beszéde, bölcsesség beszéde
3. Intés ajándéka
4. A hit
5. Lelkek megítélésének ajándéka
6. Kormányzás ajándéka
7. Adakozás karizmája
8. A könyörülés karizmája
9. A gyógyítás és a csodatévő erő ajándéka
10. Nyelvek nemeinek ajándéka
11. Az efézusi levélben említett szolgálattevők
V. FEJEZET: Kézrátétel
Isten keze
Az ember keze
1. Simon vágya
2. Kik gyakorolhatják a kézrátételt
3. A kézrátétel célja
4. A kézrátétel hatékonyságának titka
5. Az elfogadás felelőssége

Alapvető álláspont

Az utóbbi évtizedekben egyre több színben és egyre nagyobb hullámokban jelentkeznek karizmatikus mozgalmak és csoportok az egész világon.

A XX. század elején elinduló karizmatikus mozgalom a pünkösdi felekezetet hozta létre... A most jelentkező és működő karizmatikus mozgalmak is hoznak létre új és új közösségeket.

Egyre több helyen fordul elő, hogy az őszintén többre törekvő testvérek kellő igeismeret hiányában buzgó törekvéssel érzelmi átélésekre, extrém ajándékok elnyerésére, jelekre, csodákra és gyors növekedésre vágyva tévelygés áldozataivá válnak, kiszakadnak a józanság és bölcsesség Szentlelkének uralma alól. Megfigyelhető az is, hogy a lelki sivárság miatt az eredménytelen jóra igyekvésben megkeseredett lelki vezetők /esetleg lelkipásztorok/ a gyors eredményt hozó kiutat vélik megragadni abban, hogy az érzelmek felkeltése és az extrém jelenségek középpontba állítása által embereket, esetleg emberek tömegeit lehet megmozgatni.

Ugyanakkor le kell szögeznünk, hogy egy **élő és növekvő gyülekezet**, mely Krisztus testét képezi, **csakis karizmatikus gyülekezet lehet**, amelyet a Szentlélek épít olyan emberi eszközök által, akikben az Ő ajándékai működnek. **Elfogadhatatlan** az a tanítás, mely szerint a karizmákat Isten csak az apostoli korban adta. **Nem igazolható** a Szentírásból az sem, hogy Isten egyes karizmákat továbbra is ad, másokat azonban napjainkban már nem. Sokkal inkább arról van szó, hogy **a keresztyénség egy új reformációban** él, amelyet **karizmatikus reformációnak** is mondhatunk. Igazat kell adnunk Éliás József ref. lelkésznek, aki ***„A következő lépés*** " c. könyvében a keresztyénség következő lépését éppen egy tiszta, józan, a Szentlélek által irányított karizmatikus reformációban látja. Hosszan kifejti, hogy a XVI. századi reformáció ezzel adós maradt. Ezt meg kell látnunk és bátran ki kell mondanunk.

Fontos azonban meglátnunk azt is, hogy a mai kor „karizmatikus reformációja" **rendkívül vegyes, sőt zavaros képet mutat** és a szélsőségek romboló erővel feszülnek egymásnak. **Egyik oldalon a beteges rajongás** és az extrém ajándékok Ige- és Lélek-ellenes középpontba állítása és az érettük való tusakodás pszichikus, sőt démonikus mélységbe sodró erőszakossága található. A **másik oldalon a merev és hideg elutasítás**, sőt a tiszta karizmatikus megnyilvánulásokról is „ördöginek" mondott minősítés.

tás, mind a hitéleti gyakorlat terén nem merev azonosságban, (egyvonalúságban) hanem **sávban gondolkodunk**. Vagyis egy bizonyos – **a Szentlélek által szívünkbe árasztott szeretet** (Róm 5:5) **szerint meghatározott** – sávon belül elfogadjuk a különbözőségeket. Nyilvánvaló, hogy **a sávnak az Ige által világosan meghatározható határai kell, hogy legyenek.** Ugyanakkor a sávon belül el kell ismernünk, hogy a Krisztus Testének, – mint a mi testünknek is – noha egymástól jelentős mértékben eltérő tagjai vannak, mégis **„egy a test", egészen addig, amíg valamennyi tag az egyetlen fej irányításának engedelmeskedve él** (Ef 4:4, 1Kor 12:13-27). Ez a Krisztusban és az Ő szeretetében való egy sávon belüli egység nem zárja ki azt, hogy különálló felekezetekben és gyülekezetekben élünk, amelyekben megélhetjük identitásunkat, sajátos hitéleti gyakorlatunkat; ugyanakkor Isten gyermekeinek – az üdvösség részeseinek – ismerjük és fogadjuk el a másik közösség (felekezet, gyülekezet) tagjait is, mert – talán eltérő hitéleti gyakorlattal – de megtért és újjászületett emberek. Ebből az következik, hogy egymással nemes versengésben valamennyien **az elveszett emberek megmentésén munkálkodunk,** – hiszen az Istentől távol élő, megtéretlen emberek nagy tengere vesz körül bennünket. Ugyanakkor nem riválisnak, hanem egymás mellett munkálkodó társaknak tekintjük gyülekezeteinket. Nem célunk a másik gyülekezet megtért tagjainak elcsábítása; nem egymás rovására akarunk növekedni, hanem egymás misszióját támogatva, egymásért imádkozva természetesnek tartjuk, hogy az Istent kereső és megtérni vágyó emberek a maguk egyéniségének és karakterének megfelelően találnak maguknak gyülekezetet. A kezünknek 5 ujja egymástól teljesen eltérő, de így tudunk jól fogni velük. Ha az egyes gyülekezetek (felekezetek) Isten kezének ujjai, éppen különbözőségük folytán alkalmasak arra, hogy sokszínű lehetőséget és kínálatot nyújtsanak a legkülönbözőbb típusú és gondolkodású emberek számára, hogy Isten kezének szerető szorításába kerüljenek.

Krisztus élő Testének – a gyülekezetnek – sokféle funkciót ellátó tagja van /1Kor 12:13-27/, a szolgálatokban és a szolgálatra képesítő lelki ajándékokban is különbözőségek vannak. De az Isten, az Úr, a Lélek ugyanaz /1Kor 12:4-6/. Nem véletlen, hogy Pál apostol a karizmákról szóló két fejezet /az 1Kor 12 és 14. fejezet/ közé beiktatta a *szeretet himnuszát*, a kiváltképpen való utat /1Kor 13/. Ha Krisztus szeretete uralkodik bennünk, akkor a különbözőségeket – a Szentírás és a Lélek által szabott sávon belül – inkább gazdagságot jelentő sokszínűségnek fogadjuk el, minthogy elválasztana bennünket egymástól. Természetesen vannak olyan hitbeli és közösségi gyakorlatok ill. a Szentírásnak olyan célzatos értelmezései, amelyekkel nem lehet közösséget vállalni, amelyek a sávon kívül esnek. Ezek az elferdülések általában úgy jönnek létre, hogy nem a Szentírásból kiindulva és arra épülve alakul ki a hitbeli látás és gyakorlat, hanem a már kialakult látáshoz és gyakorlathoz keresi, és a maga speciális céljának megfelelően értelmezi valaki az igeszakaszt. Meg kell vallanunk, hogy ilyen fajta „igemagyarázatra" mindannyian hajlamosak vagyunk. Mély alázattal és Krisztus szeretetével telve kell kérnünk az Urat, hogy bennünket az Ige alapos és tárgyilagos megértése és a Szentlélek világossága vezessen az Isten szerint való látásra és hitbeli gyakorlatra.

Pál apostol ezt írja *„Valakik tökéletesek vagyunk, ilyen értelemben legyünk: és* ***ha valamiben másképpen értetek****, Isten azt is ki fogja jelenteni néktek"* /Fil 3:15/. Előfordulhat tehát, hogy /átmenetileg/ nem mindent egyformán értünk, de ha a Lélekre hallgatunk, Ő munkálja az egységet. Majd hozzáteszi az apostol: *„**Csakhogy amire eljutottunk, abban egy szabály szerint járjunk**, ugyanazon értelemben legyünk"* /Fil 3:16/. A különböző értelmezés ellenére tehát a gyülekezeti és az egyéni hitéleti gyakorlatban **egy „szabály" ill. jórend szerint kell élnünk.** Majd így folytatja Pál: *„Mert sokan járnak másképpen, akik felől sokszor mondtam, most sírva is mondom, hogy a Krisztus keresztjének ellenségei"* /Fil 3:18/ Ők tehát már **a sávon kívül esnek**, velük az apostol nem tanácsolja a közösség vállalását.

Mivel éppen a karizmák körüli problémák minden eddiginél nagyobb osztódást – új független gyülekezeteket és felekezeteket – eredményeztek, ezen a területen különösen fontos, hogy a Szentírás alapján, a Szentlélek vezetése szerint lássuk meg és fogadjuk el azokat a sávhatárokat, amelyeken belül – elismerve egymás küldetését – a Krisztusban mégis egyek lehetünk, egymásért imádkozva, a lélekmentés terén egymást támogatva.

Ebben a tanulmányban arra törekszem, hogy a karizmák kérdésében világosan meglássuk, melyek azok a tanítások és gyakorlatok, amelyek a sávon belül vannak, és melyek azok, amelyekkel nem vállalhatunk közösséget.

I. FEJEZET

Fogalmak tisztázása

1. Karizma

A karizma szó töve: a *„kharisz"*, melyet az Újszövetség leginkább „kegyelem" szóval fordít. A *„kharisz"* jelentése azonban összetettebb. Jelent „jutalmat" /Luk 6:32-34/, „adományt", „jótéteményt" /1Kor 16:3, 2Kor 8:4/. **A karizma: kegyelemből való ajándékot jelent.** Az ajándékozónak az **a szeretetből való ajándéka, amelyért az ajándékozott nem nyújt teljesítményt**. A lelki ajándékokat lehet és helyes „kívánni" és „buzgón kérni" (1Kor 14:1). Minden bizonnyal Isten azoknak adja, akik életüket odaszánták Krisztus szolgálatára, de magukat alkalmatlannak és szegénynek látják; ezért folyamodnak buzgó imádságban Istenhez, hogy adja a Szentlélek kenetét, és tegye őket alkalmassá elhivatásuk betöltésére. Ugyanakkor a karizma fogalma kizárja az elfogadó aktív részvételét az ajándékozásban. **Ő csupán elfogadó**, aki az ajándékozó szándéka és jótetszése folytán részesül az ajándékban. Éppen ezért a karizma nem válik az ajándékozott személyiségének a tartozékává. Az **Istentől származó karizma** az újjászületett és szolgálatra odaszánt életű hívő emberben lakozó Szentlélek tulajdonában és használatában marad. Ezért az ajándékozottak nem válnak az

ajándékok által emberfeletti emberekké, és nem is tekintik magukat különbnek, többnek másoknál.

A karizmák működésére – mint a Szentlélek minden munkájára is – rendkívül fontos jellemző az, amit Jézus a Szentlélekről mond: *„Ő engem fog dicsőíteni, mert az enyémből vesz, és azt jelenti ki néktek"* (Jn 16:14). Egyik lényeges ellenőrzési jel (kontrol-lámpa) ez. Ahol valaki más embernek a csodatételeiről és eredményeiről, vagy élményeiről és nem Jézus Krisztus tetteiről, hatalmáról beszél, ott határozottan megkérdőjelezhető, hogy a Szentléleknek és ajándékainak a munkájáról van e szó!

2. A talentum és a karizma

Annyiban rendelkeznek közös vonásokkal, hogy mindkettő Istentől származik, és mindkettőt elszámolási kötelezettség terheli. Ugyanakkor a különbség is nagy a kettő között.

A talentumok olyan emberi képességek, adottságok, rátermettségek, amelyeket a gének törvénye szerint szüleinktől öröklünk. Amint Jézus példázatában (Mt 25:14-30) erről beszél, a talentumokat lehet elásni, lehet kifejleszteni és hasznosítani. Talentumot minden ember kap különböző mértékben és minőségben. Ezek az ember személyiségét minősítik; neveltetésünktől és akaratunktól függ, hogy mennyire bontakoznak ki bennünk. A talentumok hasznosítása **alapvetően megváltozik** akkor, amikor valaki őszinte megtérése nyomán Isten gyermekévé, mennyei polgárrá lesz. **Megtérése előtt** a talentumait minden ember a saját érdekeinek, eszméinek és céljainak megfelelően hasznosítja. Lehet, hogy valaki nagyon nemes eszmék és célok szolgálatában forgatja talentumait, de alapvetően saját magát produkálja, saját személyének, vagy eszméinek a sikerére tör egészen addig, amíg új teremtés nem lesz és élete nem kerül a Szentlélek uralma alá. Különösen **megtévesztő** ez az állapot olyanoknál, akik vallásos neveltetésük és meggyőződésük alapján – kiváló talentumokkal – egyházuk szolgálatában állnak, egyházuknak a sikeréért teljes erőbedobással munkálkodnak, de közelebbről megismerve (vagy Isten oldaláról látva) a tényeket, kiderül, hogy nincs bennük sem Jézus Krisztus alázata és embereket mentő szeretete, sem a Szentlélek kenete és uralma. Bizonyos, hogy nem Saulus – a későbbi Pál apostol – volt az utolsó vallásos, hitéért buzgón – ha kell kegyetlenül – és kiváló talentumokkal is – hadakozó, de megtéretlen vezető ember.

A **megtérése és újjászületése után** a hívő ember talentumait is Isten oltárára teszi és az Ő országának építésében forgatja. Sikereit és eredményeit – ha vannak – nem saját magának, hanem – szíve mélyéből fakadó hálaadással – Istennek és az Ő kegyelmének tulajdonítja. Vagy legalábbis erre törekszik. A siker a hívő embert is megkísérti és megszédítheti, de a benne lakozó Lélek és a Mennyei Atyának – mint „szőlőművesnek" (Jn 15:1) – a metszőkése megtanítja arra, hogy minden dicsőséget Istennek adjon. A megtérés után a talentumok hasznosításának a tartalma és célja is megváltozik. Új tartalma lesz a művész zenéjének, a festményeknek, a szobroknak, más tartalmat és célt nyer a szónok mondanivalója, a politikus harca, a tudós kutatása, stb. Vagyis a talentumok – ha a hívő ember azokat valóban Isten oltárára teszi – a Szentlélek uralma alá kerülnek és a Szentlélek ajándékaivá (karizmákká) minősülnek.

A karizmákat Isten a Szentlélek által azoknak adja, akiket újjászült, az Ő választottjai lettek és iránta való engedelmességben az Ő szolgálatába állítak. A karizmák által Isten olyan munkát végez, amelyekre a természetes ember nem képes. A karizmákat Isten üdvözítő tervének megvalósításában hasznosítja az engedelmes hívő ember. Az történik tehát, hogy a megtért és Krisztus szolgálatára odaszánt ember életében olyan „képességek" jelentkeznek, amelyek addig egyáltalán nem mutatkoztak. Pl. gátlásos, hallgatag ember bátor bizonyságtevővé válik, és árad belőle a tartalmas mondanivaló, vagy aki addig visszahúzódó és zárkózott volt, egyszeribe ötletdús kezdeményező és jó szervező lesz. Van, akinek az adatik, hogy személyes beszélgetésben rátapint beszélgető partnere tényleges problémáira, és megoldás felé tudja irányítani; a másik arra nyer adottságot, hogy a megbotlott, elesett embertársait olyan szeretettel és bölcsességgel tudja inteni és vigasztalni, hogy a Krisztusban található gyógyulás felé tereli őket. És hát, amint az emberek, és az emberi problémák végtelenül sokszínűek, a gyógyításukra nyert karizmák is különbözőek.

A karizmák „haszonra" adatnak /1Kor12:7/ mégpedig a **„szentek tökéletesbítésére"** és **„Krisztus testének építésére"** /Ef 4:12/. Úgy tűnik tehát, hogy Isten Szentlelke nem ad karizmát evilági célok megvalósítására, sem saját szellemi produkciónk mutogatására, vagy csak azért, hogy nekünk élményben és örömben legyen részünk. Természetesen a hívő ember e világban való jó forgolódása is lehet Isten dicsőségére, és elősegítheti Isten országának a növekedését. Pl. egy vállalat nagysikerű vezetője, egy komolyan keresztyén és sikeres üzletember, vagy akár egy befolyásos politikus, ha személyéből és működéséből, az emberekhez való viszonyulásából Krisztusnak benne uralkodó szeretete, békessége és szentsége árad: ez által a földi dolgok és lehetőségek jó sáfárának bizonyul, és talán e világ szemében is, de Isten oldaláról nézve mindenképpen „karizmatikus" ember. Az is természetes, hogy ha valaki Isten iránt való engedelmességben élve, az Ő áldásainak különleges gazdagságát tapasztalja, ez számára is túláradó örömöt jelent. Amikor Jézus Benne-maradásra és ezáltal gazdagon gyümölcsöző életre hív, hozzáteszi: *„Ezeket beszéltem nektek, hogy megmaradjon bennetek az én örömöm és a ti örömötök beteljék"* (Jn 15:11)

A karizmák olyanok, mint a szerszámok a mesterember kezében. A kőművesnek, az órásnak, vagy a sebész orvosnak más-más fajta szerszámokra van szüksége, de csak eszköz-értékük van. A cél nem a szerszám, hanem az, hogy az óra jól működjön, az épület jó és szép legyen, a beteg meggyógyuljon. Például egy magas épület megépítéséhez jól elkészített állványzatra van szükség. Gyakran ezek az állványzatok maguk is szép látványt nyújtó komoly építmények. Mégsem gondol értelmes em-

ber arra, hogy ezek az állványzatok az épület elkészülte után is ott maradjanak. Ha feladatukat betöltötték, le kell őket bontani és aztán újabb épület készítésénél megint hasznosíthatók.

A karizmákat arra adja Isten, hogy általuk Isten élő temploma, a Krisztus teste épüljön. Súlyos hiba és eltévelyedéshez vezet, ha Krisztus teste helyett az „állványzat", vagyis a karizma lesz valaki számára fontosabb, abban kezd gyönyörködni, vagy dicsekedni. Fontos, hogy az **ajándékozó** személye, terve és akarata mindig **fontosabb maradjon** számunkra, mint ajándéka.

3. Szentlélekkeresztség

Nagyon fontos feladat a Szentlélekkeresztség fogalmának biblikusan helyes értelmezése. Egyúttal kényes és nehéz probléma is ez, mert e témában éles eltérés és vita alakult ki a Biblia idevonatkozó kijelentéseinek értelmezése és magyarázata körül. A **hagyományosabbnak mondható értelmezés szerint** a Lélekkeresztség a **Szentléleknek az a munkája, amellyel a megtérő hívő embert újjászüli** (Jn 3: 5-8), **elpecsételi** (Ef 1:13-14), **benne lakozást vesz** (1Kor 3:16) **és ezzel egyidőben bekereszteli** (beépíti, bemeríti, beavatja) **Krisztus Testébe**, a kihívottak láthatatlan szent gyülekezetébe (1Kor 12:13).

Eszerint a Szentlélekkeresztség **egyrészről** a felülről való élet megérkezésének a nagy pillanata. Az az áldott és örömteljes „esemény", amelyet a Gal 4:6-7 így ír le: *„Minthogy pedig fiak vagytok, kibocsátotta az Isten az Ő Fiának Lelkét a ti szívetekbe, ki ezt kiáltja: Abba, Atya! Azért nem vagy többé szolga, hanem fiú, ha pedig fiú, Istennek örököse is Krisztus által"*. Istennek titkon végzett munkája – ajándéka – ez a megtérő ember életében. Péter így szól erről az első pünkösd napján bűnbánatban összetört embereknek: *„Térjetek meg és keresztelkedjetek meg mindnyájan a Jézus Krisztus nevében a bűnöknek bocsánatára; és* ***veszitek a Szentlélek ajándékát***" (ApCsel 2:38)

A megtérő ember számára a megrázó tapasztalatot az Ige és a Szentlélek által munkált bűnfelismerés, a bűnbánatban való összetöretés és a Krisztus keresztje alatt megtörténő bűnvallás, valamint az ennek nyomán hit által nyert bűnbocsánatot és megszabadulást jelző öröm jelenti. Ezen „élményszerű" megtapasztalás mögött azonban **a lényeg** a Szentlélek újjáteremtő munkája, megérkezése a szívünkbe, amelyet az 1Kor 12:13/b a Szentlélekkel való „megitattatásnak", az Ef 1:13 a Szentlélek elpecsételésének nevez. A Szentléleknek e hatalmas jelentőségű munkájáról úgy „értesülünk", hogy *„maga a Lélek tesz bizonyságot a mi lelkünkkel együtt, hogy valóban Isten gyermekei vagyunk"* (Róm 8:16)

Összefoglalva tehát, a Szentlélekkeresztség **egyrészről egy bennünk végbemenő**, nagy jelentőségű változás, amelynek eredménye az újjászületés és az, hogy a Szentlélek lakozást vett a testünkben (1Kor 3:16). **Másrészről** a Szentlélekkeresztség **egy velünk történő hallatlanul fontos változást jelent**. Erről szól az 1Kor 12:13 verse: *„Hiszen egy Lélek által mi is mindnyájan egy testté kereszteltettünk,* (ἐν ἑνὶ πνεύματι ἡμεῖς πάντες εἰς ἕν σῶμα ἐβαπτίσθημεν) *akár zsidók, akár görögök, akár rabszolgák, akár szabadok"*. Vagyis a Szentlélek bekeresztelt (bemerített, beépített) a Krisztus láthatatlan testébe, az üdvözülendők szent és egységes mennyei közösségébe, az újszövetségi gyülekezetébe (eklézsiába). A Szentléleknek ez utóbbi tevékenysége kiemelkedően fontos volt az első pünkösd napján, hiszen a Szentlélek azon a napon hozta létre az újszövetségi gyülekezetet. Az a nap lett az újszövetségi gyülekezetnek, vagyis Krisztus egyházának a születésnapja. A felházban imádkozó 120 testvér lett ezen – azóta folyamatosan épülő és növekvő – Krisztus-testnek az első 120 tagja. Azóta a Szentlélek minden igazán megtérő embert, miután benne lakozást vett „bekereszteli" (bemeríti) a Krisztus testébe. Ehhez nem kell a megtérő újjászületett embernek valamiféle tudatos döntése, vagy hozzájárulása. Olyan ez, mint amikor egy gyermek születik a világra – anélkül, hogy részéről ehhez akkor tudatos elhatározás kellene – beírják nevét egy anyakönyvbe és egy anya gyermekeként a család tagjává válik. Mindez csak később – lelki fejlődése nyomán – lesz számára tudatossá. Ezzel a Krisztus testébe való bekeresztéléssel valósul meg, amit Pál apostol a Róm 11:24-ben ír: *„levágattál a természetes* (vad) *olajfáról, és a természet rendje ellenére beoltattál a szelíd olajfába"*. Nagy hiba, ha a Szentléleknek ezt a Krisztus testébe bekeresztelő munkáját nem értékeljük eléggé nagy jelentőségűnek, vagy ha különféle érzelmi élményekkel, vagy átélésekkel akarjuk helyettesíteni. Hit által kell látnunk, megragadnunk, majd megtapasztalnunk ennek az örök életre elkötelező jelentőségét és erejét. Hiszen ezáltal valósul meg a Fil 3:20-21: *„Nekünk pedig a mennyben van polgárjogunk, ahonnan az Úr Jézus Krisztust is várjuk üdvözítőül, aki az Ő dicsőséges testéhez hasonlóvá változtatja a mi gyarló testünket, azzal az erővel, amellyel maga alá vetheti mindeneket"*. Ezáltal lesz valósággá, hogy *„a ti életetek el van rejtve a Krisztussal együtt az Istenben. Mikor Krisztus, a mi életünk megjelenik, akkor vele együtt ti is megjelentek dicsőségben"* (Kol 3: 3-4)

A Szentlélekkeresztség a Krisztus testébe való beépítést jelenti, amelynek életet megváltoztató és megszentelő ereje nemcsak a jövő életben való reménységünket teszi bizonyossá, hanem a **jelenlegi mindennapi életünket is Krisztus személyéhez köti** és megszenteli. Akit a Szentlélek bekeresztelt a Krisztus láthatatlan testébe az természetesnek tartja, hogy **be kell épülnie egy látható Krisztus-testbe**, vagyis egy, itt e földön élő és munkálkodó gyülekezetbe. Vállalnia kell annak a gyülekezetnek a programját, misszióját, terhét, örömét és gyengeségeit. A Krisztus-test feje és ura Jézus Krisztus, akinek terve, irányító akarata van a test minden tagja számára. Az Ő akaratának bő tára van a Szentírásban. Illendő tehát, hogy a Biblia a test tagjainak mindennapi kenyere legyen. A test addig egészséges és működik jól, amíg minden tagja engedelmes a Főnek. A test beépített tagjai ismerik a jó Pásztor hangját. *„Idegent pedig nem követnek, hanem elfutnak tőle, mert az idegenek hangját nem ismerik."* (Jn 10:5)

A Szentlélekkeresztség nagy jelentőségét megismerve nem csodálkozhatunk azon, hogy Bemerítő János úgy

beszél róla, mint Jézus Krisztus váltságművének legjelentősebb munkájáról. Mind a négy evangélista feljegyzi Bemerítő Jánosnak erre vonatkozó kijelentését. *„Én vízzel keresztellek titeket, hogy megtérjetek, de aki utánam jön, erősebb nálam: arra sem vagyok méltó, hogy a saruját vigyem. Ő majd Szentlélekkel és tűzzel keresztel titeket."* (Mt 3:11, Luk 3:16, Mk 1:8, Jn 1:33)

Jézus – mennybemenetelének napján – egyértelműen kijelenti, hogy ez a Szentlélekkeresztség tanítványai életében pünkösd napján valósult meg; megparancsolta nekik: *„Ne távozzatok el Jeruzsálemből, hanem várjátok meg az Atya ígéretét, amelyről hallottátok tőlem, hogy János vízzel keresztelt, ti pedig* ***nemsokára*** *Szentlélekkel kereszteltettek meg."* (ApCsel 1:4-5)

Az első pünkösd napján a felházban imádkozó 120 tanítványt a Szentlélek bekeresztelte Krisztus testébe. Ők már korábban megtértek, elfogadták Jézus Krisztust Megváltójuknak és Uruknak. Ezen a napon ők lettek a megszülető eklézsiának (a „kiválasztottak" közösségének) első tagjai. Ugyanezen a napon még 3000 megtérő ember részesült a Szentlélekkeresztségben, amikor vették a Szentlélek ajándékát. A Szentlélek beépítette őket is Krisztus láthatatlan testébe, a vízben való bemerítéssel pedig vallást tettek hitükről és beépültek az első „látható" Krisztus-testbe a jeruzsálemi keresztyén gyülekezetbe (ApCsel 2:37-41).

A Szentlélekkeresztség minden hívő ember életében **csak egyszer történik** – éppúgy, mint az újjászületés is. A Szentlélekkeresztség legfontosabb jele a hit által nyert belső öröm, bizonyosság az üdvösségben és abban, hogy Isten népéhez tartozom. A hitbeli öröm és bizonyosság engedelmes életre készteti az újjászületett hívőt.

4. Beteljesedés Szentlélekkel

Jézus tanítványaitól búcsúzva azt mondta: *„nemsokára Szentlélekkel kereszteltettek meg"* (ApCsel 1:5). Amikor aztán – pünkösd napján – teljesült Jézus ígérete, erről azt olvassuk: *„**Mindnyájan megteltek** Szentlélekkel"* (ApCsel 2:4). Ebből sokan azt a következtetést vonták le, hogy a Szentlélekkeresztség és a „megtelés" (beteljesedés) Szentlélekkel egy és ugyanaz a lelki (szellemi) „esemény", csak hol Szentlélekkeresztségnek, hol meg beteljesedésnek, máshol a „Szentlélek ajándékának" (ApCsel 8:17), vagy „leszállt rájuk a Szentlélek" kifejezéssel (ApCsel 10:44, 19:6) írja el a Szentírás.

A Biblia összes idevonatkozó kijelentését gondosan tanulmányozva azonban nyilvánvaló, hogy a Szentléleknek két egymástól határozottan különböző munkájáról van szó. **A Szentlélekkeresztség** – mint láttuk – a hívő élet kezdetén, a Szentlélek egyszeri nagyjelentőségű munkája, amikor a megtérő embert **„elpecsételi"** (Ef 1:13), benne **lakozást vesz** (1Kor 6:19) és **bekereszteli** Jézus Krisztus láthatatlan testébe (1Kor 12:13), az újszövetségi gyülekezetbe. **A beteljesedés Szentlélekkel pedig azt jelenti, hogy a már újjászületett** (Szentlélekkeresztelt) **hívő embert** – engedelmes és teljes odaszánása esetén – **a Szentlélek egészen** (életének minden területén) **uralma alá veszi**. A beteljesedés történhet azonnal a Szentlélekkeresztséggel egyidőben is. Ez történt pünkösd napján a felházban imádkozó 120 emberrel. Érthető is, hiszen Isten Jézus Krisztus által felkészítette őket nemcsak arra, hogy Szentlélekkeresztségben részesüljenek, hanem arra is, hogy azonnal teljes odaszánással beálljanak Isten országának az építésébe.

A gyakoribb azonban az, hogy a Szentlélekkel való beteljesedés nem a Szentlélekkeresztséggel (újjászületéssel) egyidőben történik meg, hanem később. A pünkösd napján megtért és a Szentlélek által Krisztus testébe bekeresztelt 3000 hívőről a ApCsel 4:31-ben olvassuk, hogy a Péter és János üldöztetése miatt buzgón imádkozó gyülekezet tagjai *„megteltek mindnyájan Szentlélekkel és bátran hirdették az Isten igéjét"*. Nincs feljegyezve, hogy mennyi idő telt el a megtérésük (vagyis pünkösd) óta, e napig, de legkevesebb hónapokról lehet szó. Pál apostol nevezetes damaszkuszi úti nagy pálfordulása (megtérése) után **három nappal** teljesedett be Szentlélekkel, Ananiás imája nyomán (ApCsel 9:9, 17). Az első keresztyének között **természetes igény volt**, hogy a megtért, újjászületett és gyülekezetbe beépült új hívők beteljesedjenek Szentlélekkel. Például, amikor az apostolok meghallották, hogy „Samária befogadta az Isten igéjét" – vagyis ott megtérések, szabadulások történtek és új gyülekezet alakult (ApCsel 8:6-8, 12) – *"lementek és imádkoztak értük, hogy részesüljenek a Szentlélek ajándékában"* (ApCsel 8:14-17). Ugyanakkor az első diakónusok választásával kapcsolatosan ezt olvassuk: *„Válasszatok ki magatok közül, atyámfiai hét férfit ... akik telve vannak Lélekkel és bölcsességgel"* (ApCsel 6:3). Ebből az derül ki, hogy a gyülekezetnek nem minden tagja volt telve Lélekkel.

Úgy gondolom, hogy a hívő élet tapasztalata, a megtérés és újjászületés után is jelentkező kísértések, erőtlenségek és gyarlóságok, esetleges botlások és elesések vezették rá, – akkor is és ma is – a hívő embert arra, hogy szükségünk van a Szentléleknek életünk minden területére kiterjedő uralmára. Csak a bennünk uralkodó Szentlélek munkál győzelmes és gyümölcsöző életet. A lélekmentés szolgálatára, az evangélium hirdetésére odaszánt hívő is azt tapasztalja, hogy bár Isten hívásának engedett, nem elég az őszinte jó igyekezet, sem a szorgalmasan megszerzett tudás és ismeret, szükségünk van arra, amit Jézus így fogalmazott meg: *„Erőt kaptok, amikor eljön hozzátok a Szentlélek, és tanúim lesztek"* (ApCsel 1:8) Az apostolok azért lettek pünkösd napján bátrak, és az általuk hirdetett Ige azért támasztott bűnbánatot és életet, mert a Szentlélek nemcsak lakozást vett bennük, hanem egészen uralma alá vette értelmüket, szívüket és akaratukat, tehát egész lényüket: beteljesedtek Szentlélekkel (ApCsel 2:4).

Példák igazolják, hogy voltak, vannak emberek, akik őszintén megtértek, Szentlélekkeresztségben részesültek: vagyis a Szentlélek bennük lakozást vett és „bekeresztelte" őket Krisztus testébe, mégis megragadtak „testi" fokon, nem jutottak el a beteljesedésig, vagyis nem lett úrrá életük minden területén a Lélek. Ilyenek voltak **a korinthusi hívők**. Pál apostol így szólítja meg őket: *„Krisztus Jézusban megszenteltteknek, akiket Ő elhívott és saját népévé tett"* (1Kor 1:2). De ezek a testvérek elfeledkeztek arról és nem éltek azzal a kiváltsággal, hogy **bennük lakozik a Szentlélek**. Ezt írja nekik az apostol: *„Nem tudjátok, hogy ti Isten temploma vagytok és az Isten*

Lelke lakik bennetek?" (1Kor 3:16). Nem vált náluk tudatossá, és nem is éltek vele. Ennek szomorú gyümölcse volt az, amit így olvasunk az 1Kor 3: 1-3-ban: *„Én tehát testvéreim, nem szólhattam hozzátok úgy, mint lelkiekhez, hanem csak úgy, mint testiekhez, mint a Krisztusban kiskorúakhoz, ... mert még testiek vagytok. Amikor ugyanis irígység és viszálykodás van közöttetek, nem testiek vagytok e, és nem emberi módon viselkedtek e?"*

A korinthusi helyzet sok mai hívőre és gyülekezetre is jellemző. Nem arról van szó, hogy nem tértek meg, vagy nem vett bennük lakozást a Szentlélek, hanem arról, hogy sohasem jutottak el a beteljesedésig, sohasem adták oda magukat a Szentlélek uralma alá, nem került teljes egészében Krisztus keresztjére a régi ember, hogy a Lélek vehette volna át egészen bennük az uralmat. Nem jutottak el a második mérföldkőig. Az **első mérföldkőnél** Jézus Krisztus megbocsátott és vére megtisztított minden bűntől. Hatalmas és örömteljes esemény volt ez! A Szentlélek helyet foglalt benned és bekeresztelt Jézus Krisztus élő testébe! A **második mérföldkő** az, amikor nemcsak a bűneid, hanem te magad is – teljességgel – a keresztre kerültél (vagy kerülsz), és így megvalósulhat benned Jézus Krisztusnak mindenre kiterjedő uralma a Szentlélek által. Pál apostol így vall erről: *„Krisztussal együtt keresztre vagyok feszítve: többé tehát nem én élek, hanem Krisztus él bennem; azt az életet, amit most testben élek, az Isten Fiában való hitben élem, aki szeretett engem és önmagát adta értem"* (Gal 2:20).

Az efézusiakról az Ef 1:13-ban megállapítja Pál apostol: *„Őbenne pedig titeket is ... eljegyzett pecsétjével, a megígért Szentlélekkel, örökségünk zálogával."* Úgy ír a Szentlélek által történt elpecsételésről az apostol, mint megtörtént tényről. Majd az 5:18-ban felszólítja őket: *„Meg ne részegedjetek bortól, miben kicsapongás van, hanem teljesedjetek be Szentlélekkel"*. Azoknak van tehát lehetőségük is, meg szükségük is beteljesedésre, akiket már elpecsételt a Szentlélek, vagyis megtértek, újjászülettek és bennük lakozást vett a Lélek. Így jellemzi itt, az efézusi levélben Pál a Szentlélekkel teljes életet: *„mondjatok egymásnak zsoltárokat, dicséreteket és lelki énekeket; énekeljetek és mondjatok dicséretet szívetekben az Úrnak, és adjatok hálát az Istennek, az Atyának mindenkor, mindenért."* (Ef 5:19-20). Vagyis a Lélek uralma alatt ujjongó örvendezés és hálaadás, Isten dicsőítése jellemzi a hívőt.

A **Szentlélekkeresztség** a Lélek és az Ige által munkált őszinte bűnbánat és a Jézus Krisztusba és az Ő váltságába vetett hit által **ingyen**, **kegyelemből** adatik; a Szentlélek által való beteljesedéshez viszont a már megtért hívő engedelmes szolgálatra való **tudatos odaszánása** kell! Erre bíztat Pál a Róm 12:1-ben: *„Az Isten irgalmára kérlek tehát titeket, testvéreim, hogy okos istentiszteletként szánjátok oda testeteket élő és szent áldozatul, amely tetszik az Istennek"*. Kinek van szüksége a testünkre? A mindenható és mindenütt jelenlevő Atya-Isten az egek-egében lakozik, ülőszéke a menny és lábainak zsámolya a Föld ... Neki nincs szüksége a testünkre. A Fiú-Isten megdicsőült testben támadt fel, és ebben a testben – tanítványainak szemeláttára ment a mennybe. Ugyanebben a testben tér majd vissza, amikor meglátja Őt minden szem. Neki sincs szüksége a testünkre! A Szentlélek az, aki test nélkül érkezett e világba. A Szentlélek csak úgy tud simogatni, ha odaadod a kezedet; úgy tud beszélni, ha odaadod a nyelvedet; látni, ha a szemedet, hallani, ha a füledet szolgáltatod ki a Lélek uralma alá. Isten akarata, hogy a testünk ne csak lakhelye legyen a Szentléleknek, hanem – engedelmes odaszánás által – eszköze, munkaszerszáma legyen Isten tervének és akaratának teljesítésében.

Szentlélekkeresztségben – mint láttuk – egyszer részesül az őszintén megtérő ember. **A Szentlélekkel való beteljesedés viszont többször lehetséges, sőt szükséges**. Például Péter apostol az első pünkösd napján beteljesedett (ApCsel 2:4), majd az ApCsel 4:8 szerint újra beteljesedett, amikor a Főtanács előtt hatalmasan bizonyságot tett Uráról. Pál apostol – amint láttuk – megtérése után 3 nappal (ApCsel 9:17-18), majd amikor az első misszióútja során, Ciprus szigetén Paulus helytartó előtt, egy Elimás nevű megszállott emberrel került szembe, ismét betöltötte őt a Szentlélek (ApCsel 13:9). Úgy gondolom, hogy a kisértésre, sőt elesésre is hajlamos emberi gyarlóságunk és a bennünket körülvevő démoni környezet miatt is valamennyien rászorulunk arra, hogy újra és újra odaszánjuk magunkat és hit által váljunk szabaddá a Szentlélek uralmának megvalósulására. Másrészt az engedelmességre törekvő szolgálat során olyan új, nagy és nehéz feladat elé kerülhetünk, amikor – mint Péter és Pál apostolnál látjuk – a Szentlélek megújítja hatalmát bennünk, és ezáltal alkalmassá tesz szolgálatunk teljesítésére.

5. A Szentlélekkeresztség és beteljesedés helytelen értelmezése

1. A Szentlélekkeresztséget és a Szentlélekkel való beteljesedést egyesek tévesen – mint láttuk – a **Szentlélek ugyanazon munkájának tekintik**. Mintha a két fogalom tartalma azonos lenne és csak tévedésből vagy a változatosság kedvéért használná a Biblia hol az egyik, hol a másik fogalmat. A két kifejezést ugyanazon jelentésbeli tartalommal ruházzák fel.

2. **A Lélek-keresztséget Isten második áldásának tekintik**, amelyet a már újjászületett ember kap. Enélkül lehet üdvözülni, de nélküle nincs győzelem és gyümölcsöző élet – mondják.

Ez a tanítás a **Szentlélekkel való beteljesedésre valóban helytálló**. A Szentlélek által újjászült és Krisztus testébe bekeresztelt /tehát Szentlélekkeresztelt/ hívőnek valóban szüksége van arra, hogy beteljék Szentlélekkel ahhoz, hogy győzelmes és gyümölcsöző hívő életet éljen. Ezt megnyerheti a Szentlélekkeresztséggel együtt is – mint a 120 a felházban – de rendszerint később igénylik és veszik a hívők ezt az áldást. Sokan azonban enélkül – bukdácsoló erőtlenségben és gyümölcstelenül – élik le egész hívő életüket.

3. A Szentlélekkeresztséggel kapcsolatosan a **szemléletben, törekvésekben és hitéleti gyakorlatban mutatkozó** és súlyos következményekkel járó **eltévelyedés**, hogy a **Szentlélekkeresztséget összekötik a**

nyelvekenszólás ajándékával. Eszerint, amikor valaki megszólal nyelveken, az biztosan jelzi, hogy Szentlélekkeresztségben részesült. Ebből aztán az következik, hogy legfontosabb céllá és törekvéssé lép elő a nyelveken történő megszólalás, az érte való tusakodás. Az így kierőszakolt „ajándék" forrása aztán gyakran nagyon is kérdőjeles.

A Szentírásban valóban van néhány olyan eset, amikor a nyelvek ajándéka jelként fogható fel, annak igazolására, hogy a Szentlélek a megtérőket elpecsételte; őket a Krisztus testébe bekeresztelte. Ez történt Kornélius házánál, aki pogány létére házanépével együtt megtért. Isten külön látomás által győzte meg Péter apostolt arról, hogy egy pogány házához menjen el (ApCsel 10:9-20) Az ott történtekről így ír a ApCsel 10:45-46: *„Elámultak a zsidó származású hívők, akik Péterrel együtt jöttek, hogy a pogányokra is kitöltetett a Szentlélek ajándéka. Hallották ugyanis, amint nyelveken szóltak."* Hasonló módon győzte meg Pál apostolt Isten Efézusban, hogy az ott talált – csak Bemerítő János keresztségét ismerő – régi hívőkre, az ő imája nyomán *„rájuk szállt a Szentlélek, úgyhogy különböző nyelveken szóltak"* (ApCsel 19:6). Ezek az esetek azonban nem általánosíthatók. Semmiképpen sem igazolják azt a felfogást, hogy csak azokban vett lakozást a Szentlélek, akik a nyelvek ajándékát is kapták.

Pünkösd napján a tanítványok érthető nyelvek ajándékát kapták, kifejezetten arra a gyakorlati missziós célra, hogy *„mindenki a maga nyelvén hallotta őket beszélni"* (ApCsel 2:6) Ezt tehát nem tekinthetjük jelnek. Samáriában Fülöp szolgálata által nagy ébredés volt. Megtértek, újjászülettek emberek, majd Péter és János imája nyomán beteljesedtek Szentlélekkel – de nem olvasunk arról, hogy nyelveken szóltak volna. Pál azt írja magáról, hogy *„mindnyájatoknál jobban tudok nyelveken szólni"* (1Kor 14:18), de nem olvasunk arról, hogy amikor beteljesedett Szentlélekkel, nyelveken szólt volna (ApCsel 9:18-19). A pünkösdkor megtérő 3000 vette a Szentlélek ajándékát (ApCsel 2:38), majd beteljesedtek Szentlélekkel, de nincs arról szó, hogy nyelveken szóltak volna, ennek igazolására (ApCsel 4:31).

Pál apostol így fogalmaz a karizmákról: *„A Lélek ... úgy osztja szét kinek-kinek ajándékát, amint akarja"* (1Kor 12:11). Nem emeli ki, hogy volna egy ajándék, amelyet a Szentlélek megérkezésének jeleként mindenkinek kapnia kell. Sőt felteszi a kérdést: *„Mindnyájan apostolok? Mindnyájan próféták? Mindnyájan tanítók? Mindenkiben van csodatévő erő? Mindenki rendelkezik a gyógyítás kegyelmi ajándékával? Mindnyájan szólnak nyelveken? Mindnyájan meg tudják azt magyarázni?"* És hozzáteszi: *„De törekedjetek a fontosabb kegyelmi ajándékokra!"* (1Kor 12:29-31). Pál kérdéseiből és felszólításából világos, hogy egyik ajándék sem emelhető ki úgy, hogy azt valamiféle egyetemes jelként minden Szentlélekkeresztelt, vagy Szentlélekkel beteljesedett hívőnek kapnia kellene.

Különösen zavarba ejtő a nyelvek ajándékának jelként való erőltetése, mert különleges élményt ígér, amely által érzelmi, sőt extatikus átélés jelent valamiféle bizonyítékot a Szentlélek jelenlétére. Megtévesztő az is, hogy a tanításban – bibliaismerő emberek lévén – nem beszélnek arról, hogy a nyelvajándék elmaradhatatlanul szükséges jel, de a gyakorlatban mégis mindent bevetnek azért, hogy minden megtérő megszólaljon nyelveken.

4. A Lélekkeresztségre vonatkozó tanítást nem a teljes Írásra alapozzák, hanem saját látásuk igazolására kiemelnek egyes Igéket és azokat sajátos magyarázattal ruházzák fel. Így például az ApCsel 2:38-ban, Péter a szívükben bűnbánatra ébredt embereknek ezt mondta: *„és veszitek a Szentlélek ajándékát"*. Ezt a mondatot úgy magyarázzák, hogy itt nem a Szentlélek személyéről, hanem a nyelvek ajándékáról van szó. Vagy a Róm 8:26-ban arról ír Pál, hogy a bennünk lakozó Szentlélek vizsgál és kimondhatatlanul (eredeti szöveg szerint „szavak nélkül") fohászkodik értünk. A Szentléleknek ezt a közbenjáró szolgálatát úgy értelmezik, hogy itt is a nyelveken szólás ajándékáról van szó.

(Folytatása következik)

Forrásmunkák:

Alföldy-Borrus Dezső: A pünkösdista és az úgynevezett karizmatikus mozgalom rövid áttekintése és bibliai vizsgálata.

Chuck Smith: A Szentlélek

Samuel Jardine: Áradat a kiszáradt földön

Billy Graham: A Szentlélek

G.F. Rendal: Mindnyájatoknál inkább tudok nyelveken szólni.

Derek Prince: A keresztyénység hat alaptanítása I – II.

J. Stafford Wright: A keresztyénség és az okkultizmus

Lewi Pethrus: A szél fúj, ahova akar

Alexander Seibel: Krisztus gyülekezete a tévelygések veszélyében

Éliás József: A következő lépés

Végh Tamás: Hiszek Szentlélekben

Richard W. DeHann: A nyelvekenszólás

A.A. Allen: Korunk démoni megszállottsága és a szabadulás

Lothar Gassman: New Age

John Wimber – Kevin Springer: Teljhatalmú evangelizáció

ITB. Exegetikai Különbizottsága: Baptista tanítás a Szentlélek munkájáról (Kézirat. Megjelent az Életjel 1993/2-4. számában)

Alexander Seibel: Az igazság szelleme és a megtévesztés szelleme

P. Beyerhaus: Az okkult hullám

Dr. Haraszti Sándor

TIZENÉVESEK TERHESSÉGE

Tanács lelkipásztoroknak

Előszó a Tizenévesek terhességé-hez

Dr. Haraszti Sándor olyan problémát tárgyal ebben a dolgozatban, ami az egész világon ismert, és az utóbbi évtizedekben Magyarországon is elterjedt: gyermeklányok terhessége és anyasága, gyermekapák képtelensége arra, hogy a születendő gyermekről gondoskodjanak; gyermekeknek születnek gyermekeik. E gyermekek eltartása és fölnevelése a társadalomra (tehát az adófizetőkre) hárul. A szerző sok szempontból vizsgálja a kérdést: lelkipásztor, szülész-nőgyógyász, sebész, közéleti személyiség, családfenntartó, családapa. Ő maga orvos-doktor, bölcsészeti doktor, okleveles és felavatott lelkész. Évtizedekre kiterjedő lelkipásztori és szakorvosi gyakorlatot szerzett Magyarországon, Amerikában és Afrikában. Felesége családi orvos. Ő is szolgált Afrikában. Öt gyermekük van. Közülük négyen orvosok.

Haraszti doktor felveti a megelőzés kérdését (önmegtartóztatás, fogamzásgátló tabletták használata, condom használata, az esemény utáni tabletták használata, gyermeklányok, gyermekfiúk szülői felügyelete, erkölcsös nevelése, szabad idejüknek hasznos eltöltése, hitben való nevelés). Miután a fenti megelőző és elkerülő módszerek a korunkra jellemző erkölcsi környezetben alig jönnek számításba (a korai terhességek áldozatai nagy százalékban a társadalmilag diszkriminált és szegény néposztályokból kerülnek ki), ennélfogva a tizenévesek jelentős százalékban teherbe esnek. Mi lesz ezeknek a terhességeknek a sorsa? Egy jelentős részük művi abortuszban végződik. Érthető, hiszen a gyermekkorú anyák nem tudják sem gondozni, sem felnevelni az ilyen nem kívánt korai terhességből származó gyermekeket. Az anyáknak még iskolába kell járniuk, a középiskolát kell befejezniük. A leányanya szülei sem tudják vállalni a nem kívánt kis jövevényt. Az abortusz gyermekgyilkosság a hívő ember szemében, de ezek a tizenévesek és az abortuszt végző intézmények nem minket kérdeznek meg.

Az abortuszt elkerülő magzatok megszületnek. Egy részük állami támogatással megmarad a tizenéves anya családjában (szociális segély gyermekek). Egy kis részüket sikerül örökbe adni (ez nagyon nehéz; a szerző megmagyarázza, miért). Egy lényegesen nagyobb rész állami gyermekotthonokba és államilag fizetett nevelő szülőkhöz kerül. Ez nem kielégítő megoldás, mert általában hiányzik a szeretet, a vallásos és erkölcsi nevelés, valamint az egyéni érdeklődés. Kevesen kerülnek egyházi árvaházakba és hívő nevelőszülőkhöz. Az állami nevelőotthonok és nevelőszülők problémáját bőven tárgyalja a szerző. Több magyar példát is idéz Móricz Zsigmond alapján.

Részletesen tárgyalja a szerző az abortusz-problémát. Nyíltan hivatkozik a Szentírás tanítására arról, hogy mikortól emberi lény a foetus. Hitet tesz arról, hogy a megtermékenyített pete a fogamzás pillanatától potenciális emberi lény, erkölcsi lény és jogalany, akit megillet a megszületéshez való jog és a törvény védelme. A művi abortusz minden körülmények között emberi életet pusztít el. Abortusz csak komoly orvosi, erkölcsi és társadalmi megfontolások alapján végezhető (ezeket részletesen felsorolja és megindokolja e tanulmány írója). Az abortusznak a terhesség bármelyik szakában lelkiismereti kérdéssé kell válnia.

Ezt a dolgozatot a szerző vitairatnak szánta. Szeretné minél több magyarországi szakfolyóiratban megjelentetni. Szívesen vesz írásbeli hozzászólásokat, melyeknek a dolgozatot publikáló folyóirat helyet adna. A szerző szívesen válaszolna írásban a hozzászólásokra. A dolgozat célja ugyanis elsősorban az, hogy felhívja a figyelmet egy égető problémára, és konszenzuson alapuló megoldást találjon erre a súlyos kérdésre. Az író igyekszik tárgyilagosan ismertetni az eltérő vagy egymással ellentétes nézeteket anélkül, hogy a maga nézetét állítaná egyedül helyesnek. Segíteni szeretné a lelkipásztorokat pásztori munkájukban.

Budapest, 1997. február 5.

Dr. Gerzsenyi László

BIBLIAI ALAPVETÉS

„Ha azonban nem tudják magukat megtartóztatni..." (1Kor 7:9). Ez a mondat azokra az asszonyokra vonatkozik, akik nem házasodtak meg vagy pedig megözvegyültek. Az apostol tanácsa nekik ez: *„szeretném ugyanis, ha minden ember úgy volna, mint én magam is"*, tehát házasság nélkül. *„Ha azonban nem tudják magukat megtartóztatni, házasodjanak meg, mert jobb házasságban élni, mint égni"* (1Kor 7:9). Ez a mondat világos nyilatkozat arra, hogy a házasság nem csupán és nem kizárólagosan csak a gyermeknemzést szolgálja (ellentétben a római katolikus egyház tanításával). Érdekes módon, Pálnak ez a házasságról, férjhez menésről, házasság nélkül

maradásról szóló összefüggő tanítása egyáltalán nem tér ki a gyermeknemzésre, gyermeknevelésre, szülői felelősségre. Beszél a házastársak egymás iránti szexuális felelősségéről, a házassági elválásról, a hívő és hitetlen fél házasságban éléséről és arról, hogy a hívő házasfél részvétele által a hívő–hitetlen házasságból származó gyermekek is szentek.

Tanácsolja, hogy aki házasságban él, ne keressen elválást (7:27), aki feleség nélkül van (uo.), az ne keressen új feleséget. De ugyanakkor tanácsolja, hogy *„a paráznaság miatt azonban mindenkinek legyen saját felesége, és minden asszonynak saját férje"* (7:2). Elismeri tehát, hogy a házasságban igen jelentős része van a szexualitásnak. Kiss Ferenc professzor hívő orvostanhallgatóknak tartott előadásaiban azt mondta, hogy a házasságok az ágyban buknak meg.

Felvetődik a kérdés: a házasságon kívül mekkora jelentősége van a szexualitásnak? Beszél az apostol az özvegyasszonyokról (7:8), és elismeri, hogy azokat a szexuális vágy kínozhatja: *„Ha azonban nem tudják magukat megtartóztatni, házasodjanak meg"* (7:9). Bővebben kifejti ezt a problémát 1Tim 5:9-16-ban: *„Azt akarom tehát, hogy a fiatalabb özvegyek menjenek férjhez, szüljenek gyermekeket, vezessenek háztartást"* (14. v.). A hangsúly ezekben a versekben elsősorban a szexualitáson van, és a házasságot főleg ennek fegyelmezésére rendeli az apostol, természetesen elismerve a gyermekszülést is, mint a házasság fontos velejáróját.

A hajadonok férjhez menéséről szólva egyáltalán nem tér ki az apostol a szexualitásra. Úgy tárgyalja a kérdést, mintha a hajadon férjhez menése vagy házasság nélkül maradása csupán az apától függne (1Kor 7:37-38). Ez a korszak római törvényei alapján többé-kevésbé így is volt. Amíg a leány férjhez nem ment, addig az apja volt a gyámja, annak halála után pedig a férfitestvére. Ha férjhez ment, akkor a férje.

Nem szól az apostol a nőtlen férfiak szexualitásáról ugyanúgy, mint a hajadonokéról sem. Általánosan említi ezeket a problémákat az apostoli levelekben, amikor ír az erkölcstelenségről, paráznaságról, tisztátalanságról. Hivatkozik arra, hogy testünk a bennünk lakozó Szentlélek temploma. Beszél a homoszexualitásról (Róm 1:24, 26-27; 1Kor 6:9). Nem óhajtok most azoknak az igeverseknek a tanulmányozásába kezdeni, amelyekben az apostol a különböző szexuális perverzitásokat és bűnöket sorolja fel. Az episztolákban sokat foglalkozik ezzel a témával. Megjegyzem csupán, hogy külön említi a paráznaságot (*pornosz*, 1Kor 5:9), és külön a házasságtörést (*moichosz*); megkülönbözteti a pulyát (*malachosz*), a homoszexuális kapcsolatban a nőt megszemélyesítő férfit és annak ellentétét, a pederasztát vagy férfiszeplősítőt (*arszenokoitész*), aki ilyen fiúkon tölti ki a szenvedélyét. A listát folytathatnánk: Ef 5:5; Gal 5:19-20 és így tovább.

Ezeknek a szexuális bűnöknek vagy perverzióknak (eltévelyedéseknek) a felsorolásánál az apostol nem tesz különbséget súlyosság tekintetében. Együtt említi a paráznaságot és tisztátalanságot (*akatharszia*) a fösvénységgel (*pleonexia*) és a bujálkodással (*aszelgeia*), bálványimádással (*eidololatria*), varázslással (*farmakeia*), ellenségeskedésekkel (*echthra*), versengésekkel (*erisz*), gyűlölködésekkel (*dzélotüpia*), haraggal (*thümosz*) és így tovább (Vö. Gal 5:19, 20, 21). A Gal 5:20-ban levő felsorolást a Sprachlicher Schlüssel zum Griechischen Neuen Testament-ben (Neumünster, Germany, 1938.) Lastenkatalognak (szenvedélylistának) nevezi Fritz Rienecker az Eberhard–Nestle-féle görög Újtestamentum szövegkiadásának szómagyarázatában.

Azért mentem bele a szexuális és egyéb bűnök nomenklatúrájának ebbe a rövid és nem teljes tárgyalásába, mert szeretném felhívni a figyelmet a bevezetőben arra, hogy *„a test cselekedetei azonban nyilvánvalók..."* (Gal 5:19). Az apostoli felsorolás nem ad teljes listát, hanem tizenöt cégéres bűn felsorolása után így szól: *„és ezekhez hasonlók"* (Gal 5:21). Tehát van még sokkal több.

A Léleknek kilenc gyümölcsét sorolja itt fel az apostol (Gal 5:22), pedig abból is van több, pl. bőkezűség, részvét, lelkiismeretesség a szolgálatban, becsületesség Isten és ember előtt, megbocsátás. Ezek nem különleges adományok (*chariszmata*), amelyeket a Lélek úgy ad, amint akarja (Róm 12:6). Ezek gyümölcsök (*karposz*), amiket minden hívő köteles teremni, mint a fügefa a fügét, többek között azért is, mert ezekről ismer meg bennünket a világ.

Visszatérve most már az említett témához, szeretnék néhány elvi kijelentést tenni. A test cselekedetei ellenségeskedés és lázadás Isten ellen. A test cselekedeteit Isten megítéli. Mi, emberek különbséget teszünk súlyosságban a dobzódás és a paráznaság között, a Szentírás azonban úgy tekinti mindkettőt, mint a test cselekedetét. Egyes teológusok jobban elítélik a férjezett nővel elkövetett házasságtörést, mint a házasságon kívül élő nők és férfiak fajtalanságát (paráznaságát). A Szentírás az Újszövetségben nem ismeri ezt a fokozati különbségtételt.

A TÁRSADALMI ERKÖLCS ALAKULÁSA

Míg a Szentírás bűnt megítélő álláspontját nem lehet figyelmen kívül hagyni vagy elmismásolni, azt sem volna helyes állítani, hogy ezek a bűnök nem fordulnak elő hívők között, vagy hogy ezek nem jelentkeznek megdöbbentő mértékben a társadalomban, az úgynevezett „világban". Erkölcsprédikátorok minden korban feljajdulnak az erkölcsök romlottsága és fokozódó romlása miatt. Idős emberek azt állítják, hogy az ő gyermekkorukban jobbak voltak az erkölcsök. Kultúrtörténészek vizsgálják, milyen volt az erkölcsi standard az ókorban, középkorban, újkorban. Tanulmányozzák a háborúk hatását, a legyőzött társadalmak erkölcseit (elég visszaidéznünk 1944-1945 tapasztalatait), a hadrakelt sereg erkölcseit, az aranyásók erkölcseit, a tengeren túlra való kivándorlások hatását az erkölcsökre otthon és külföldön.

Társadalomtudósok úgy találják, hogy nagy néptömegeket mozgató változások, mint például a második világháborút követő népmozgások, a falusi életforma megváltozása és az urbanizáció rombolja az erkölcsöket. A nagyvárosok elgettósodása összetett hatással van a társadalmi, ezek között a szexuális erkölcsökre is. A zsúfolt lakásviszonyok, az egyéni elkülönülés (*privacy*) hiánya, a szabad időt kitöltő hasznos elfoglaltságok hiánya, az ivók,

mondani, hogy pogány társadalom alakul ki. A pogányoknak van egyéni, családi és társadalmi erkölcsük, ezeknek az embereknek nincs. Ez a városi gettó társadalma. Közöttük a dzsungel törvénye uralkodik. Ilyen háttérrel nevelődnek a gyermekek, fiúk és lányok. A szülők otthon hagyják őket a társaikkal felügyelet nélkül. Tizenhat éves koruktól autóvezetői engedélyt válthatnak ki. Erkölcsi gátlásaik nincsenek. Felügyelet nincs. Az újságok tele vannak olyan hírekkel, hogy gyorsan hajtó tizenhat éves vezetők fának mennek. Legutóbb három tizenhat éves lány halt meg egy ilyen szerencsétlenségben. A lány vezető és két lány utas életben maradt. Az történt, hogy kópéságot (*prank*) követtek el. Megálltak egy ház előtt, és hat tekercs vécépapírt dobtak az udvarra, a kertbe, a fákra és a háztetőre. A tulajdonos nem találta ezt mulatságosnak. Autóra kapott, hogy leolvassa a rendszámtáblát. A fiatal vezető megugrott, leoltotta a kocsilámpákat (így a rendszámtábla sem volt kivilágítva az éjjeli sötétben), és vadul hajtott árkon-bokron, stoplámpákon, utcakereszteződéseken át, amíg egy fának ütközött. A nagyközönség azon panaszkodik, hogy miért kellett a tulajdonosnak utánuk hajtani.

A TIZENÉVES TERHESSÉGEK OKAI

Fölvetődik a kérdés, mi az oka annak, hogy fiatal leányok nem állnak ellen a fiatal fiúk kísérletezéseinek? Rengeteg tanulmány, cikk, előadás jelenik meg ebben a témában. Egyik okként az úgynevezett *peer pressure*-t említik, vagyis az iskolatársaknak, barátoknak, szomszédoknak a nyomását vagy erőszakját. Tehát a fiatal lány nem akar elmaradni lánytársaitól. A fiatal fiú ugyanígy nem akarja, hogy tapasztalatlannak vagy szexuálisan hozzá nem értőnek mondják a barátai, komái. Egyesek a család széthullását jelölik meg fő oknak. A fiatal leány nem kapja meg azt a törődést és szeretetet, amire a tizenéves korban különösképpen szüksége van, és akkor megjelenik egy saját korabeli fiú, aki azt állítja, hogy szereti őt. A leány nem mer nemet mondani, mert fél, hogy elveszíti azt az egyetlen személyt, aki törődik vele.

A másik ok az, hogy gyermekeink már kora gyermekségüktől fogva ki vannak téve a különböző szexuális kísértéseknek a televízión, az újságokon, a különböző pornó nyomtatványok által. Mikor tehát a természetes fejlődés során eljutnak egy bizonyos korba, akkor nem tudnak ellenállni ennek a kísértésnek. A leányok vállalják a terhességet azért is, mert mint említettem, hiányzik a szülői szeretet. Úgy gondolják, hogyha gyermekük lesz, akkor lesz valakijük, akit szerethetnek és aki őket is viszont szeretni fogja. Azután azért is vállalják a tizenéves terhességet, mert attól félnek, hogyha nemet mondanak, akkor elveszítik fiúbarátjukat, az egyetlent, aki pedig „kiáll értük". Jövőjüket csak úgy látják biztosítva, hogyha anyává lesznek. Az egy külön tragédia, hogy miután a gyermek megszületett, a tizenéves apa legtöbbször otthagyja a tizenéves anyát, és nem akar tudni a következményekről. Amerikában úgy mondjuk, hogy „gyerekeknek születnek gyerekeik". A tizenéves szülők nem elég érettek arra, hogy a gyermeknevelés gondját magukra vállalják. Nem is tudják a született gyermeket anyagilag ellátni, hiszen a 11-15 éves leányoknak még nincs kenyérkereső foglalkozásuk és ugyanúgy nincs fiúbarátaiknak sem. E témával kapcsolatban eszembe jut egy történet abból az időből, amikor segédlelkész voltam a Budapest, XIII. Váci út 51. alatti gyülekezetben (1943-1944), Gábos Imre mellett. A gyülekezet fenntartott egy leányotthont dolgozó lányoknak. Az egyik 30-35 éves lány teherbe esett. Teljes nyíltsággal vállalta, hogy ez nem „véletlen baleset" volt. Mivel nem tudott férjhez menni, a gyermekben találta meg szeretetének tárgyát, és benne remélte öregségének támaszát.

SZEXUÁLIS FELVILÁGOSÍTÁS AZ ISKOLÁBAN

Az amerikai szociális hatóságokat, természetesen, komolyan foglalkoztatja, mit lehet tenni a tizenéves terhességek elkerülésére. Az iskolákban már nyolcéves kortól úgynevezett *sex education* (nemi fölvilágosítás) történik. Szülők, egyházak elkeseredetten tiltakoznak ez ellen, és azt mondják, hogy ez a gyermekeket erkölcstelenségre tanítja. Mások azt a fölfogást vallják, hogy már ebben a korban is elkésett a fölvilágosítás, hiszen mint említettem, a tizenéves terhességeknek egy jó része már nagyon korán kezdődik. A nemi fölvilágosítás tanítja a kisiskolásokat az ember szexuális fejlődésére, a szaporodási szerveknek az anatómiájára, és tanítja őket a terhesség megelőzésre, tehát a condomoknak és fogamzásgátló tablettáknak a használatára. Hogy milyen részletekbe megy a nemi fölvilágosítás, az államonként változik. A condomok használatát tanítják nemcsak a terhesség megelőzése miatt, hanem azért is, mert ilyen módon részleges védettséget érnek el az AIDS-betegség ellen.

Mondanom sem kell, hogy egy normális családban megdöbbentő és megbotránkoztató ez a fajta nemi fölvilágosítás ebben a korai gyermekkorban. Mint említettem, az egyházak tiltakoznak ez ellen. A különböző középosztálybeli szülők azt mondják, hogy ez a *sex education* rontja meg gyermekeiket. Valóban, a statisztikák azt mutatják, hogy a tizenéves terhesség elsősorban a nyomornegyedekben élő gyermekek között van elterjedve. Azt lehet mondani, hogy majdnem azonos százalékban a feketék és egyéb etnikus csoportok, valamint a fehérek között. A közelmúltban megjelent egy tanulmány, amelyet a Radcliffe College publikált ezzel a címmel: *The Girls Project. Listening to Girls* (Tanulmány lányokról: odafigyelni a lányokra). Ebben a tanulmányban dolgozzák föl azokat az okokat, hogy fiatal lányok miért vállalják a terhességet (föntebb már említettem), és utána bemutatják, hogy milyen szociális háttérből jönnek ezek a gyermekek. Kiderül ebből a tanulmányból, hogy 36 százalékuk volt fehér és 31 százalékuk volt fekete. A többiek más etnikus háttérből származtak. Elsősorban a társadalom alsóbb rétegeiből, akik nem ismertek vagy nem használtak védekezést.

A TIZENÉVESEK TERHESSÉGÉNEK ELKERÜLÉSE

Arról van valami fogalmunk, hogy miért esnek teherbe a tizenévesek. Az a kérdés, hogy miként lehetne ezt megakadályozni. Említettem már az iskoláknak azt a törekvését, hogy úgynevezett nemi fölvilágosítást adnak. Kérdéses, hogy ez a fölvilágosítás mennyiben segít a terhesség elkerülésében. Az egyes amerikai államok évek, sőt évtizedek óta próbálkoznak különböző módszerekkel az úgynevezett nem kívánt terhesség elkerülése érdekében. Egyik ilyen módszer a fogamzásgátló tablettának az előírása. Azt hinné az ember, hogy ez milyen egyszerű probléma. Nem így van. A különböző államoknak azok a programjai, amelyekben ingyen rendeléseken írják föl a jelentkezők számára a fogamzásgátló tablettákat, óriási támadásnak vannak kitéve elsősorban a római katolikus egyház részéről, amely azt állítja, hogy ez az eljárás az erkölcstelenségnek az elősegítője és bátorítója. Mind az amerikai föderális törvényhozás, mind pedig az egyes államok törvényhozása újra meg újra napirendre tűzi ezt a kérdést, és aszerint, hogy éppen milyen politikai csoportnak a szava döntő, hol eltiltják az állami támogatást ezektől a terhességet megelőző rendelőktől, hol újra megengedik. Nehéz véleményt mondani, hogy mi volna a helyes megoldás.

Tény, hogyha egy lány a nemi érettség korától fogamzásgátló tablettát szed, és ha ezt a tablettát rendszeresen és pontosan használja, akkor a terhesség 98 százalékban elkerülhető. Vannak, akik azt mondják (és ezzel az álláspontal nem lehet vitatkozni), hogy a teljes absztinencia a megoldás, mert az legalább olyan biztonságos, mint a fogamzásgátló tabletta. Sőt még hatékonyabb is, mert 100 %-os védettséget ad a terhesség ellen. Ez így igaz. De ha figyelembe vesszük azokat a kísértéseket, amelyeknek ezek a tizenéves kislányok ki vannak téve, akkor mégis csak gondolkodni kell azon, hogyha az abszolút jót nem tudjuk elérni, akkor legalább a hozzá legközelebb eső jót nem kellene-e megkísérelni.

Amikor a leprára nem volt gyógyszer, akkor ezeket a szerencsétleneket karanténba tették. Ez azt jelentette, hogy a családtól elszakították az anyát, vagy az apát, vagy a gyereket, és egy külön, teljesen elkülönített helyen, vagy szigeten, vagy táborban tartották őket. A problémát ismerjük már az Ószövetségből. A betegen segíteni nem tudtak, tehát elkülönítették. Nem így vagyunk-e az alkoholistával is? Ha nem tudjuk megakadályozni, hogy valaki öntudatlan részegre ne igya magát, akkor igyekszünk legalább megakadályozni azt, hogy kocsit vezessen, vagy kikerüljön az utcára, vagy emberek közé jusson, hogy ilyen módon kárt ne okozzon. Ugyanezt az eljárást gyakoroljuk annál a személynél, aki drognak a hatása alatt van. Védjük önmagától és védjük tőle a társadalmat. Úgynevezett *damage controlt* (kárcsökkentést) végzünk. Nem vitás, hogy a szexuális önmegtartóztatás (*say no to sex!*) volna az ideális. Tudjuk azonban, hogy felnőttnek is nagyon nehéz ez az önkontroll, mennyivel inkább egy tapasztalatlan tizenévesnek, akiben a szexuális hormonok magas szinten lobognak. Ilyenkor tehát a bölcsesség azt javasolja, hogyha nem tudjuk elérni a tizenéves önkontrollját, akkor meg kell őt védenünk saját maga ellen, meg kell védenünk a társadalmat őellene, és meg kell védenünk a születendő gyermeket, hogy idő előtt ne jöjjön a világra.

Könnyű ugyanis abszolutisztikus álláspontot képviselni és azt mondani, hogy ezt és ezt és ezt kell csinálni vagy kellene csinálni. Azonban ezek az idealista és doktrinér nyilatkozatok nem valósulnak meg, hiszen nem az erkölcsprédikátoroknak kell végrehajtaniuk ezeket a tanácsokat, hanem a tizenéves gyerekeknek. Orvosi gyakorlatomban mindig fölírtam a fogamzásgátló tablettákat, akár a szülők kérték a gyermekek számára, akár a gyermekek kérték a maguk számára, mert úgy éreztem, hogy ezzel az eljárással sok tragédiát elkerülhetünk. Nem bántam meg ezt az eljárásomat és a lelkiismeretem is nyugodt. Ezzel nem segítettem elő egy elindult életnek az elpusztítását. Elősegítettem egy nem kívánatos terhességnek az elkerülését és egy olyan élet megindulásának a késleltetését, amelyre sem a szülők, sem a társadalom nem volt fölkészülve. Ez eszembe juttat egy történetet, amely állítólag Mohameddel történt. Egy igazhívő odament a prófétához, és ezt kérdezte tőle: „Ó, Allah hírnöke, adjál nekem tanácsot. Van egy tevém, mit csináljak éjjelre a tevével? Bízzam Allahra, vagy kikössem egy pányvával?" Mohamed megsimogatta a szakállát és ezt mondta: „Ó, igazhívő mozlim, bízd Allahra és kösd ki egy pányvával!" Én így gondolkodom a fogamzásgátló tablettáknak az előírásáról és használatuk megtanításáról. Tanítsuk a gyermekeket az erkölcsre, tanítsuk őket az ellenállásra, de ugyanakkor biztosítsuk azt is, hogyha magukat meg nem tartóztathatják, akkor a tragédiát elkerüljék.

Van olyan álláspont, hogy csak akkor adjunk fogamzásgátló tablettát, ha a tizenévesnek a körülményei, a családi környezete és egyéb okok komoly aggodalmat támasztanak bennünk afelől, hogy ellene tud-e állni a kísértéseknek. Én magam is ezen a fölfogáson voltam egészen addig, amíg egy család tragédiájának nem lettem a tanúja. A szülők nem kértek fogamzásgátló tablettát két leánygyermeküknek számára (az egyik tizennégy éves, a másik tizenhat éves volt). Megbíztak a gyermekeikben, és joggal, mert hiszen hívő nevelésben részesítették őket, az erkölcsi tanítást megkapták tőlük a gyermekek, és ilyen módon úgy érezték, hogy a gyermekeknek lesz kellő erkölcsi érettségük és ellenállási erejük. Azonban a szülők nem tudtak mindig a gyermekekkel lenni. Nem tudtak elég időt tölteni velük. A megélhetés nehézségei elszólították őket az otthontól, és a gyermekek sokszor voltak egyedül. Mind a ketten teherbe estek. Ebből azt a tanulságot vontam le, hogy nagyon veszélyes azon az alapon remélni a biztonságot, hogy „hiszen ő elég érett, hiszen ő elég erkölcsös, hiszen ő ellene fog állni..." Mintha talán ezek az előérzések és kiértékelések adnának elég információt arra, hogy melyik tizenéves fog tudni ellenállni. Ma már szociológusok, lelkipásztorok, szülők úgy látják, hogy nem elég egyféle biztosíték a tizenéves terhesség elkerülésére. Nem elég a fogamzásgátló tabletta sem, mert hiszen lehet, hogy nem fogja a gyermek rendszeresen szedni. Szüksége van a szülői jelenlétre. Szüksége van arra, hogy felügyelet alatt legyen a gyermek. Szüksége van arra, hogy ne maradjon egyedül fiúbarátokkal esténként. Szüksége van arra, hogy legyen egy meghatározott esti hazatérési idő (takarodó).

Nem szabad figyelmen kívül hagyni azt sem, hogy a mai korban és társadalomban nagyon gyakori a nemi erőszak. A legjobb szándékú leány vagy felnőtt asszony is ki van ennek téve. Ilyenkor a legbecsületesebb erkölcsi fölkészülés sem segít, hiszen fegyverrel vagy túlerővel támadnak rá (*gang rape* – tömeges erőszak). Sokkal jobb egy nem kívánatos vagy egy erőszakos terhességet elkerülni, mint később megoldást találni a terhesség megszakításával.

Mikor a fogamzásgátló tablettákról szólok, meg kell említenem, hogy ezek a tabletták egyben a szabályos menstruációnak is fontos elősegítői. A házasságon belül is szükség van a gyermekáldás szabályozására, hogy ilyen módon kellő idő múljék el két terhesség között, és hogy az anya legjobb egészségi állapotában essék teherbe. Úgy mondjuk ezt, hogy *planned parenthood* (tervezett teherbe esés). Szeretném hangsúlyozni, hogy különösen tizenéveseknél sokszor elengedhetetlen az úgynevezett fogamzásgátló tabletták előírása éppen a menstruációk szabályozása végett is.

A NEM KÍVÁNT TERHESSÉG PROBLÉMÁJA

Sokkal könnyebb egy bajt elkerülni vagy megelőzni, mint a bekövetkezett problémát megoldani. Ha a tizenéves gyermek terhessége bekövetkezett, fölvetődik a probléma, hogy most pedig mi történjék. Amerikában óriási viták voltak e miatt a kérdés miatt. Természetesen, nemcsak a tizenévesek terhessége került itt megtárgyalásra, hanem a felnőttek nem kívánt terhessége is. Amerikában, mint sok egyéb országban, a legtöbb államban az állami törvényhozás megengedi a művi terhességmegszakítást a terhes nőnek a kérésére. Természetesen, ezt az emberek nagy része gyermekgyilkosságnak tartja (mint ahogy az is), és tiltakozik az ilyen engedékeny törvényhozás ellen. Az úgynevezett terhességmegszakító klinikák ellen aktivista egyének merényleteket követtek el, és a terhességmegszakító orvosokat meggyilkolták. A különböző egyházak és társadalmi szervezetek tiltakozása elsősorban arra irányult, hogy a tizenévesek terhességmegszakítását ne lehessen elvégezni a szülők tudta és beleegyezése nélkül. Van olyan állam, ahol a szülőket az orvosnak értesítenie kell, de hozzájárulásukra nincs szükség. Van olyan állam, ahol a szülőket nem is kell értesíteni. Ha a tizenéves a terhességmegszakítást kéri, akkor ezt a klinika elvégzi államköltségen. A társadalmi szervezetek és egyéni aktivisták azt követelték, hogy legalább az egyes államok vagy a központi kormány ne viselje az ilyen terhességmegszakítások költségeit. Ez esetben a nem kívánt terhesség megszakítása gazdasági problémává válik. Többé nem az a kérdés, hogy a terhességmegszakítás erkölcsös vagy erkölcstelen, hanem az, hogy menynyibe kerül az államnak és a társadalomnak. A megszakítás támogatói erre azt felelik, hogy egy welfare-gyermek fölnevelése és az anya évekig való támogatása sokkal többe kerül, mint a művi beavatkozás. A nem kívánt gyermek esetleg nem talál szeretetet a családban. Az ilyen terhesség tehát nem csupán társadalmi probléma, hanem egyéni tragédia is.

E tanulmány írása során kerültek a kezembe azok az adatok, amelyek megmutatják, hogy az Egyesült Államokban mekkora a tizenéves terhességeknek és a művi terhességmegszakításoknak a száma évente. Az Atlanta Journal and Constitution (a legnagyobb példányszámú Georgia állami napilap) 1996. szeptember 14-i számában olvasom, hogy ebben a pillanatban a tizenéves leányanyáknak a száma, akik welfare-segélyt kapnak, 3900. Georgia államnak a lakossága ötmillió fölött van. A területe kétszer akkora, mint Magyarország. Ez a kimutatás nem tükrözi, hogy hányan vannak olyan tizenéves anyák, akik nem kapnak welfare-t. Az említett lap 1997. január 4-i számában azt olvashatjuk, hogy az Egyesült Államokban az abortuszok száma 1994-ben csaknem öt százalékkal csökkent, és az abortuszok száma az élve születésekhez viszonyítva is csökkent kisebb mértékben. 1994-ben 1,3 millió abortusz történt, és ez azt jelentette, hogy a 14-44 év közötti minden ezer nő esetében 21 abortuszra került sor. Ez a legalacsonyabb arány volt 1976 óta, mivel általánosságban csökkent a teherbeesések száma. Csupán azért említem ezt a kis statisztikát, hogy bemutassam a probléma elterjedtségét és komolyságát.

PRO CHOICE ÉS PRO LIFE TÁBOR

Az amerikai társadalom a terhességmegszakítás kérdésében két részre szakadt. Az egyik a pro choice (szabad döntés) és a másik a pro life (döntés az élet mellett). A különböző női jogok harcosai (*women's lib*) és az *American Civil Liberties Union* (Amerikai Polgári Szabadságok Egyesülete) azt hirdeti, hogy az asszonynak és anyának joga van dönteni saját testének használatáról. Azt állítják, hogy az anyának joga van eldönteni, hogy akar-e kihordani egy terhességet vagy nem. Azt mondják, hogy ennélfogva az állami törvényeknek tudomásul kell venniük ezt a jogot és nem szabad ebbe az egyéni döntésbe beleavatkozniuk. A társadalom másik rétege viszont a pro life elvet vallja, mely szerint az anyának kötelessége az élet mellett döntenie. Ez emlékeztet bennünket arra, amit a Deuteronomiumban olvasunk, hogy *„Lásd, eléd adtam ma az életet és a jót, de a halált és a rosszat is... Válaszd hát az életet!"* (5Móz 30:15, 19). Vannak, akik legalább azt követelik, hogy a föderális törvényhozás tiltsa meg a késői (harmadik trimeszterben való) terhesség művi megszakítását. Akik mégis ezt kérik (elsősorban anyák és orvosok), azok arra hivatkoznak, hogy vannak olyan, az élettel össze nem egyeztethető fejlődési rendellenességek, amelyeket a terhességnek csak ebben a szakában lehet biztosan megállapítani. Egyik nevezetes példája ennek az *anencephalos* (agy nélküli magzat). Esetleg az érett magzat megszületése súlyos veszélyt jelent az anyára.

Jonesboro, Georgia, USA, 1997.

(Folytatása következik)

(A folytatásokban megjelenő tanulmány kapcsán megfogalmazódó írásokat szívesen közreadjuk lapunkban, illetve kérdések esetén a Szerző válaszát kérjük és közöljük. – A szerkesztő)

Stefan Zweig

GEORG FRIEDRICH HÄNDEL FELTÁMADÁSA

1741. augusztus 21.

A Brook Street 25-ben

1737. április 13-án délután Georg Friedrich Händel szolgája különös foglalatosságba merülve üldögélt a Brook Street-i ház földszinti ablaka előtt. Bosszúsan vette észre, hogy elfogyott a dohánykészlete, és habár tulajdonképpen csak a második utcába kellett volna átszaladnia, hogy barátnőjének, Dollynak a bódéjában utánpótlást szerezzen be, mégsem merte elhagyni a házat, annyira félt indulatos urától és mesterétől. Georg Friedrich Händel dühtől tajtékozva érkezett haza a próbáról. Arca paprikavörös a fejébe toluló vértől, és halántékán csak úgy dagadtak az erek! Hangos csattanással vágta be maga mögött az ajtót, és most – a szolga nagyon jól hallotta – olyan indulatosan járkált fel s alá az emeleten, hogy rengett belé a mennyezet. A harag eme napjain nem volt tanácsos hanyagnak bizonyulni a szolgálatban!

Így tehát valami más foglalatosságot keresett magának, hogy elűzze unalmát – és mivel rövid agyagpipájából nem eregethetett szép kunkori, kék füstfelhőcskéket, hát szappanbuborékokat fújdogált. Egy kis csészében szappanhabot készített, és abban gyönyörködött, hogy a színes buborékokat az ablakból az utcára fújja. A járókelők meg-megálltak, sétapálcájukkal tréfásan elpukkasztottak egy-két színes golyót, nevettek és integettek, csodálkozni azonban nem csodálkoztak. Ettől a Brook Street-i háztól bármit elvárhattak! Itt előfordult, hogy éjszakánként hirtelen megszólalt a csembaló – és micsoda hangerővel! Ebben a házban énekesnők üvöltöttek és zokogtak, amikor a hirtelenharagú germán dühében felhevülve megfenyegette őket, mert egy nyolcadhanggal túl mélyen vagy túl magasan énekeltek... A Grosvenor Square szomszédságában élők számára Brook Street 25 már régóta bolondok házának számított.

Megtört a lendület

A szolga csendesen és állhatatosan eregette a tarka buborékokat. Egy bizonyos idő múltán ügyessége észrevehetően növekedett – egyre nagyobbra sikerültek a buborékok és márványos hártyájuk egyre vékonyabb lett, mindig magasabbra szálltak, könnyedén repültek fölfelé. Az egyik még a szemben lévő ház ormát is elérte! Ekkor azonban hirtelen felijedt a buborékművész, mert az egész ház megremegett valami tompa zuhanástól. A poharak megcsörrentek, a függönyök meglebbentek. Valami nagy és nehéz kellett, hogy odafenn az emeleten a padlóra zuhanjék. Már ugrott is a szolga, egy lendületből fel a lépcsőn, a dolgozószobába.

A karosszék, amelyben a mester munka közben ülni szokott, üres volt. A szoba is üres volt, és a szolga már indult, hogy továbbsiessen a hálószobába, amikor észrevette Händelt, aki mozdulatlanul, tágra meredt szemekkel feküdt a padlón. Most, hogy a szolga első ijedtében csendesen állt, tompa, nehéz hörgést hallott. Ott feküdt hanyatt az erős ember és nyögött – vagy sokkal inkább: rövid, nyögdécselő hangok szabadultak fel torkából, egyre gyengébben.

Meghal! – gondolta ijedtében a szolga, és gyorsan melléje térdelt, hogy a félájult emberen segítsen. Megpróbálta fölemelni, odavinni a heverőhöz, de az óriási ember teste túl súlyos tehernek bizonyult. Így csak a szorító nyakkendőt rántotta le, mire a hörgés azonnal megszűnt.

Közben már jött is a földszintről Christof Schmidt, a famulus, a mester segédje, aki éppen ott volt, hogy néhány áriát lemásoljon; őt is felijesztette a tompa robaj. Most ketten fölemelték a nehéz embert – a két kar erőtlenül hullott vissza, akárcsak egy halotté –, odafektették az ágyra, a fejét megemelve és feltámasztva.

„Vetkőztesd le – parancsolt rá Schmidt a szolgára –, én szaladok orvosért. És hints rá vizet, míg magához nem tér!"

Christof Schmidt rohant – zakó nélkül, egy percet sem vesztegetve – végig a Brook Street-en a Bond Street felé, intve minden kocsinak, amelyek azonban méltóságteljes poroszkálással hajtottak tova, anélkül hogy az ingujjas, lihegő, kövér emberkét a legcsekélyebb figyelemre méltatták volna. Végre megállt egy hintó – Lord Chando kocsisa felismerte Schmidtet, aki minden etikettet elfelejtve rántotta fel a hintó ajtaját. „Händel halálán van! – kiáltotta oda a hercegnek, akit mint nagy zenebarátot és hőn szeretett mesterének leghívebb pártfogóját ismert –. Orvoshoz kell jutnom!"

A herceg azonnal behívta a hintóba; a lovak csípősen érezték az ostort a hátukon, és így érkeztek el dr. Jenkins Fleet Street-i rendelőjébe, ahol az éppen egy vizeletpróba vizsgálatával volt sürgősen elfoglalva. De aztán könnyű, kétkerekű kocsijában azonnal hajtatott Schmidttel a Brook Street-re.

– Az a sok bosszúság az oka! – panaszolta a famulus kétségbeesetten útközben –. Halálra kínozták ezek az átkozott énekesek, ezek a heréltek, ezek a kákán is csomót kereső, megvesztegetésből élő kritikusok, az egész nyomorult banda! Négy operát írt az idén, hogy megmentse a színházat, de mind csak az asszonyok meg az udvar mögé bújnak, és különösen ez az olasz bolondítja meg őket, ez az átkozott kasztrált, ez a rángatódzó bőgőmajom! Jaj, mit is csináltak a mi jó Händelünkkel! Minden megtakarított pénzét rászánta, tízezer fontot, és most adóssághelevelekkel kínozzák és halálra bosszantják! Soha senki nem

mutatott fel ilyen teljesítményt, nem adta bele önmagát ennyire – de ez még egy óriást is összetörne. Ó, micsoda ember! Micsoda géniusz!

Dr. Jenkins hűvösen és szótlanul hallgatta. Mielőtt a házba léptek volna, még egyszer megszívta pipáját, majd kirázta a hamut.

– Mennyi idős?

– Ötvenkét éves – válaszolta Schmidt.

– Rossz kor! Robotolt, mint egy bika... de erős is, mint egy bika! Na, majd meglátjuk, mit lehet tenni.

A szolga odatartotta a tálat, Christof Schmidt felemelte Händel karját, az orvos pedig megvágta az eret. Felspriccelt a vér, világospiros, forró vér, és a következő pillanatban a megkönnyebbülés sóhaja hagyta el a beteg elharapott ajkát. Händel mélyet sóhajtott, és felnyitotta szemét. Tekintete fáradt, távoli és idegen volt. Szeméből eltűnt a fény. Az orvos bekötötte karját. Több tennivaló már nemigen volt. Éppen fel akart állni, amikor észrevette, hogy Händel ajka mozog. Közelebb húzódott hozzá. Egész halkan, mintha lélegzet lett volna csupán, hörögte Händel:

– El..., el velem..., nincs erőm..., nem akarok így élni..." – Dr. Jenkins mélyen a beteg fölé hajolt. Észrevette, hogy az egyik szeme, a jobb, mereven nézett, a másikban élet volt. Kísérletképpen megemelte a jobb kart. Ernyedten esett vissza. Aztán felemelte a balt. Az az új helyzetben maradt. Most már eleget tudott dr. Jenkins.

Mikor kilépett a szobából, Schmidt követte a lépcsőhöz; aggódva, zavartan kérdezte:

– Mi a baj?

– Apoplexia. A jobb oldal megbénult.

– És meg... – Schmidtnek elakadt a szava – meg fog gyógyulni?

Dr. Jenkins körülményesen egy csipet tubákot vett. Nem szerette az ilyen kérdéseket.

– Talán. Minden lehetséges.

– És béna marad?

– Valószínűleg, hacsak csoda nem történik.

De Schmidt, aki minden csepp vérével a mesteré volt, nem hagyta annyiban.

– És fog... fog tudni legalább dolgozni? Nem tud úgy élni, hogy ne alkosson!

Dr. Jenkins már a lépcsőn állt.

– Azt soha többé – mondta nagyon halkan. – Az embert talán sikerül megmentenünk. De a zenészt elvesztettük. A szélhűdés az agyvelőig hatolt.

Schmidt dermedten nézett rá. Tekintetében olyan rettenetes kétségbeesés tükröződött, hogy az orvos szinte találva érezte magát.

– Ahogy mondtam – ismételte –, hacsak csoda nem történik. Persze olyat én még sosem láttam.

Mélyponton

Négy hónapon át élt Georg Friedrich Händel erőtlenül, pedig az erő jelentette neki az életet. Testének jobb fele halott volt. Nem tudott járni, nem tudott írni, jobb kezével egyetlen egy billentyűt sem tudott csengésre bírni. Nem tudott beszélni, ajka ferdén lógott a rettenetes hasadástól, amely testén átfutott, csak artikulátlanul és tompán buggyant szájából a szó. Ha barátok eljöttek és játszottak neki valamit, szemében egy kis fény villant; olyankor megmozdult a nehéz, tehetetlen test, mint egy betegé álmában, ő is részese kívánt lenni a ritmusnak, de mintha fagy állt volna tagjaiba, borzasztó merevség, az inak, az izmok nem engedelmeskedtek többé. Az egykor oly hatalmas ember tehetetlenségében úgy érezte, mintha befalazták volna egy láthatatlan sírba. Mihelyt elhalt a zene, szempillái újra becsukódtak, mintha ólom húzta volna le őket, és úgy feküdt ott, mint valami halott. Végül az orvos végső zavarában – mert a mester nyilvánvalóan gyógyíthatatlan volt – azt tanácsolta, hogy a beteget el kellene juttatni az acheni melegvízű gyógyfürdőkhöz, azok talán hoznának valamelyes javulást.

Azonban a megmerevedett felszín alatt – azokhoz a titokzatos, forróvizű földalatti forrásokhoz hasonlóan – felfoghatatlan erő élt: Händel akarata, lényének ősereje. Azt nem érte a minden egyebet megsemmisítő ütés, az még nem akarta engedni, hogy a halhatatlan megsemmisüljék a halandó testben. Nem, az óriási ember még nem adta fel a harcot, még élni, élni és alkotni akart, és ez az akarat csodát tett, dacolva a természet törvényeivel. Achenben az orvosok sürgetőleg intették, hogy ne maradjon három óránál tovább a forró vízben, mert a szíve nem bírná ki, nem élné túl. De az akarat a halállal is szembe mert nézni – az élet és legfékezhetetlenebb vágya kedvéért: hogy meggyógyuljon. Napi kilenc órát töltött Händel az orvosok ijedelmére a forró fürdőben, és akaratával együtt ereje is növekedett. Egy hét múlva már úgy-ahogy járni tudott, két hét múlva már tudta mozgatni a karját, és – az akarat és bizalom roppant győzelme – kitépte magát a halál bénító öleléséből, hogy átölelje az életet, forróbban, ízzóbban, mint addig bármikor, azzal a kibeszélhetetlen boldogsággal, amelyet csak a gyógyuló ismer.

Az utolsó napon, már elutazófélben Achenből, tagjainak teljes uraként Händel megállt egy templom előtt. Sohasem volt különösebben áhítatos lélek, de most, ahogy kegyelemből visszanyert szabad léptekkel felment a karzatra, az orgonához, mérhetetlen megindultságot érzett. Baljával kísérletképpen megérintette a billentyűket, és felcsendült a zene – világosan és tisztán zengett a várakozó termen át. Azután tétován megpróbálta jobb kezével is, amely oly soká merev és használhatatlan volt, és íme, ennek érintésére is felcsendült a zene, mintha ezüstvizű forrás volna. Lassan játszani kezdett, fantáziákat szövögetni, és a zene magával ragadta áradatába. Csodálatosan tornyosultak és épültek a láthatatlanban a csengő építőkövek, géniuszának könnyed épületei árnytalanul magasodtak újra, mint megfoghatatlan világosság, zengő fény. Odalent névtelenül hallgatták az apácák és a hívek. Így még sohasem hallottak földi lényt játszani! Händel pedig – lehajtott fővel – csak játszott és játszott. Megint megtalálta nyelvét, amellyel Istenhez, az örökkévalósághoz és az emberekhez szólt. Újra tudott zenélni, újra tudott alkotni. Most érezte magát igazán gyógyultnak!

– A hádészből tértem vissza! – mondta büszkén londoni orvosának Georg Friedrich Händel, széles mellkasát kifeszítve, hatalmas karjait széttárva. Az pedig nem tudott hova lenni az ámulattól az orvosi csoda láttán.

„Istenem, én Istenem, miért hagytál el engemet?"

A meggyógyult késedelem nélkül, teljes erővel, régi, bőszült munkaszeretetével és megkétszerezett mohóság-

gal vetette bele magát ismét a munkába. A régi harcvágy újra hatalmába kerítette az ötvenhárom éves embert. Egy operát írt – nagyszerűen engedelmeskedik neki a meggyógyult kéz – aztán egy másodikat, harmadikat; a nagy oratóriumokat, a „Saul"-t, az „Izráel Egyiptomban"-t és az „Allegro e Pensieroso"-t. Mint valami hosszú ideig felduzzasztott forrásból árad elő kimeríthetetlenül az alkotás vágya. Az idők azonban ellene járnak. A királynő halála miatt félbeszakítják az előadásokat. Azután kitör a spanyol háború; a város terein naponként összegyülekezik a hangoskodó, éneklő tömeg, de a színház üres marad, az adósságok pedig tornyosulnak. Azután beköszönt a kemény tél. A szokatlan hideg még a Temzét is befagyasztja, hogy még a szánokat is elbírja tükörfényes felülete, és azok csilingelve suhannak a csillogó felszínen. Az ilyen kemény télben zárva minden hangversenyterem, mert az ilyen faggyal még az angyalok muzsikája sem mer szembeszállni. Azután megbetegszenek az énekesek, egyik előadást a másik után kell lemondani. Händel kínos helyzete egyre rosszabb lesz. A hitelezők sürgetik, a kritikusok gúnyolják, a közönség pedig közömbös és néma; apránként felőrlődik a kétségbeesetten is küzdő ember bátorsága.

Egy jótékonysági hangverseny még épp kimenti adósságaiból, de micsoda szégyen, hogy kolduskénti kell a mindennapit összegyűjtenie! Egyre zárkózottabb, egyre mogorvább lesz Händel. Hát nem volt jobb, félig béna testtel élni, mint most, teljesen megbénult lélekkel!? Már 1740-ben újra úgy érzi magát, mint aki súlyos vereséget szenvedett – egykori hírnevének csak hamva és salakja. Fáradságosan kapargat össze darabokat régebbi műveiből, néha-néha ír kisebb szerzeményeket, de a nagy áradatnak vége. Eltűnt az őserő az újra egészséges testből. Először érzi magát fáradtnak ő, az óriási ember, először legyőzöttnek a dicső harcos, először érzi úgy, hogy elakad és elapad benne az alkotás szent vágyának árama, amely immár harmincöt éve árasztja el a világot. Még egyszer vége mindennek, vége. És tudja, vagy legalábbis úgy gondolja, ő, a kétségbeesett, hogy mindörökre vége. Miért... – sóhajtja – miért emelt fel Isten betegségemből, ha most az emberek újból eltemetnek? Jobb lett volna, ha meghaltam volna, semmint hogy így, önmagam árnyaként tengjem életem ebben a hideg és üres világban! Haragosan mormogja időről időre Annak a szavait, Aki a kereszten függött: „Istenem, én Istenem, miért hagytál el engemet?"

Elveszett, kétségbeesett ember, aki belefáradt önmagába, elvesztette hitét erejében, sőt talán még Istenben is – így rója Händel esténként London utcáit ezekben a hónapokban. Csak késő este merészkedik ki a házból, mert napközben ott várnak a hitelezők az ajtó előtt az adósságlevelekkel, hogy megragadják, és az utcán is minden tekintet ellene irányul. Közömbös tekintetek, megvető tekintetek, az emberek tekintete. Néha azt fontolgatja, nem lenne-e jobb, ha elmenekülne át, Írországba, ahol még hisznek hírnevében – ó, sejtelmük sincs róla, hogy mennyire megtört ereje –, vagy Németországba, Olaszországba; talán ott még egyszer felengedne a benső fagy; talán az édes déli szél fuvallatára újból felfakadna a dallam a lélek pusztasággá lett, sziklás talajából. Nem, ezt nem bírja ki, ezt az egyet, hogy ne alkosson, hogy ne tudjon dolgozni, nem, Georg Friedrich Händel nem tudja elszenvedni a vereséget! Néha megáll egy templom előtt... de tudja, hogy szavak úgysem nyújtanának neki vigaszt. Néha egy csapszékben üldögél; de aki egyszer megízlelte a legnemesebb mámort, az alkotás boldogító és nemes mámorát, azt csak undorítja a pálinka seprője. Máskor meg a Temze hídjáról mered le az éjsötét, néma árba – nem lenne-e jobb egy határozott lendülettel mindent eldobni magától? Csak ne kelljen ennek az ürességnek a terhét hordozni többé, csak ne legyen része az egyedüllét iszonya, ahogy Istentől és emberektől elhagyatva érzi magát!

Jennens, a költő egy kéziratot küld

Megint így tévelygett egy éjszaka. Perzselően forró nap volt ez az augusztus 21-e, 1741 nyarán; mint megolvadt fém terpeszkedett az ég párásan és tikkasztóan London felett; csak késő este ment el Händel hazulról, hogy a Green Park-ban egy kis friss levegőt szívjon. Ott, a fák kifürkészhetetlen árnyékában üldögélt, ahol senki sem láthatta, senki sem kínozhatta, mert mint valami betegség nehezedett immár rá ez a fáradtság. Fáradt volt beszélni, írni, játszani, gondolkodni, fáradt volt érezni, fáradt volt élni. Mert minek és miért? Szinte bódultan ment aztán haza, végig a Pall Mall-on és a St. James Street-en, és csupán ez az egy, szenvedélyes gondolat vitte a lábán: aludni, aludni, csak ne tudjon semmiről többé, csak pihenhesse ki magát, pihenhessen, és ha örökre, az a legjobb. A Brook Street-i házban már senki sem volt ébren. Lassan – jaj, mennyire meg is fáradt! Mennyire kifárasztották őt a sok bosszantással; az emberek! – ment fölfelé a lépcsőn, minden nehéz lépés alatt felcsikordult a fa. Végre a szobájában volt. Tüzet csiholt, és meggyújtotta az íróasztalán álló gyertyát – gondolkodás nélkül, gépiesen, ahogy évek hosszú során át tette, hogy leüljön dolgozni. Mert hajdanában – önkéntelen, fáradt-fájdalmas sóhaj hagyta el ajkát –, hajdanában minden sétáról hozott magával egy dallamot, egy témát, és azt mindig sietve leírta, hogy el ne veszszen alvás közben. De most üres volt az asztal. Egyetlen kottalap sem volt rajta. A szent malomkerék állt, hiszen az áradat befagyott. Nem volt semmi elkezdeni-, semmi befejeznivaló. Az asztal üresen állt.

De mégsem: nem volt üres! Nem világított-e ott valami fehér négyszög, ami papírt sejtetett? Händel odakapott. Egy csomagot tartott a kezében, és írást érzett benne. Sietve törte fel a pecsétet. Legfelül egy levelet talált, Jennenstől, a költőtől, aki a „Saul" és az „Izráel Egyiptomban" szövegét is írta. Egy újabb költeményt küld neki, írja, és reméli, hogy a nagy zenei lángelme, phoenix musicae, kegyelmesen megkönyörül szegényes szavain, és továbbviszi azokat szárnyain a halhatatlanság éterébe.

Händel felpattant, mintha valami ellenszenves dolog érintette volna. Hát még gúnyolni akarja őt ez a Jennens? Őt, az elhaltat, a megbénultat? Egy mozdulattal széttépte a levelet, összegyűrve a földhöz vágta, és rátaposott. „Te gazfickó! Te bitang!" – üvöltötte; legmélyebb, legfájóbb sebébe bökött ez az ügyetlen, és felhasította az epéig, lelke legkeserűbb keserűségéig. Haragosan fújta el azután a lángot, ziláltan tapogatódzott hálószobájába, és fekhelyére dobta magát: hirtelen könnyek buggyantak ki szeméből, és egész teste reszketett tehetetlen dühében. Jaj ennek a világnak, amelyben a megrablottat csak gúnyolni tudják, a szenvedőt csak kínozni! Miért is fordulnak hoz-

zá, hiszen a szíve már megmerevedett, ereje eltűnt, miért kívánnak tőle alkotást, hiszen a lelke béna, értelme erőtelen? Csak aludni akart, fásultan, mint egy állat, csak feljeteni, nem létezni többé! Súlyosan nehezedett ágyára a megzavart, elveszett ember.

De nem tudott aludni. Valami nyugtalanság járta át, amit felkavart a harag, mint a vihar a tengert, kegyetlen és titokzatos nyugtalanság. Csak hánykolódott jobbról balra, majd megint a jobb oldalára, és egyre éberebb lett. Nem kellene-e mégis felkelnie, és legalább megnézni a kéziratot? De nem – ugyan milyen hatalma volna még a szónak őfelette, az elhalt felett! Nem, az ő számára már nincs vigasz, az ő számára, akit Isten engedett beleesni a mélységbe, akit elválasztott az élet szent áramától! Mégis: egyre noszogatta valami belülről, valami titkos kíváncsiság; unszolta, és még kábultsága sem szolgált ezúttal védelmére. Händel fölkelt, visszament dolgozószobájába és újra világot gyújtott, izgatottságtól remegő kézzel. Hát nem emelte őt már fel egyszer egy csoda a test bénaságából? Istennél talán a lélek számára is van gyógyító erő és vigasz. Händel odatolta a gyertyát a teleírt lapokhoz. „A Messiás" – állt az első oldalon. Ah, megint egy oratórium! Az utóbbiaknak nem volt sikerük. De – nyugtalansága ellenére – továbbment a címlapnál, és elkezdte olvasni a szöveget.

Az Úrtól jött a szó

Az első szó mintha mellbe vágta volna: *„Comfort ye"* – így kezdődött az írott szöveg. *„Vigasztald!"* – mintha varázslat lett volna ez a szó – nem, nem szó: válasz volt ez, magától Istentől, angyali szózat a felhőkkel takart mennyből csüggedő szívébe. *„Comfort ye"* – ahogy ez csengett, ahogy ez ott bent felrázta az elalélt lelket! Alkotó, újjáteremtő szó! És máris, bár még alig olvasta el, alig érezte át, már zenében hallott, zengő, szálló, zúgó, hívogató hangokban. Ó, micsoda boldogság – a kapuk megnyíltak, megint zenében érzett és hallott!

Reszkető kezekkel forgatta tovább az oldalakat. Mintha néven szólították volna, neki szólt mindez, minden egyes szó ellenállhatatlan hatalommal hatolt belé. *„Thus saith the Lord"* (Így szól az Úr!) – hát nem neki szólt ez, egyedül neki, hát nem ugyanaz a kéz, amely földre terítette, emelte most fel boldogítóan? *„And he shall purify"* („Megtisztít téged") – igen, ez történt vele; egyszerre eltűnt szívéből a komorság, világosság áradt helyébe, és a zengő fény kristálytisztasága. Ki más adhatott volna ilyen felemelő erőt a szónak, a szegény Jennens szavának, ki más ihlethette volna tollát ennek a gopsalli versfaragónak, ha nem Ő, Aki egyedül ismerhette ínségét? *„That they may offer unto the Lord"* („Hogy áldozatot hozzanak az Úrnak") – igen, áldozati lángot akar lobbantani immár izzó szívéből, hogy az égig törjön; válaszolni, felelni akart erre a dicső szózatra. Neki szólt ez, csupán csak őneki, ez a „hatalmas szó Igédből" – ó, hadd kiáltsa ezt szerte, hadd hirdesse a zengő kürtökkel, a morajló kórusokkal, az orgona zúgásával, hogy – miként ama első napon – az Ige, a szent Logos ébressze fel az embereket, mindenkit, a többieket, akik még kétségbeesve a sötétségben járnak, mert valóban: *„Behold, darkness shall cover the earth"*, még sötétség üli meg a földet, még nem tudnak a megváltás boldogságáról, amely ez órában az ő életébe hatolt. És még alig olvasta el, máris feltört szívéből, tökéletes, végső formájában a hála szava: *„Wonderful, Counsellor, the mighty God"* – igen, így dicsérni Őt, a Csodálatost, Akinél volt tanács és gyógyulás, Őt, aki békét adott a feldúlt szívnek! „Mert az Úrnak angyala hozzájuk lépett" – igen, ezüstös lebegéssel szállt le szobájába, megérintette és megszabadította őt. Hogyne adna hálát, hogyne törne ki örömujjongásban, egyetlen hangban: a sajátjában összesűrítve ezer hangot; hogyne énekelne és áradna belőle a dicséret: *„Glory to God!"*

Ő az igazi segítő!

Händel a papírlapok fölé hajtotta fejét, mintha vihar söpört volna el felette. Oda volt minden fáradtsága! Soha nem érezte magát ennyire erősnek, nem emlékezett rá, hogy valaha is ehhez hasonlóan hatotta volna át az alkotás minden vágya és öröme. Újra és újra, mintha meleg, megváltó fény ömlött volna rá, áramlottak feléje a szavak; mindegyik a szívébe talált, megigézte, felszabadította! *„Rejoice!"* (Örülj!) – ahogy ez a kórus csodálatosan felzengett, önkéntelenül felemelte fejét és széttárta karjait. „Ő az igazi segítő" – igen, erről akart bizonyságot tenni, ahogy azt még halandó nem tette, magasra akarta emelni bizonyságtételét, mint valami világító táblát a világ fölé. Csak az ismeri igazán az örömet, aki sokat szenvedett, csak az, aki átment a próbán, sejti a megkegyelmezés végső jóságát; reá vár, hogy bizonyságot tegyen a föltámadásról az embereknek, hiszen ő megtapasztalta a halált. Ahogy Händel ezeket a szavakat olvasta: *„He was dispised"* (Ah, megvetették), súlyos emlékek lettek úrrá rajta, és sötét, nyomasztó csengésben tértek vissza emlékezetébe. Már azt hitték, hogy diadalt arattak rajta, már-már elhantolták élő testét, gúnyaikkal üldözték – *„And they that see him, laugh"* – aki látta, nevetett rajta. „És senki sem nyújtott vigaszt a tűrőnek." Senki sem segített rajta, senki sem vigasztalta aléltságában, de – csodálatos erő – *„He trustded in God"*, bízott Istenben, és íme, Ő nem hagyta őt a sírban nyugodni – *„But thou didst not leave his soul in hell."* Nem, nem hagyta kétségbeesése sírjában, az aléltság poklában, a megkötözöttnek, a már-már elenyészettnek nem hagyta el lelkét az Isten – nem: még egyszer szólt hozzá, hogy elvihesse az örömüzenetet az embereknek. *„Lift up your heads"* („Emeljétek fel fejeteket") – ahogy ez most zúgón feltört belőle – a hirdetés nagy parancsa volt ez! És hirtelen összerezzent, mert ott a papíron, ott állt a szegény Jennens kezeírásával: *„The Lord gave the Word"* („Az Úrtól jött a szó!")

„Halleluja, Halleluja, Halleluja!"

Lélegzete elakadt. Igazság állt itt, amelyet véletlenül mondott ki egy emberi ajak; az Úr küldte neki a szót, felülről érkezett az hozzá! *„The Lord gave the Word"*: Őtőle jött a szó, Őtőle a csengés, Őtőle a kegyelem! Őhozzá kell tehát most intéznie szavát, Őhozzá emelje fel azt a szív kiáradása; Őt dicsérni: ez minden alkotónak öröme és kötelessége. Ó, hogy ezt megragadhatná, megfoghatná, felemelhetné és meglengethetné, ezt a szót, ezt szétfeszíteni, ezt kiterjeszteni, hogy ellepje széles e világot, hogy átölelje minden létező ujjongását, hogy nagy legyen, mint Isten, Aki azt adta! Ó, hogy ezt a szót, a halandót és múlandót szépség és végtelen áhitat segítségével vissza-

adhatná az örökkévalóságnak! De nézd, hiszen már oda is volt írva, ott csengett a keresett szó, végtelenül ismételhető, változtatható, itt volt a szó: „Halleluja, Halleluja, Halleluja!" Igen, ebben a szóban akarja összefogni a föld minden hangját, a csengőket és a mélyeket, a férfiak állhatatos és a nők hajlékony hangját – ezeket fogja megtölteni és fokozni és változtatni, ezeket összekötni és szétválasztani ritmikus karban, hadd szálljanak fel és alá a hangok Jákób-létráján; hadd lágyítsa meg őket édes hegedűszóval, hadd tüzelje őket a harsonák erős szózatával, hadd zúgjon az orgona viharzó hangjában: „Halleluja! Halleluja! Halleluja!" – ebből a szóból, a hálának ezen szavából hadd alkosson örömujjongást, hogy az zúgva szálljon vissza erről a földről a világmindenség Teremtőjéhez!

Mindent eláraszt a fény

Könnyek homályosították el Händel szemét az erős benső felindultságtól. Még lapok voltak hátra, az oratórium harmadik része. De ez után a Halleluja után nem volt képes tovább folytatni az olvasást. Ez az örömujjongás annyira eltöltötte zenével bensejét, hogy feszítette, szorította, szinte fájt, mint valami tűzfolyam, amely áradni akart, kiáradni. Ó, hogy szorította, hogy unszolta, hiszen kikívánkozott belőle, fel, vissza az égbe! Sietve nyúlt a toll után, és hangjegyeket jegyzett le, szinte mágikus gyorsasággal követte egyik hangjegy a másikat. Nem tudott megállni, akárcsak egy hajó, amelynek vitorláját elkapta a vihar, és vitte, sodorta magával. Körülötte hallgatott az éjszaka, némán pihent a nedves sötétség a nagy város felett. De őbenne áradt a fény, és a szoba hallhatatlanul zengett a Mindenség zenéjétől.

Amikor a szolga reggel óvatosan benyitott a szobába, Händel még mindig ott ült az asztalnál és írt. Segédje, Christof Schmidt sem kapott választ, amikor félénken megkérdezte, hogy segíthet-e a másolásban – csak tompán és vészjóslóan rámordult Händel. Ezután senki nem mert hozzá közelíteni, és ez alatt a három hét alatt nem hagyta el szobáját; mikor ennivalót tettek eléje, baljával letört egy pár falat kenyeret, jobbja folytatta az írást. Mert nem volt képes abbahagyni – mintha valami nagy mámorban lett volna. Amikor felállt és végigpásztázott a szobán, fennhangon énekelve és verve a taktust, szemei idegen fényben ragyogtak; ha valaki megszólította, felijedt, és válasza bizonytalan és teljesen zavaros volt. Nehéz dolga volt a szolgának ezekben a napokban! Jöttek a hitelezők, hogy beváltsák adóssági leveleiket; jöttek az énekesek, hogy ünnepi kantátát kérjenek, jöttek a futárok, akik a királyi palotába hívták meg Händelt; a szolga kénytelen volt mindegyiket elutasítani, mert ha csak egy szóval is megpróbált a tovaragadott dolgozó mesterhez fordulni, mint oroszlán fordult ellene a felingerelt ember haragja. Ezekben a hetekben Georg Friedrich Händel nem tudott többé semmit az idő állásáról, órákról, nem tett különbséget nappal és éjszaka között; teljesen abban a szférában élt, amely az időt csupán ritmussal és ütemmel méri, csak vitte, sodorta az ár, amely egyre vadabb iramban, egyre nagyobb hévvel buzgott fel belőle, amint a mű a szent zuhatag, a befejezés felé közeledett. Önönmagának foglya, dobbantó, taktust verő lépésekkel mérte végig újra és újra a szobát, amelyet saját maga tett börtönévé; énekelt, belecsapott a csembalóba, azután ismét leült és írt, írt, míg ujjai égtek; soha, egész élete idején nem vett erőt rajta ennyire az alkotás vihara, sohasem élt, szenvedett így a zenében.

Ámen – az utolsó tétel

Végre, szűk három héten belül – máig is felfoghatatlan, és egy örökkévalóságra az marad –, szeptember 14-ére elkészült a nagy mű. A szó hanggá lett, hervadhatatlanul virágzott és csengett, ami oly kevéssel azelőtt még csak száraz papír, zörgő beszéd volt. A lángra lobbantott lélek ím végrehajtotta az akarat csodáját, mint ahogy volt már egyszer csodálatos feltámadás a test bénaságából is. Minden készen állt, leírva, megalkotva, alakítva, szárnyaló dallamban kibontakoztatva – de még egy szó hiányzott, a mű utolsó szava, az „Ámen". Ezt az „Ámen"-t, ezt a két rövidke, futó szótagot Händel most megragadta, hogy csengő lépcsősort építsen belőlük az égig. Először az egyik szólamnak adta őket, majd a többinek, váltakozva, nyújtotta őket, a két szótagot, majd újra és újra elszakította őket egymástól, hogy újra és újra, még izzóbban egybeolvassza őket, Mint isteni lélegzet szállt tüzes buzgósága nagy imájának ezen végső kicsengésébe, hogy az végül világot átfogó méreteket öltött, és telve volt a világmindenség teljességével. Ez az egy, ez az utolsó szó nem hagyta őt, ő pedig nem hagyta azt. Nagyszerű fugában építette föl ezt az „Ámen"-t a legelső magánhangzóból, a csengő „Á"-ból, amíg csak dóm nem lett belőle, visszhangzó és teljes, amelynek csúcsa az égig ér, egyre magasabbra szállva, majd aláhullva, újra emelkedve, majd végül az orgona zúgásától elkapva, az egyesített szólamok erejétől ismét és ismét feldobva, megtöltve minden szférát, míg úgy tűnt, hogy a hála eme szózatában maguk az angyalok is velük énekelnek, és a mennyezet is reng ettől az örök „Ámen! Ámen! Ámen!"–től.

„Halál, hol a te fullánkod?"

Händel nehézkesen felállt. A toll kiesett kezéből. Nem tudta, hol van. Nem látott, nem hallott többé. Csak fárdságot érzett, felmérhetetlen fáradtságot. A falba kellett fogódzkodnia, annyira szédült. Eltűnt a nagy erő, teste holtfáradt, értelme zilált. Mint egy vak, tapogatódzott végig a fal mentén. Aztán ágyára esett és aludt, mint egy halott.

Háromszor kukucskált be a délelőtt folyamán a szolga nagyon csendesen az ajtón. A mester még mindig aludt; mozdulatlanul feküdt, arcát mintha márványból faragták volna. Délben a szolga megkísérelte felébreszteni – immár negyedszerre. Hangosan köhécselt, erősen kopogott. Ennek az álomnak mérhetetlen mélységébe azonban nem hatolt be hang, nem jutott le szó. Amikor Christof Schmidt délután – mint rendesen – eljött segíteni, Händel még mindig ebben a merevségben feküdt. Az alvó fölé hajolt, aki úgy feküdt ott, mint egy elesett hős a harctéren a kivívott győzelem után, leterítve az elmondhatatlan munka utáni fáradtságtól. Christof Schmidt azonban, meg a szolga, nem tudtak sem a tettről, sem a győzelemről; csak ijedtség töltötte el őket, ahogy ilyen hosszú ideig látták feküdni, olyan ijesztően, oly mozdulatlanul. Attól féltek, hogy talán újra szélütés sújtotta le. Amikor este Händel minden rázogatás ellenére még min-

dig nem akart fölébredni – már tizenhét órája feküdt ilyen érzéketlenül és mereven – Christof Schmidt megint szaladt az orvosért. Nem talált rá azonnal, mert dr. Jenkins – az enyhe estét kihasználva – lement a Temze-partra, hogy egy kicsit horgásszon, és amikor Schmidt végre rátalált, morgott, mert nem örült, hogy zavarják. Csak amikor meghallotta, hogy Händelről van szó, szedte össze horgászfelszerelését, és – közben múltak a drága percek – ment sebészi felszereléséért, hogy a valószínűleg szükséges érvágáshoz minden kéznél legyen. Csak ezután trappolt el velük a póni a Brook Street-re.

De ott állt már a szolga, mindkét karjával integetve feléjük. „Felkelt! – kiáltotta nekik, mikor még messze voltak – és úgy eszik, mint hat hordár! A yorkshire-i kötözöttsonka felét egy csapásra eltüntette, és négy pint sört kellett neki töltenem, de még mindig enni akar."

És valóban – ott ült Händel, mint valami babkirály a gazdagon megrakott asztalnál, és ahogy egy nappal és egy éjszaka három hét álmát behozta, úgy evett és ivott most hatalmas teste minden erejével és étvágyával, mintha egyszerre vissza akarta volna szerezni azt, ami erőt az elmúlt hetekben a nagy műbe beleadott. Alig pillantotta meg a doktort, elkezdett nevetni, és nevetése fokról fokra hatalmas, csengő, dübörgő, hiperbolikus hahotává fokozódott. Schmidtnek eszébe jutott, hogy az elmúlt hetekben egy mosolyt sem látott Händel ajkán, csak feszültséget és ingerültséget; most előtört, előtört a természetében rejlő alapvető jókedv, amely oly sokáig el volt torlaszolva. Mint áradat vágódott neki a sziklának, és a guruló hangok pezsegtek, szinte bukfencet vetettek. Soha életében nem nevetett Händel ennyire szívből, mint most, amikor megpillantotta az orvost abban az órában, amikor olyan egészségesnek érezte magát, mint még soha, és az élet öröme pezsgett egész testében. Magasra emelte a korsót, és üdvözölve lóbálta meg a feketébe öltözött felé.

– Hát még ilyet! – csodálkozott rá dr. Jenkins. – Mi történt kegyeddel? Milyen elixírt ivott? Hiszen majd kicsattan az egészségtől!

Händel ránézett, nevetve, sziporkázó szemekkel. Aztán lassanként elkomolyodott. Lassan felállt, és a csembalóhoz lépett. Leült. Ujjai először csak hangtalanul futottak végig a billentyűkön. Azután megfordult, arcán különös mosoly, és elkezdte halkan, félig beszélve, félig énekelve a recitatívo dallamát: *„Behold, I tell you a mystery"* („Ím, titkot mondok el"). A „Messiás"-ból voltak ezek a szavak, és tréfásan kezdte el őket Händel játszani. Ám alighogy ujjait a lágy levegőbe merítette, máris tovaragadtatott... A játék közben megfeledkezett a többiekről, megfeledkezett önmagáról, csodálatosan vitte, sodorta magával saját szívének áradata. Egyszeribe' megint a műben élt, énekelt, játszotta az utolsó karokat, amelyeket eddig mintegy álomban hallott csupán; most azonban – először – ébren is hallotta őket. *„Oh, death, where is thy sting"* („Igen, hol, hol van, halál, fullánkod?" – érezte bensejében, az élet tüzességétől áthatva, és még nagyobb hangerővel énekelt, ő maga volt a kar, az ujjongó, az örvendező, és játszott tovább, tovább, énekelt, egészen az „Ámen, Ámen"-ig, és a szoba majd összedőlt a hangerőtől, oly erősen, oly hevesen vetette minden erejét a zenébe.

Dr. Jenkins úgy állt ott, mint aki megsüketült. Amikor Händel végre felemelkedett, zavart csodálkozással mondta, csak hogy mondjon valamit: „Ember, ilyet én még életemben nem hallottam. Hisz' kegyedben az ördög van!"

Erre azonban elkomorodott Händel arca. Őt magát is megijesztette a mű, és a kegyelem, amely szinte álmában szállt rá. Restellte önönmagát. Elfordult, és csak ennyit mondott, halkan, alig hallhatóan: „Én sokkal inkább úgy hiszem, hogy Isten volt velem."

Egy pennit sem... adós vagyok ezzel valaki Másnak!

Néhány hónappal később két jólöltözött úr kopogtatott az Abbey Street-en egy kiadó ház ajtaján, amelyben az előkelő londoni vendég, a nagy mester, Händel, dublini lakását berendezte. Tisztelettel teljesen adták elő kérésüket: Händel ezekben a hónapokban Írország fővárosát olyan csodálatos művekkel örvendeztette meg, amilyeneket ezen a földön még sohasem hallottak. Úgy értesültek, hogy új oratóriumát, „A Messiás"-t is itt akarja először bemutatni; nem csekély a dicsőség, hogy éppen ezt a várost választotta ki, még Londont is háttérbe szorítva, legújabb alkotásának bemutatására, és tekintettel ennek a hangversenynek a rendkívüliségére, különleges bevétel várható. Most azért jöttek, hogy megkérdezzék, hogy a Mester, közismert nagylelkűségében, nem volna-e hajlandó ennek az első előadásnak a jövedelmét a jótékonysági intézményeknek adományozni, amelyeket ők kitüntetettek képviselni.

Händel barátságosan nézett rájuk. Szerette ezt a várost, mert szeretetet kapott tőle, és szíve nyitva állt. Szívesen beleegyezik – mosolygott –, csak mondják meg, hogy mely intézményeknek is juttassa az összeget. „A foglyok támogatására a különböző börtönökben" – mondta az első, egy jóságos tekintetű, fehér hajú férfi. „És az irgalmas (Merciers) kórház betegeinek" – fűzte hozzá a második. De természetesen csak az első előadás bevételére vonatkozik ez a nemes felajánlás – tették hozzá –, a többi jövedelem a mesteré.

Händel azonban ezt elutasította. „Nem – mondta halkan –, egy pennyt sem ezért a műért! Soha, soha nem fogadok el pénzt érte, soha, mert adós vagyok ezzel valaki Másnak. Legyen mindig a betegeké és a foglyoké. Mert én magam is beteg voltam, és ettől meggyógyultam. Én is fogoly voltam, és ez szabadulásomat jelentette."

A két férfi felpillantott, kicsit csodálkozva. Nem egészen értették. De aztán nagy buzgalommal kifejezték hálás köszönetüket, meghajoltak, és mentek, hogy elterjesszék Dublinban az örömhírt.

Muzsika, melynek hevessége túl sok egy embernek

1742. április 7-ére végre kitűzték az utolsó próbát. Csak a két székesegyház énekeseinek néhány rokonát engedték be hallgatóságként, és – hogy ezzel is pénzt takarítsanak meg – a Fishamble Street-i hangversenytermet csak gyéren világították meg. Egyenként és szétszórva üldögélt itt egy pár ember, ott egy csoport az üres padokban, hogy a londoni mester új művét meghallgassák... sötéten és hidegen veszett homályba a tág csarnok. Ám valami különös dolog történt: alighogy a karok zengő zuhataghoz hasonlóan rájuk viharzottak, az egyes csoportok akarva-akaratlanul egymás mellé húzódtak a padokban,

és lassanként egyetlen sötétlő, hallgató és csodálkozó tömbbé tömörültek, mert mindegyikőjük úgy érezte, hogy ennek a soh'sem hallott muzsikának hevessége túl sok egy ember számára, szinte attól féltek, hogy elsöpri, magával sodorja őket. Egyre szorosabban húzódtak egymáshoz, mintha egyetlen szívvel akarták volna hallgatni, mintha egyetlen jámbor gyülekezet hallotta volna meg a biztatás szavát, amely mindig másképpen kifejezve és más formába öntve zúgott feléjük a magukba szívott hangokból. Gyengének érezte itt magát mindenki, ez előtt az őserő előtt, és mégis boldognak, hogy őt is megragadta, őt is magával vitte, és úgy borzongtak meg az örömtől, mintha egyetlen test lettek volna csupán. Amikor a „Halleluja!" először felharsant, egyvalakit fölragadott, és egy emberként álltak fel vele a többiek is. Érezték, hogy itt senki nem ragadhat a földhöz, amikor ilyen hatalmas erő ragadja meg – felálltak, hogy Istenhez egy hajszálnyival közelebb legyenek, és így nyújthassák Neki imádó tiszteletüket. Azután pedig mentek, és ajtóról ajtóra elbeszélték, hogy olyan zenei mestermű készült, amelyhez foghatót még nem hallott a világ. Az egész város rengett az örömtől és az izgalomtól, hogy meghallhassák a remekművet.

A kegyelem ajándéka

Hat nappal később, április 13-án este csak úgy tolongott a tömeg az ajtók előtt. A hölgyek krinolin nélkül jöttek el, a lovagok kard nélkül, hogy minél több ember férjen el a teremben. Hétszáz főből álló tömeg – eddig még soha el nem ért szám – zsúfolódott össze, olyan gyorsan terjedt el a mű híre már előre. Mégis – amikor a zene hangjai felcsendültek, olyan csend volt, hogy egy gombostű leesését is meg lehetett volna hallani, és a tömeg egyre hangtalanabbul hallgatott. Ekkor aztán leviharzottak a karok, az orkánerejűek, és a szívek összerezzentek. Händel az orgonánál állt. Őrködni akart műve felett, és azt vezetni, de az kitépte magát kezéből, ő pedig elveszítette saját magát benne – idegennek tűnt, mintha sohasem hallotta volna, mintha nem is ő alkotta, formálta volna, megint elsodorta önönmaga áradata. A végén pedig, amikor felhangzott az „Ámen", anélkül, hogy tudta volna, ajkai énekszóra nyíltak, és ő is énekelt, a kórussal együtt. Énekelt, mint még soha életében. De aztán, alighogy a közönség ujjongó harsogása betöltötte a termet, csendesen kisurrant, hogy ne az embereknek mondjon köszönetet, akik neki akarták köszönetüket kifejezni, hanem a kegyelemnek, amely ezt a művet neki ajándékozta.

A zsilip újra nyitva állt. Most ismét áradt a csengő folyam, éveken és éveken keresztül. Ettől kezdve semmi sem volt képes Händelt megtörni, a feltámadottat újból a porba kényszeríteni. Az operatársaság, amelyet Londonban alapított, újból csődbe jutott, újból bosszantották a hitelezők az adósságok miatt; de most emelt fővel állt, és ellenállt minden kellemetlenségnek. Gondtalanul futotta útját a hatvanéves ember a művek mérföldkövei mentén. Voltak, akik nehézségeket okoztak neki, de dicsőségesen tudott felettük győzni. Életkora lassan aláásta erejét – karjai megbénultak, a köszvény miatt görcsölt a lába, de fáradhatatlan lélekkel alkotott tovább és tovább. Végül elvesztette szemevilágát – a Jefta írása közben vakult meg –, de még zárt szemmel is, mint később Beethoven elzárt fülével, alkotott tovább, tovább, fáradhatatlanul, legyőzhetetlenül, és annál alázatosabban Isten előtt, minél nagyszerűbbek voltak földi győzelmei.

Messiás – a feltámadás

Mint minden valódi és komoly művész, nem dicsekedett műveivel. Egyet azonban szeretett: „A Messiás"-t – szerette ezt a művét hálából, mert megmentette életének szakadékából, mert ezáltal megváltást talált. Évről évre előadta Londonban, és minden alkalommal a teljes bevételt, minden alkalommal 500 fontot utalt át a kórház javára, a meggyógyult szenvedőknek, a megszabadult azoknak, akik még kötelékekben feküdtek. Ezzel a művel, amely által a Hádészból felemelkedett, ezzel akart búcsút is mondani. 1759. április 6-án, már súlyos betegen, még egyszer a pódiumra vezettette magát a hetvennégy éves ember a Covent Garden-ben. Ott állt a hatalmas, vak ember hívei közt, a zenészek és énekesek között. Üres, kialudt szemei nem láthatták őket. De amint a zene most nagyszerűen, lendületesen, zúgva felé hullámzott, amint a bizonyosság örömujjongása száz torokból orkán módjára felé áradt, ragyogó világosság gyúlt a fáradt arcon. Ütemesen vezényelt, és oly komolyan, oly hittel énekelt, mintha papként a saját koporsójánál állt volna, és imádkozna mindenekkel az ő, és minden ember megváltásáért. Csak egyszer, amikor a *„The trumpet shall sound"* („Harsona fog szólni") résznél a harsonák élesen megszólaltak, rezzent össze; merev tekintettel fölfelé nézett, mintha máris készen állna az utolsó ítéletre. Tudta, hogy futását jól végezte, és emelt fővel léphet Isten elé.

És elhalt, mi benne halandó volt

Megindultan vezették haza a vak embert barátai. Ők is érezték: búcsú volt ez. Ágyán még halk szóra mozdultak ajkai. Nagypénteken szeretne meghalni, mormogta. Az orvosok csodálkoztak, nem értették, mert nem tudták, hogy ez a nagypéntek, április 13-a volt az a nap, melyen a súlyos kéz őt földre terítette, és az a nap, amelyen „A Messiás" először kicsendült a világba. Azon a napon, amelyen minden elhalt benne, támadt fel. Azon a napon, amelyen feltámadt, akart meghalni, hogy bizonyos lehessen az örök életre való feltámadásban. És valóban – amint az élet felett, úgy a halál felett is úr volt ez a páratlan akarat: április 13-án elhagyta Händelt ereje. Nem látott többé, nem hallott többé, mozdulatlanul feküdt a hatalmas test a párnák között, mint egy üres, súlyos burok. De mint az üres kagylóban még hallani lehet a tenger zúgását, így őbenne is láthatatlan muzsika hangzott, idegenebb és csodálatosabb, mint amit valaha is hallott. Sürgető duzzadása lassan elválasztotta a lelket az elgyengült testtől, hogy felvigye a súlytalanságba. Áradatot az áradatba, örök csengést örök szférákba. És másnap – a húsvéti harangok még álmodtak – végre elhalt az, ami Georg Friedrich Händelben halandó volt.

(Fordította Williams Alexanderné)

INNEN - ONNAN

Összegyűjtik a missziós szájhagyományt

a volt Szovjetunió területén az anabaptista és baptista misszió eseményeiről. Sajnos dokumentálható iratanyag nem maradt fenn. A munkát az amerikai dr. Walter Sawatsky, mint kutatói koordinátor irányítja Moszkvában, de a legtöbb anyagot a Donyetck Keresztyén Egyetem gyűjti össze. A moszkvai teológián működő új egyháztörténész tanár, Nyikoláj Kornyilov segíti Walter Sawatsky munkáját. Ogyesszában szintén gyűjtik az ott esetleg előkerülő szóbeli anyagot, hogy annak alapján levéltárat létesíthessenek. A leendő levéltár munkásai most tanulnak Prágában, hogy szakszerűen kezdhessék meg a Donyetck Keresztyén Egyetemen a levéltári munkát.

Valamennyien meg vannak győződve, hogy szolgálatukkal az istentiszteletek szent célját segítik elő. Céljuk gyakorlati tanácsokat nyerjenek azokból a hősi időkből, amikor a hívő embereknek több évtizeden át tartó nehézségeik ellenére is voltak bizonyságtevői Ukrajnában.

A prágai nemzetközi szeminárium

1996-ban, 15 diák oktatásával nyitott tanévet. A külföldi támogatás és önkéntesek fizikai munkája tette lehetővé, hogy alkalmassá váljon az egykori tiszti üdülő épülete fiatal missziómunkások felkészítésére.

Az amerikai és a svéd testvérek nemcsak önkéntes munkásokat küldtek dolgozni, hanem áldozataikkal is jelentősen hozzájárultak kelet-európai testvéreik oktatási terveihez. Jasper Evans, észak-karolinai testvérünk hét hónapig látta el önkéntes szolgálatként a műszaki ellenőrzést és az építkezés irányítását.

Bár az intézet megkezdte működését, sőt már az 1,3 milliós Prága lakói között elkezdődött cseh nyelven a rendszeres igehirdetés; a Nemzetközi Baptista Teológiai Szeminárium hivatalos megnyitására 1997. április 19-20-án kerül sor. Az épület és a díszkert munkásai addig szeretnének mindent szépen elrendezni.

/SZÓ/

Az ő egyetlen könyve

„Gyógyító könyv" címmel cikket kértek tőlem...

Írhatnék könyvekről, melyek áldást hoztak életemre; továbbsegítettek, erősítettek... Nem teszem... 1989. szeptembert írunk. Intő hónap: ötven évvel ezelőtt indították el azt a halálgépezetet, mely mindazok ellen irányult, akik az elvakult rendszer útjában álltak.

Tollamat vezesse ezért az az elmebeteg, akinek útja az euthanázia kazánjának telhetetlen gyomrába torkollott: Értékvesztett; lepecsételve; elgázosítandó.

Neki, ma élő elmebetegnek, bár korlátok között megengedtetett, hogy tovább éljen a nap alatt. Ágy, asztal és erdő megadatott számára. A könyvek viszont, melyekből jövőbeni hivatására készülődött, eltűntek látómezejéből. A klinika könyvtárába már nem teszi be a lábát. Koncentráló képességének gyengülése, melyet betegsége okoz, a folyamatos olvasást már nem teszi lehetővé.

Éjjeliszekrényén csupán egyetlen könyv van: a Biblia, mely betegségének minden fázisát túlélte. Eldobva, eltépve, elveszítve sohasem lett.

Ő, a teljesítményre, kitartásra képtelen beteg, kis ideig naponta olvas belőle. Ő, aki az élet összefüggéseit képtelen áttekinteni, mindig ott nyitja fel könyvét, ahol cédula jelzi a továbbolvasás oldalát. A szellemileg leállt ember e könyvben, e könyv által jut tovább: „Az Újszövetséget teljesen végigolvastam, most a zsoltárokat olvasom. Mindent értek."

Egyetlen könyvének mondatai gyakran kerülnek levelébe. Ha napi gondjainkban, ha gyászban találnak minket, megállásra késztetnek: *„Aki életét elveszíti, megnyeri azt"* – olvasom az imént én, az ő anyja.

Maria Grünwald

(Az Entscheidung 1993/3-ból Sch.G.)

A nem olvasott Biblia

Poros, nagy családi Bibliát lapozgató kislány egyszer csak azt kérdezi: „Anyu, a Biblia nem az Isten könyve?"
– „Dehogynem" feleli az anyuka.
– „Akkor vissza kellene adni az Istennek, hiszen mi úgysem olvassuk."

Az első zsoltár alapján

Üdvözlet annak az embernek, aki kitáncol a sorból és az áramlatok többségi véleményét nem követi, hanem Isten akaratát kérdezi naponta.

Üdvözlet annak, aki mer ellentmondani, és nem ismételget rég elkoptatott üres szólamokat, hanem Isten igéjének nyitja meg fülét.

Üdvözlet annak, aki jó reménységben él, és nem ül a fáradt siránkozók között, hanem Istentől vár naponta újabb meglepetéseket.

Olyan ő, mint a folyóparton álló fa; gyümölcsöt érlel zöld levelei között; nyomdokát nem fedi be a szél.

Olyan ember ő Isten kezében, aki az e világon már semmit sem remélők között a reménységet képviseli.

A szerző ismeretlen

(Wort und Werk 1987/4-ből – Sch.G.)

Ha Péter teológus lett volna...

Amikor Jézus Cézárea vidékén járt, megkérdezte tanítványait: *„Kinek mondják az emberek az Emberfiát?"* Azt válaszolták: *„Némelyek Keresztelő Jánosnak, mások Illésnek, mások pedig Jeremiásnak vagy valamelyik prófétának."* Erre megkérdezte tőlük: *„Hát ti kinek mondotok engem?"*

A The Courier folyóirat (Milwaukee) egyik cikke szerint: „Ha Péter korunk teológusa lett volna, bizonyára így felel: »Te vagy minden létezés és hitközösség alapjának eszkatologikus kinyilatkozása; karizma, mely a harcban manifesztálódik; a személyiség önmegvalósítója; a humanizálódás és szocializálódás processzusának motíválója.«"

Jézus erre álmélkodva kérdezte volna: „Mi vagyok én?" Tanítványait pedig szigorúan utasította volna: senkinek se mondják el, hogy kicsoda ő, mert saját maga se lett volna képes e meghatározást megjegyezni és elismételni.

Péter azonban nem volt teológus, csak egyszerű halász, Jézus igaz tanítványa, Szentlélekkel megtelve, ezért a ténynek megfelelően felelt: *„Te vagy a Krisztus, az élő Isten fia."* (Mt 26:26). Jézus pedig így válaszolt neki: *„Boldog vagy, Simon, Jóna fia, mert nem test és vér jelentette ki ezt neked, hanem az én mennyei Atyám"* (Mt 16:17).

(A Die Ganze Fülle – Ford.: Schöneck Gábor)

„Jézus számunkra való megtapasztalást jelent"

(Filippi 2: 9)

A címirat úgy formálódott, hogy nyelvünkből a keresztény/tyén világ legtöbbször használt szavait válogattuk össze egy közelítően értelmes mondattá. Az eklekticizmus tehát szándékos. Örvendetes lenne, ha még jóindulattal sem éreznénk a magunkénak. Egyik éjjel került az álom, vagy talán valami lidérces álom gyötört. Hatásuk ezeket a kifejezéseket egy mondattá gyúrta. Nem ütközik a hitvallásába? Elmondaná első személyben is készségesen? *"Jézus számomra való megtapasztalást jelent"*. Elfogadta, hirdeti, esetleg kárhoztatja azokat, akik eddig ezt a „sarkalatos igazságot" nem hirdették, vagy másként hirdetni merészelték?

Sajnos nincs Magyarországon, az igehirdetők körében semmi oly általános, mint ezt a mondatot alkotó kifejezések. Ezektől hangos minden evangélizáció, bizonyságtétel, vagy akár a hitre buzdító személyes beszélgetések sora. Szentséges (szakrális) kifejezésnek tűnik valamennyi. Válogatás nélkül jelen vannak egyes „istenes" írásokban, mikrofonok és képernyők előtt. Szószéken és kapuban, ha bezörgetnek „a tanuk", követelve a meghallgatásukat. Szóval „Jézus" és egy néhány más magyar szavunk ÖKUMENIKUS, a szó valóságos értelmében.

Erről püspök, elnök, egyetlen „főpásztor" sem adott ki körlevelet. Nem népszerűsítették enciklikák, ajánlások. Az EVT sem kérte soha, hogy tagegyházai nyilatkozzanak ilyen ügyekben. A széttagolt, és egymással gyakran vitázó keresztyénség mégsem követett oly egységesen semmit, mint *Jézus Krisztus szent nevének szimplifikálását.*

Az ötvenes évek utáni magyar társadalomban előbb mindenkit egyformán szólítottak. Aztán észrevétlen lassan kezdett kialakulni a régi, feudális rangkórság új változata: Kinek ne tetszett volna, ha neve elé minél többször odakerül rangja, címe? Vagy fél óra hosszan magyarázta a *Fővárosi Tanács Egyházügyi Hivatalának egyházügyi előadója, hogy a Fővárosi Tanácstól főosztályvezetői rangban teszi a tiszteletét.* Beszélgetés közben csak úgy, családi és utónevén megszólítani, „leurazni", rangja, titulusa nélkül, azokból egyetlen részletet kifelejteni, a legsúlyosabb tapintatlanságnak, durva sértésnek minősült, amit azonnal kikért magának. Amikor viszont, a tárgyalás során, valamiként, talán az egyházi partner iránti leereszkedés akaratlanságával, világ Üdvözítője került szóba, egyszerűen *„a Jézus"* esett ki a száján.

Az emberek tiszteletadó megnevezése szinte alig megoldható feladattá vált, ha valamilyen ünnepségen a vendégeket szólították. „A kiválóságok" közötti protokolláris rend szinte önálló teológiai diszciplínává fejlődött. Mi történt volna, ha váratlanul betoppan ezekbe az ünneplő sokadalmakba a „názáreti Jézus"?

Jézus

Az Istenség második személyének tekintélye – nézetem szerint – csorbul azzal, ha a Teremtő Isten egyszülöttét szimplán *Jézusnak* nevezzük. Mégis ez általános szokás. Nincs különbség, sem a „történelmi egyházak", sem a megkülönböztetett, régen „kisegyházaknak" nevezettek, az ateisták, a nem keresztyének, vagy a karizmatikusok és az antikarizmatikusok között. Az Urat a hitvallások soha nem egyetlen „keresztnévvel" nevezik, sem a teológusok, sem a teológiát elutasítók. Bölcsek és balgák közül senki sem tette évezredekig! De most naponként degradálódik az Isten Fiának neve.

Nekem *Úr Jézus, Jézus a Krisztus, Megváltó,* a személyes *Megváltóm. Az Üdvözítő, az Emberfia, Isten egyszülötte,* királyok *Királya,* uraknak *Ura, Pantokrátor.* Pálmát lengetve, futok elé és magasztalom *Jézust, Dávid Fiát és Urát. Megváltóm* vére által váltam Isten gyermekévé, ezért ő nekem a legkedvesebb. Nem bírom elviselni, hogy ő már csak egy *Jézus.* Az ezredfordulóra szegény, porlepett zsidó, az utak vándora: *Jézus.* A követői nevezik így, nem a muzulmánok, nem is Krisna hívei, az Egyesítő Egyház, az Istenségét tagadó „tanuk", nem a New Age. Nem a bírálói, akik szerint nem is élt, csak agyrém a személye. Nekünk, akik hiszünk benne: *Jézus.* Éppen annyi, mint nekik, semmi több. Milyen szégyenletes, egyet értünk velük.

Számunkra

Megszűnt a magyar nyelvben a *nekünk,* csak *számunkra* van. Bár ez az előbbiekhez képest kisebb jelentőségű, nyelvhelyességi kérdés.

Az angol nyelvet nem Arany János mértékével fordítgatók, ferdítgetők a rendkívül bonyolult jelentésű „for" szót fordítják így: számára. Van egy kegyes mondatunk, aminek hátterében *„Jézus"* áll, immár magyarítva: *„...aki Őt szellemi szemeink számára az egyetlen tárggyá teszi".* – Ebben jelen volt a „for", és persze *„Jesus"*, mint *tárgy* (!!!). Magyarul az ember egyszemű a két szemével. Félszemű,

ha egy is hiányzik. Azt viszont a legmegátalkodottabb „természettudományos, felekezeten kívüli" sem hitte hitetlenül, hogy *„Jézus"* akár alliterációban, akár anélkül – *szellemi szemeink számára* – egyszerűen csak *tárgy*. Ezek után bárki előtt egyértelmű, hogy könnyelmű beszédével az ember milyen messzire téved.

A postai irányítószámok után már van az embereknek azonosító számuk. Tulajdonképpen már nincsenek emberek, legkevésbé személyiségek, csak azonosító számok. Teljesült Madách falanszter elképzelése. Vagy a despotáké, a koncentrációs táborban, a Gulágban. Ercsiben, Recsken és Kazincbarcikán: „2500-as internált!" Aztán erre a számra, odalöktek valamit. Esetleg egy halálos ítéletet. „Na ez megvan!" Jelentették ki a végelbánás után. Ez *a szám* újra kiadható *más számára*. Még van egy *adószámunk*, meg egy *TB-számunk, házszámunk*, esetleg lakótelepi *ajtószámunk*, mind többeknek *telefonszámunk*. (Nem mindig felhőtlen örömünkre.)

Tehát Jézus Krisztus valakivé vált *számunkra*, de ezek közül a számok közül, melyik SZÁMUNKRA?

A pénzügyi adminisztráció segítésére több, mint tízjegyű szám kerül használatba. Ez magasabb érték, mint a hatmilliárdos emberiség jelenlegi tömege, a ma született kínai csecsemőt is beleértve. *Számára* előre kiszámították az azonosító számot. Kiadták, ha nem volt más törvényes akadálya annak, hogy megszülhessék. Elfogadták, hogy élhet, és ez *nagy szám!* Nem semmi! (Mivelhogy az is szám, vagy mégsem?) Ha csak számmá degradálódunk, elveszíthetjük egyéniségünket, sőt emberségünket. A trendek vonala azonban párhuzamos: A lefokozott Isten Fia: Jézus, és a lefokozott ember.

Való

Abszolút univerzális magyar szó. Olyan, mint a németben a „von". Ha már nem tudjuk hogyan folytassuk a mondatot, gyerünk utána: egy „való!" Ez pótol birtokviszonyt, részes esetet. Bármikor megjelenik, „tény és való".

Csak „fából való vaskarika" van. Igaz, ez a mondat, még jó is lenne, ha egyáltalán lehetne vaskarika fából. A *„való"* olyankor való, ha valamilyen származást eredetet jelöl, vagy esetleg valaminek a célját tudatja, hogy az a dolog „mire való". Különben feledve van a régi, gimnáziumi magyar tanárok óvása: *„A magyarban a való nem való!"* Kinek van ma már *ehhez való* ragaszkodása? Bárhogy vesszük, így sokkal körmönfontabb! És a bonyodalom kortársunk.

Atyánk, a Mindenható Isten gondosan törődik velünk. Ezt válogatott kifejezésekkel méltán tükrözheti a magyar nyelv. Ám a következőkben idézett félmondat nem erről tanúskodik: *„Ő velünk való törődésére való alkalmazásával..."* Korunk remekírójánál az sem volt ritka, hogy egy mondaton belül hatszor vegye igénybe az univerzálisan alkalmazható *„való"*-t. Ne törekedjünk túlteljesíteni!

Megtapasztalás

Szintén az egyik általánosan előforduló kifejezésünk. Így, igekötőstől. Istenről nekünk nem is lehetnek egyebeink, mint *megtapasztalásaink*. Ökumenikus szó, nehogy elfelejtsük! Vallja minden teológus (értsd diák, tanár!), minden bizonyságtevő, aki „tökéletes" hitre jutott. Mit ér, ha nincs MEGTAPASZTALÁSA? A tapasztalata az semmi. Csak ha *meg is tapasztalta*, akkor már valami.

A legtapasztaltabbak is bátorságosan állítják, hogy bizonyosságuk néha csalóka. Érzékszerveink – főként a lelki-szellemi dolgokban – kevésnek bizonyulnak. A transzcendens világban használhatatlanok. Itt nincs tapasztalat, sem megtapasztalás, itt isteni kinyilatkoztatás, abba vetett hit, és reménység van. Az ember tapasztalata legfeljebb önmagáról szóló büszkélkedés. Mások semmiképpen sem alkalmazhatják biztonsággal. A hit világában valamennyien tapasztalatlanok vagyunk. Gyermeteg botladozásainkkal követjük Mesterünket, aki kegyelmesen segíti járásunkat, lépésünket, és ügyel ránk. Ez viszont általános, biblikus tapasztalat.

A mesterkélten főnévvé előlépő kifejezéssel azonban, úgy látszik kivívható a tapasztalt tanító tekintélye. Ez már jogcím, a megtapasztalás, és mindent eldöntő végső érv. (Némelyek szerint a *megtapasztalás* az ultima ratio)... Hőguta környéki nyári kánikulában csakúgy csöpög a rengeteg emberi *tapasz, -talat* nélkül, de *meg*gel. Mutasson rá végre valaki, hogy mennyiben több *meg*gel az a nagy, nagy tapasztalat, mint *meg* nélkül? És egyáltalán...

Jelent

valamit minden idegen szó a szótárban: *Es bedeutet, it means, eto znácsity.* De magyarul csakis ilyen esetben kapcsolható bármihez értelmesen a *jelenteni* ige. *Jézus Krisztus* esetében, ha utána elmondom, hogy *mit jelent héberül Jézus*, és görögül *Krisztus*.

Csakhogy az Úr Jézus sokkal jelentősebb a hívő életében, mintha csak bebiflázná a nevét, mint egy idegen szót. Őt magát találjuk a szívünkben, az életünkben, minden egyes pillanatban, döntésben, szándékban, tervben, és végül a halálunkban is. Ő az egész életünk központja. Felé fordítjuk arcunkat, amikor köreinket rójuk, akár a belső, akár a perifériás szféráinkban. Mivel az Úr Jézus Krisztus az életét áldozta mindazért, amihez hozzátapadt a bűn, a tagadás, az Isten törvényével szembeni erőszakosság. Eléggé soha ki nem fejezhető az elkötelezettségünk értéke, mértéke, mélysége és magassága. Ezek közül a legkevesebb, hogy maximális tisztelettel ejtjük ki a nevét. Ki tegye, ha mi sem tesszük?! Miként hajtunk térdet előtte a mennyei dicsőségben, ha izületünk és szánk már itt olyan nagyon megmerevült.

❖

Péter apostol kéri második levele olvasóit, hogy a hitük mellett ne feledkezzenek meg a „tudományról" (gör.: gnósziszról), ami egyúttal „ismeret", „tudás" (2Pt 1: 5–6); talán minimálisan, az anyanyelvünk ismerete, a világos beszéd egyszerű „tudománya". Ez a címmondatba foglalt naiv választék azonban nem kincs, nem gyöngy, nem pénz a pénzváltók asztalán. Minden részletében keresztezi az ismeret egészen alacsony szintjét; ami csupán annyi, hogy legyen érthető az Úrról szóló bizonyságtételünk.

Mire való mindez? Mit *jelent* nekünk, vagy *számunkra*? Lépten nyomon tapasztalható a magyartalanság és nyelvi pongyolaság. Úgy szólván, szüntelenül veszít hiteléből *Jézus Krisztusról való megtapasztalásunk* ezáltal. Aki szavaiban nem gondos, és beszéde nem választékos, ha Jézus Krisztus nevében szól, nem ismerte föl helyesen az értékeket, nem veszi komolyan a hivatását, és szemetet őrizget dédelgetve, miközben aranyát veszti. ***(SZÓ)***

Thomas D. Lea

Bemerítés a korai egyházban

Minden korban megvolt a test vízzel való megtisztításának vallásos fomája mint előkészület, ha valaki Isten színe elé járult. A meghintést (vagy locsolást), leöntést és alámerítést mind alkalmazták fontos vallási szertartásoknál.

Az Ószövetségben is szó volt a mosakodásról, mint jelképes etikai megtisztulásról (4Móz 19, és Ez 36:25-26). A keresztyének által alkalmazott bemerítés hasonlít az ószövetségi gyakorlathoz, de ez egyben rámutat arra a különleges kapcsolatra, amelyben a megtért lelkileg eggyé lesz Krisztussal, és ezt példázza a bemerítés.

Az apostoli időkben a megtérteket azonnal bemerítették (ApCsel 16:33). Később, mikor már özönével jöttek az emberek, olyanok is, akiknek kevés volt az ismeretük, kidolgoztak egy lépcsőzetes oktatási tervet, hogy felkészítsék őket a bemerítésre. Ez a lépcsőzetes előkészítés le van írva egy korai egyházi kézi könyvben, amelynek címe; „Apostoli hagyományok Hippolytustól", kb. Kr. u. 200-ban írták.

Első fokon az érdeklődés okát vizsgálták meg. Mi vonzza a kereső embert a keresztyénséghez; egy végigszemlélt mártírhalál, az evangélium meghallgatása vagy csupán a puszta kíváncsiság, hogy milyen is az a keresztyénség. Az érdeklődő egyén szólt a gyülekezet presbiterének vagy elöljárójának s tőlük érdeklődhetett a keresztyénség felől. A gyülekezet vezető presbitere aztán kivizsgálta az érdeklődés indítékát.

Nem mindenkit fogadtak el bemerítkezésre azok közül, akik érdeklődtek az üdvösség útjáról. Van egy másik egyházi kézikönyv, amit a „Szent apostolok alkotmánya" címen ismerünk, s ebben egy sor leírás van arról, kik is azok, akiket ki kell zárni a bemerítésből. A kézikönyv kb. Kr. u. 375-ben készült, de ezt a gyakorlatot már jóval előbb bevezették.

A bemerítést kizáró ok lehetett, ha valaki tovább folytatta előző bűnös életét vagy tevékenységét, mint pl. prostitúció, bálvány-szobrok készítése, színész mesterség, harci-szekér gyártás, párbaj-vívás vagy olimpiai sportolás. Ital-kereskedés, szodomita életmód, asztrológia, jövendőmondás mind kizáró ok.

Ha úgy találták, hogy az illető érdeklődő elfogadható, akkor katekumen lett (így nevezték a megtérteket, akiket tanításban részesítettek a bemerítés előtt). Hippolytus (3. sz.) részleteiben kidolgozta egy jelölt 3 évre szóló lépcsőzetes oktatását, de az időtartamot mindig az adott eset határozta meg.

A katekumen ez idő alatt részletes eligazítást kapott a keresztyén hitről. A Bibliaolvasás és tanítás minden vasárnap az istentiszteleten történt és a szükséghez igazodott. Ha egy katekumen hűségesen megjelent és érdeklődéssel figyelt, sokat tanulhatott a keresztyén hitről.

A tanító minden oktatás után a katekumen fejére tette kezét és úgy imádkozott érte. Ez a gyakorlat több volt, mint egyszerűen a katekumen megáldása. Ezáltal bizonyosodott meg arról, hogy megszabadult a gonosz lélek hatalmából. Arra is képessé tette, hogy felfogja, most már életének szuverén Ura Isten, Jézus Krisztusnak Atyja, aki megoltalmazza őt a láthatatlan gonosz erőkkel szemben.

Miután egy katekumen alapos kiképzést nyert és jól vizsgázott, elfogadták bemerítésre. Az elfogadás azt jelentette, hogy a tanulás szakaszán sikeresen átment. Hátra volt még a gyakorlati hitélet megvizsgálása, mivel látni akarták, milyen az egyén tevékenysége a jó cselekedetben. Attól az időtől kezdve, hogy a katekument elfogadták bemerítésre, naponta kézrátétellel imádkoztak érte, hogy elűzzék az ördögöt.

A bemerítésben az első század keresztyénei a bűnnek való meghalást és az új életre való feltámadást élték át, amit előzőleg a megtéréskor tapasztaltak. Egészen a középkorig a keresztség kedvelt formája az alámerítés volt.

Tertulliántól kezdve (kb. Kr. u. 150-225), az egyszeri alámerítést felváltotta a háromszori alámerítés. Ebben az esetben a jelölt letérdepelt a bemerítőmedencében. Aztán háromszor előrehajolva elmerült a vízben, és minden esetben az Atya, a Fiú és a Szentlélek nevében merült le.

A bemerítés közönséges „folyóvízben" történt, ami arra utalt, hogy élő vízről, élő forrásról van szó. Ha ilyen lehetőség nem volt, akkor lehetett alkalmazni állóvizet, vagy forrásvízzel megtöltött medencét. Rendszerint hideg vízben történt a bemerítés, de a meleg forrásvíz is elfogadott volt.

Már a korai időkben, ha nehézségbe ütközött az alámerítés, érvényesnek tekintették a meghintést is. Általá-

ban betegség, de pusztán kényelemszeretet is eredményezte a meghintés gyakorlatának elfogadását.

Az alámerítés mellett a 3. századtól kezdve a római egyházban a meghintést is gyakorolták. Ma már a katolikusoknál a meghintés az általános forma, de a keleti egyház megtartotta a háromszori alámerítést, s ezt a mai napig is gyakorolja.

A katekumeneket rendszerint húsvétkor merítették be. A pünkösdi ünnepet is használták ilyen célra. Tertullián megjegyzi, hogy bármely nap alkalmas, hiszen az alkalom ünnepélyessége nem járul hozzá a kegyelem elnyeréséhez.

A Didakhé néven ismer 12 apostol tanítása (Kr. u. 120) szintén tartalmaz utasítást arra nézve, hogy a bemerítendő 1-2 napot böjtöljön a bemerítés előtt. Már Hippolytus idejében megfogalmaztak egy speciális részletes előkészítő folyamatot. Eszerint a bemerítés vasárnapját megelőző csütörtökön a bemerítendőknek meg kellett mosakodni. Pénteken böjtölni, szombaton pedig egybegyültek és a püspök imádkozott velük. Ezután következett az ördögűzés. Ezt az ilyen alkalmakon a püspök maga végezte.

Az ördögűzéshez tartozott, hogy a püspök arcukra lehelt, keresztet rajzolt a homlokukra, fülükre és orrukra, majd kérte őket, hogy a hátralevő éjszakán virrasztva figyeljenek az olvasásra, amiben a különleges utasításokat ismertették. Az egész folyamat szimbólikus kifejezése volt annak a reménynek, hogy a bemerítendő a gonosz hatalmából megszabadult. Ez a fokozott érzelmi és szellemi átélés időszaka volt.

A bemerítést „kakas-szókor" végezték, vagy pedig húsvét vasárnap hajnalán. A bemerítést megelőzően a víz fölött is imádkoztak, hogy azt megszenteljék. Utána a jelöltek levetkőztek, a nők hajukat kibontották és minden arany vagy ezüst ékszert leszedtek magukról. Elkülönítették egymástól a férfiakat, nőket és gyermekeket és a bemerítés félig titokzatos módon történt. A gyülekezet ezalatt kint várakozott.

Bemerítéskor a püspök megáldotta az olajat, amit „hála-olajnak" neveztek és azt elhelyezte egy edényben. Majd másik olajat vett és abból előbb kiűzte a gonoszt és ez lett az „ördögűző olaj". Egy diakónus hozta az ördögűző olajat és megállt vele a presbiter baloldalán, egy másik diakónus a hálaolajat vitte és megállt a presbiter jobb oldalán. Ha a a bemerítendő nő volt, akkor a diakonisszák végezték ezt a szolgálatot.

A presbiter először felszólította a jelöltet, hogy tagadja meg a Sátánt és annak munkáját. Azután megkente a jelöltet az ördögűző olajjal, majd megparancsolta a gonosz léleknek, hogy távozzon. Ezután következett a bemerítés. Ezt megelőzően mindenkit külön megkérdeztek, hogy hisz-e az Atya Istenben, a Fiú Istenben és a Szentlélek Istenben. Minden egyes feleletnél alámerítették, először az Atyának, másodszor a Fiúnak és harmadszor a Szentléleknek nevében. A harmadszori alámerítés után a presbiter megkente a bemerített személyt a hála olajával. Ezután az illető megszárította magát, felöltözött és bevezették a gyülekezetbe. A bemerítés végén a püspök immár a gyülekezet jelenlétében kézrátétellel imádkozott felettük, megkente őket olajjal, homlokukra rajzolta a kereszt jelét és együtt imádkoztak a gyülekezettel.

A szertartás után következett az úrvacsora. Néha tejet és mézet is szolgáltak fel annak emlékére, hogy az ótestamentumi ígéretek beteljesedtek és olyan országot kaptak, amely tejjel és mézzel van tele. Ezzel a szokással azonban egy néhány évszázad múltán felhagytak.

Helyenként a bemerítettek fehér ruhát is kaptak lelki ártatlanságuk jelképeként. Ezt rendszerint a bemerítés után 8 napig viselték és jelképesen Krisztus öltönyének nevezték. A püspök szerepe bemerítésnél főként az olaj megszentelése, amit megkenetéshez használtak, és befejező aktusként a kézrátétel volt. Magát a bemerítést egy presbiter, vagy egy elöljáró vén végezte, diakónusok vagy diakonisszák közreműködésével. Laikus csak sürgős esetben végezhetett bemerítést, de nő soha, semmilyen körülmény között.

Hippolytus utal a „kicsinyek" vagy gyermekek megkeresztelésére. Ezzel egyidőben Tertullián is beszélt a gyermekkeresztségről, és azt ajánlotta, hogy előbb megfelelő felkészítéssel Krisztushoz kell vezetni őket. Javasolta azt is, hogy addig ne részesítsék őket keresztségben, amíg nem tesznek bizonyságot személyesen meggyőződésükről és arról, hogy szabad döntés alapján választják a keresztséget.

Úgy tűnik, hogy a keresztségben részesült gyermekek ekkor már megértették és elfogadták az evangéliumot, tehát a csecsemőkeresztség még nem volt gyakorlatban. Csak a 3. vagy 4. sz-ban szentesítették a csecsemőkeresztséget betegség, vagy halálos veszedelem esetében, de több évszázadon át a felnőttkeresztség vagy alámerítés volt gyakorlatban.

Ma már sok helyen – helytelenül – a baptisták sem követik a korai kersztyén formát a bemerítésnél. Viszont az érdeklődés és gondoskodás, ami az első keresztyénekben megvolt arra, hogy felkészítsék a megtérteket a bemerítésre, ma is kell, hogy meglegyen. Az is tény, hogy a korai keresztyének drámai módon bonyolították le a bemerítést, mivel fontosnak tartották, s ami a mai keresztyénekből már hiányzik sőt, lassan el is felejtik. A bemerítésben, ma éppúgy, mint a korai egyházban, a gyökeres változást és az új életet kellene folyamatosan továbbadni, amit a megtérők a Jézus Krisztusban való hit által nyertek el.

(Illustrator, 1984)

Fordította: Gerő Sándorné

SZOLGATÁRS-NÉ

Éva számûzött gyermekei

Az ősanya által jött a baj

Így értelmezik zsidó és keresztyén bibliamagyarázók évezredek óta a teremtésről és a bűnbeesésről szóló bibliai tudósítást.

„Ádám" azóta is bánkódik, mert az Édenből való kiűzetésük miatt arca verejtékével kell ennie kenyerét. Hogy „Évának" fájdalommal kell szülnie, hogy férje uralkodjon rajta, e férfiszemléletű világ teljesen helyénvalónak tartja.

Mai bibliatudósok ez ősi történet ilyen értelmezéséről vajon mit mondanak?

P. Gerhard Eberts ezt írja:

Egy híres Mária-imádságban Jézus anyjához a hívek így imádkoznak: „Hozzád fohászkodunk, Éva száműzött gyermekei..." – Ádámról, az ősatyáról szó se esik. Vagyis: a kiűzetésért egyedül Éva a felelős.

Évszázadokon át hurcolja magával a keresztyénség azt a nőellenességét, melyet a Biblia első oldalaira alapoz: Isten eredetileg Ádámot teremtette, s az asszonyt csak segítőjének – némely fordítás szerint: háztartási cselédjének – szánta. És mi volt az első cselekedete: Bűnbe vitte férjét! – E megállapítás századokon át nőellenes magatartásra késztette a férfiakat...

A Mózes öt könyve nyelvezetét vizsgálva a bibliatudósok azt látták, hogy Isten nevét némely helyen „Elohim"-nak, máshol meg „Jahve"-nak írták. Ez alapján az Elohim részek íróját „elohistának", a Jahve résznek íróját pedig „jahvistának" nevezik a kutatók. Feltűnt, hogy az Elohim- és a Jahve versek gyakran ugyanarról szólnak, ezért valószínű, hogy a két elbeszélő beszámolóit szerkesztették később egybe.

Mi köze van ennek a nőellenességhez? Nagyon sok. Az elohista a nőt és a férfit egyszinten említi; egyidőben teremtette őket Isten a maga képmására, és ahogyan az egész teremtettséget, őket is jónak találta.

A nőellenességet a jahvista elbeszélőnek tulajdonítják... De valóban nőellenes? – Egy biztos: A Biblia írói patriarkális beállítottságúak. Népe szemléletmódjától Pál se tudott szabadulni. Bár azt írja – a korinthusiaknak –: *„Az Úrban nincs asszony férfi nélkül, sem férfi asszony nélkül. Mert ahogyan az asszony a férfiból van, úgy a férfi is az asszony által van, mindkettő pedig Istentől van"*, mégis azt parancsolja: *„az asszonyok hallgassanak a gyülekezetekben..."*

Ebben a – még mindig – férfiuralmú világban a jahvista beszámolójában azt is látni kellene, hogy a nő dicséretéről se feledkezik meg. Amikor asszonyát Ádám meglátta, azt mondta: *„Ez most már csontomból való csont, testemből való test. Asszonyember legyen a neve: mert férfiemberből vétetett."*

(Összetartozásukat az ős-szöveg sokkal inkább kifejezi: *ish* (férfi)-ből képzett szóval, *ishah*-nak nevezi Ádám az asszonyembert.)

A Jahvista, mintegy aláhúzza az elohista megállapítását: Isten az embert – férfit és nőt – egyenrangúvá teremtette; bármely fél felsőbbrendűségét kizárja.

Szegény, magányos Ádám

Nem kevés férfinak a hittanórákon tanultakból csupán az maradt meg, hogy a teremtéskor ők voltak az elsők, és erre büszkék is.

A Biblia az elsőbbséget nem akarja eldönteni, következetesen *adam* (emer)-ot, nem pedig *ish* (férfi)-t említ.

Miközben az elohista tényként közli: *„Megteremtette Isten az embert... férfivá és nővé teremtette őket"*, a jahvista ezt elbeszélésbe helyezi, s Ádám magányosságáról szól: *„nem talált az emberhez illő segítőtársat"* – a teljes embert érintő: a munkában, a szabadidő eltöltésében és a szexualitásban is társat, aki lehetővé teszi, hogy az ember valóban ember legyen...

Ilyen segítőt talált Ádám Évában. Ezt igazolja az a mód is, hogyan teremtette Jahve (Isten) Évát, Ádámból: Kivette egyik „sela"-ját, melyet hagyományosan „oldalborda"-nak fordítanak.

(Sela, az Ótestamentum más helyein építőkövet, deszkát, oszlopot, állványzatot is jelent.)

Az ember teremtését a jahvista szoborkészítésként ábrázolja, de a Biblia nem valamilyen technikai folyamatot ír le. Azt mondja el, hogy Ádám is, Éva is Isten teremtménye.

Ha ezt minden időben helyesen olvassák, nem jöhetett volna létre olyan értelmezési zavar, mely alapján a női lelket és a nőknek örök életre való jogát – esetenként keresztyének is – vitatják.

A Biblia szimbólumokban, képes beszédben mondja el a bűnbeesést is. Első pillantásra itt az asszony különösen sötéten fest: engedi, hogy a kígyó elcsábítsa, és férjét is magával viszi. Ádám viszont, Éva magatartását alibiként használja föl: *„Az asszony, akit mellém adtál, ő adott nekem a fáról és így ettem"* – mentegetődzik.

A partnerség enyhíti a bűn következményét

Ádámot Isten megbünteti: *„legyen a föld átkozott miattad, fáradsággal élj belőle... míg visszatérsz a földbe, mert abból vétettél."* Ez minden embert, Évát is sújtja, de őt az Úr azzal is bünteti: *„Igen megnövelem terhességed*

fájdalmát, fájdalommal szülöd gyermeked, mégis vágyakozol férjed után, ő pedig uralkodni fog rajtad."

A férfi, a büntetés ráeső részén igen korán enyhíteni próbál, de az asszonynak sokáig bebeszélik: viselje büntetését – a szülés fájdalmát és a sok gyereket – türelemmel. (Jóval később kezdenek csak foglalkozni a csökkentett fájdalmú szülés gondolatával.)

A megváltás ismertetőjele: legyőzi a bűn következményét; a halálfélelem helyébe az eljövendő élet reménysége lép. A bűn következményét – a kenyérkeresés nehézségét – a felebaráti szeretet, az összefogás, és nem utolsó sorban a házastársak jó kapcsolata segíti legyűrni.

A fenyegetés: *férjed uralkodni fog rajtad* – is a bűn következményéről szól. A Biblia írói ezzel találkoznak Keleten mindenütt. De ez nem az Isten akarata szerinti rendet tükrözi.

Hogy a bűn megalapozóját az elbeszélő az asszonyban látja, szintén ószövetségi valóságot fejez ki: Izráel Istenét mindig férfipapok vették körül, és Ő is férfiként – atya, pásztor, uralkodó, harcos, bíró – szerepel.

(Nem-zsidó régiókban női istenségek is szerepeltek, és ez a zsidó nők számára nagy kisértést jelenthetett, hogy Izráel egyedüli Istenét elutasítsák.)

Bárhogyan nézzük is: a Jahve iránti bizodalom ellen mindkét ősszülő vétett. Az ember – férj, feleség – állandó kisértése, hogy az Igaz Isten elhagyásával – istenközelségük, üdvösségük elveszítése árán – idegen isteneket készítsen.

Nőnek tett megváltási ajánlat

Nem volna biblikus azt állítani, hogy a nők jobban vonzódnak a bűnösségre, mint a férfiak, de talán inkább hajlanak a megváltásra. Nem véletlenül tekint a keresztyén hagyomány egy olyan asszonyra tisztelettel, aki Isten megváltási ajánlatára határozott igent mondott. Mária több, mint szimbólum; valóság. De az üdvösségért vállalt magatartását a keresztyénség távolról sem értékeli kellőképpen.

Sokkal kényelmesebb a bűnbeesésért Évát hibáztatni, mint Jézus követésében Mária példáját követni.

(A Frau im Leben)
Ford.: Schöneck Gábor

Sebes István

Meddő halászat

Hiába húzom-vonom: üres a hálóm!
Szűkös kenyerem is csak alig találom.
Halászattal töltök nappalt és éjet,
Hiába. Rossz vízre vezetett a végzet.
Sebes a sodra és ragad az örvény,
Jobb, ha kiúszom, sajkám összetörvén.
Itt nincs halaknak ezre.
Megyek, el innen, más vizekre!
Itt betelt a lista,
Csendes víz kellene, tiszta.
Zavarosban én nem tudok halászni,
Nem akarom többé magamat alázni.
Jobb, ha itt hagyok halat, hajót, hálót,
Kár küszködni, kezdeni is kár volt.
Halásszon más, de én nem, én nem!
Simon is így csüggedt, lázadt,
S mégis övé lett a „nagy halászat!"
Nem új hálót hozott, nem a víz változott,
Nem a tenger lett más: Simonból lett Kéfás!
Tudom, jó a háló, csak bennem van a baj,
Nem most kezdődött és nem tavaly:
Bűnöm kezdettől fogva von. Lehet így
halászni a tavon?
Maradok mindig, mi voltam: Simon?
Uram,vedd le rólam ezt a bűnos lázat,
Hadd lakja szívemet béke és alázat,
S gazdaggá tesz engem ez a halászat!

Szemelvények a századelő baptista sajtójából

III. Jahrgang. 1914

Friedensklänge

Zeitschrift der Baptisten-Gemeinden in Süd-Ost-Europa.

Ein Herr ✍ Ein Glaube ✍ Eine Taufe.

E folytatásban közölt szemelvények írásanyaga – a közép-európai, főként a magyarországi misszióval foglalkozó munka – eddig magyar nyelven nem volt olvasható. Most mintegy nyolcvanéves múlt eseménysorozata válik olvashatóvá, kutathatóvá a Szolgatárs olvasóközönsége számára, baptista missziónknak e figyelemreméltó időszakából – Schöneck Gábor testvérünk kitűnő fordításában.

Hiánypótlás – az előző számból, az ***1914. május*** és az ***1914. július*** jelzésű anyagból kimaradt

1914. május

Inkvizíció Bukovinában

Igen, ennyire jutottunk. Eddig kődobálással, bírósági vizsgálatokkal traktáltak minket, de ahogyan most járnak el velünk, az az inkvizícióra emlékeztet. Elszenvedői főleg a román baptisták, akik között Isten Lelke hatalmasan működik...

A görög katolikus papok a szószékről történő szidalmazással már nem elégszenek meg, sajtójukat is mozgósították. A „Viata nona" legutóbb arról írt, hogy a baptisták nagy veszélyt jelentenek, mert a katonai szolgálat megtagadására agitálnak. A szoc. dem. „Vorwärts" erre azt válaszolta, hogy hazugság ez, a baptisták ilyet nem tanítanak, a nazarénusokkal tévesztik őket össze. Ezt Suczawaban a kerületi bíróság is megerősítette azzal a megjegyzéssel: jó volna, ha az urak a feljelentgetésekkel fölhagynának.

Március 15-én néhány román testvér és barátkozó lelki épülésre Czudin városkába mentek a szomszédos községekből. Áhítat után közös ebédjüket kívánták elfogyasztani, azután haza indulni. Ekkor egy csendőr, egy rendőr és egy községi képviselő jött, és az embereket minden ok nélkül letartóztatták, és a fogdába vitték. Ott egy kb. 300 fős román tömeg a baptistákat úgy megrohamozta, hogy védelmükre a csendőrség egész állományát riasztani kellett...

Tiltakozásuk ellenére a 11 letartóztatott személy közül két férfit és két leányt hét napig tartottak fogva; mindenütt azt mondták: meg kell őket büntetni. Czernowitzban a k.k. (császári és királyi) ügyész is azt mondta: „Görög-keleti vagyok én is" – neki is az volt a véleménye, hogy büntessék meg őket. Csak a tartományi bíróság elnökével folytatott tárgyalás után engedték őket szabadon. A vád ellenük az volt, hogy egy temetési menet elvonulásakor nem vették le a sapkát...

A négy személy fogvatartása alatt a többi hetet két csendőr – hogy bántódásuk ne essen – elkísérte a körzethatárig (kb. 5 km-re). Két czudini suhanc viszont előreszaladt, és a körzethatáron túl az egyik leányt megtámadták, a hóban messzire elhurcolták, majd fenyegetéssel az egyik suhanc megerőszakolta. Ki tudja, mi történt volna még, ha egy tanú nem jött volna. Szerinte a leányt megölték volna és a közeli Szeret folyóba dobták volna...

A bíróságon a tanú kihallgatásánál derült ki, hogy a tettes annak a polgármesternek fia, aki a letartóztatásokat elrendelte. Embereinktől az összes Bibliát és énekeskönyvet elvették. Az olvasóknak azt is meg kell tudni, hogy e kis román csoportnak egyetlen missziómunkása sincs. Alulírottnak sok munkát adnak a németek, és érdekükben csak tolmács segítségével tehet valamit. Ti, akik jobb helyzetben vagytok, gondoljatok e kis csapatra, melyet gyűlölnek, de Jézus Krisztus szégyenét szívesen hordozzák.

Jos. Tolar

Sopron

Igazi örömteli húsvéti ünnepet ajándékozott az Úr... Este vegyes hallgatósággal telt meg a terem... Arra kértük őket, tegyék magukévá az emmausi tanítványok kérését: Urunk, maradj velünk, mert immár beestvéledik...

Örömökben, áldásokban azok részesülnek csak, akik az emmausi tanítványokhoz hasonlóan kényszerítik az Urat: térjen be szívükbe, családjukba, és maradjon náluk.

14 fős énekkarunk Sion-énekeikkel, szavalataikkal megszépítették a húsvét ünneplését. Megelégítetlenül senki sem távozott.

Amikor besötétedett, egy kis csapat a „Jordánhoz"

indult. Bizonyságtétele után egy 20 éves leány nyerte el Jézus halálában a keresztséget.

Hétfőn délelőtt az Úr asztalánál köszöntöttük egymást. 27-en nyújtottunk testvérkezet egymásnak.

Délután az egyik állomásunkra, Ágfalvára mentünk, ahol az értünk megölt, igaz húsvéti bárányról, Jézusról nagy csoportnak tehettünk bizonyságot.

Egy asszony- és leánykör alapjait is leraktuk. Bár építkeznének nőtestvéreink bölcs építőkként erre az alapra.

Nyugat-magyarországi munkáját áldja meg az Úr, az Ő dicsőségére. Ezt kívánja G. Walter

Pécs

Egy Kalkó nevű iskolás fiú számára keresünk nevelőszülőket. Neveléséről beteges édesapja képtelen gondoskodni. Azok a családok, melyek az Úrra való tekintettel elvállalnák őt, forduljanak Haffner István prédikátorhoz, Pécs, N. Florián utca 20. A Bizottság meghatalmazásából: J. Peter

1914. június

Galicia és Bukovina

E két nevet eddig csak a térképről ismertem. Ismételt meghívás után március 27-én, korán reggel indultam útnak, hogy az emberek és e vidék megismerésén túl az ottani német misszióról is képet nyerjek. Megállás nélküli 9 órás személyvonaton történő utazás után Újhely közelében Felső-Magyarország árvízsújtotta területére értem, ahol egy kis folyó, 1 km széles folyamként hömpölygött a földeken, és a tavalyi árvíz okozta ínséget még jobban növelte.

18 órás utazás után, éjjel fél háromkor Körösmezőnél értem el a magyar határt. Itt osztrák vasútra szálltam át, és reggel nyolc körül Kolomeában Galicia földjén voltam. A meghívólevélen ez állt: „Népünk szegény." Ezt, sajnos igazolva láttam. Nyomorúságos viskók... végig a vasút mentén! Ipar erre szinte semmilyen sincs. Ínséges keresetet egyedül a mezőgazdaság ad. Hűvös időben ennyi mezítlábas nőt még sehol sem láttam.

A férfiak piros nadrágban, meleg subában, fejükön sok vihart látott szalmakalappal különös benyomást keltettek...

Ünnepnapokon, vásárokon, amikor sok ilyen ember utazik együtt, elviselhetetlenül nehéz párát árasztanak magukból... Három és fél órás várakozás után továbbutazhattunk, és szombaton délután két óra felé értem Bukovina tartományi fővárosába, Czernowitzba. A bukaresti konferencián megismert kedves Tolar testvér fogadott a pályaudvaron... Szállásadóim, Weigel testvérék is kedvesen fogadtak, s így az Egyesülés evangélistája Bukovinában is hamar otthon volt.

Czernowitz 70.000 lakosának fele zsidó. Rajtuk kívül lengyelek, ruténok, oroszok, németek laknak ott. Az egymással való érintkezés főleg németül történik. Vasárnapi összejöveteleinket egyszerű, állandó összejöveteli termükben tartottuk, hét közben pedig a barátok felváltva nagyszobáikat bocsátották rendelkezésünkre. Naplómba ezt jegyeztem be: „Hűvös idő; meleg összejövetelek; sokan imádkoznak." Örvendetes volt, a látogatók száma napról-napra nőtt, és végül minden hely megtelt.

... Kedves Testvéreink, Tolar testvérrel az élen, nagy nehézségek között sok önmegtagadással dolgoznak. Az összejövetelek minden résztvevőjének névvel és az egybehívó aláírással ellátott kártyával kell rendelkeznie. Galiciában újabb szigorító rendelkezéseket adtak ki, melyek a munkát mégjobban nehezítik.

Az élénk vasárnapi iskola viszont sok örömöt szerez. Három zsidó gyerek is rendszeresen látogatja a vasárnapi iskolát. A legidősebb, egy 13 éves leány komolyan kívánja követni az Üdvözítőt. Annak ellenére is el mer jönni, miután otthon kizárták, és a szomszédban kellett töltenie az éjszakát. Szép verset mondott húsvétkor: „Keresztény vagyok én".

1914/7.

Czernowitzből Alt-Fratautzba utaztam. Hadikfalva állomáson, Bukovina egyik magyar falujában negyven kivándorló férfit láttam. A falu apraja, nagyja – több mint kétszázan – kísérte ki őket a pályaudvarra. Megindító búcsúzkodás volt. Asszonyok férjüktől, anyák fiaiktól vettek búcsút évekre, vagy talán örökre... El kellett menniük, mert a hazai föld nem képes elég kenyeret adni...

A Kárpátokon túli testvéreinknek is gyakran ez a sorsa... Milyen sok szociális nyomorúságot lehetne elkerülni, ha a kormányzatot Krisztus Lelke vezérelné.

Galinestieből Massier testvér kocsin vitt Alt-Fratautzba. – A Massier családnév errefelé igen elterjedt –. A hozzánk tartozó néhány itteni család igyekezett megtenni, amit lehet. Összejöveteleinkre eleinte kevesen, majd napról napra többen, nagypénteken és húsvétkor már 80-100-an jöttek el. 13 összejövetelt tartahattam itt, és Istenben remélem, a vetés gyümölcsöző lesz.

A testvérek az elmúlt télen Hammerschmiedt testvér személyében – korábban bukaresti prédikátor – alkalmas munkást kaptak, aki a vidéket és e népet jól ismeri, és románul is beszél...

Április 14-én újra útrakész voltam. J. Massier testvér Rudelba kisért, s onnan vonaton utaztam Czernowitzba. Weigeléknél töltött esti pihenő után Tolar testvérrel a galíciai Sniatynba utaztunk, mely megőszült pionírunk, F. Massier testvérünk lakóhelye. 1890 óta ismerjük egymást, így számomra külön öröm volt tőle hallani az itteni munkáról és Isten kegyelméről.

Az összejöveteli helyiség itt kicsiny, alacsony, nem nagyon hívogató. Az érdeklődés csekély volt.

A szomszédos Auguistendorfban, ahol Tolar testvér tett reménykeltő kezdést, semmit sem tehettünk, mert akkor az összejövetel hatóságilag tiltva volt.. Az ottaniakkal, akik evangélikusnak vallják magukat, de az evangéliummal szembenállnak, Isten nagyon komoly beszédet folytatott. Két, különösen ellenséges személyt állított félre. Az egyiknek, rakodás közben gerenda zúzta szét a koponyáját, a másik, nedves földön fölfázott, és néhány nap alatt meghalt. Ennek temetésén én is ott voltam. Később Tolar testvértől tudtam meg, hogy az összejöveteleket újra engedélyezik.

Egy rutén templomban is voltam, melyben figyelemreméltó szószék van. Halászhajóból alakították ki, evezőkkel, horgonnyal, árbóccal stb. ellátva. Két halász áll az elején, és együtt vetik ki a hálót... Először láttam ilyen szószéket, mely tulajdonképpeni rendeltetését ilyen jól ábrázolja.

Rutén húsvéti ünneplést is láttam. Nagy tömeg indult délelőtt gyalog és ökrös szekéren, súlyosan megrakva a temető felé, ahol gazdag lakomát tartottak a sírokon, s erre a szegényeket is meghívták. Százak izzadtak nehéz bundákban a napon, s a tudat, hogy frissen temetett holtak fölött lakomáznak, csöppet sem vette el étvágyukat. Természetesen az egyházi körmenet sem hiányzott. Kellemesen hatott a nép nyelvén mondott prédikáció, és a rutén, négyszólamú éneklés. Húsvét örömét így ünnepelték a sírok felett.

Sniatynban hét összejövetel után elbúcsúztam a testvérektől, vendéglátóimtól, Massier kovácsmestertől és családjától, akiknél igen jól éreztem magam. 738 km-es utazásra kellett indulnom, hogy a bonyhádi konferenciára időben érkezzem.

A.Wgd.

A csepeli toronyból

Amikor ide beköltöztem, egy testvér azt mondta: Sziklára házat itt nem lehet építeni, mert csak homokunk, nagyon sok homokunk van. S ezt igazolva láttam, mert a szélvihar úgy kavarta, mint télen a havat. Az ördögnek könnyű itt homokot szórni az emberek szemébe. Tornyomat hogyan építsem hát fel? ... Van lelki kősziklánk, Jézus Krisztus, aki az élet sivatagába is elkísér minket, tornyomat Őrá helyezten. Már harangozni is tudok, tisztán, messzehangzón...

Üdvözlünk! Üdvözlünk! Üdvözlünk!

Először Budapesten. 6 órás utazás – a táj csodálata – és a kedves pozsonyiak útravalójának elfogyasztása után gyerekestől, mindenestől egészségesen érkeztünk meg Budapestre. Scheffler prédikátor és Welker testvér köszöntött minket a pályaudvaron...

Bevezetésem április 26-án történt. Bevezető prédikációját: Krisztus szolgáiról és Isten titkainak intézőiről, Scheffler prédikátor a 1Kor 3:5-4:5 alapján mondta.

A bevezetett Jn 1:22-23 szavaival igazolta magát. Az általános köszöntés énekkarral, vonósokkal, gyermekkarral, női és férfikarral, szavalatokkal este történt. Scheffler prédikátor, Wiegand evangélista, Gromen prédikátor, Steiger- és Schöneck testvérek beszédei reménységgel töltötték meg szívemet.

„Üdvözlünk!" – Bonyhádon

Egyesülésünk május 1-3-ig itt tartotta harmadik konferenciáját, és a gyülekezet szép „Szívből köszöntünk az Úr nevében!" dekorációval fogadta vendégeit... A 18 gyülekezetből 15, összesen 45 küldöttel képviseltette magát, és ezen felül kb. 100 vendég jött közel s távolból.

A hepehupa és egyenetlenségek elegyengetése után az Úr gazdag áldásával ajándékozta meg az összejövetelt. Április 30-án, este 8-kor a bonyhádi gyülekezet nevében Bräutigam testvér köszöntötte a megjelenteket... Ezután a gyülekezet képviselői mondták el üdvözlő beszédeiket. A kedves est még bensőségesebbre fűzött egymáshoz.

Május 1-én, reggel 8-kor Scheffler testvér bibliaórával vezette be a konferenciát... Fél tízkor Bauer elnök köszöntő beszédében megemlítette, hogy a konferencia sikerének előfeltétele a 133. zsoltár szerinti testvéri egység, melyet Istennek hála, semmi sem zavart meg, s így áldásának nem lett akadálya.

A küldöttek példás magatartásának köszönhető, hogy minden tárgyban parlamenti lárma nélkül döntöttek.

Egyhangúlag, örömmel fogadták el – Pécs, J. Haffner; Újvidék, J. Peter; Sopron, G. Walter; Paks-Györköny, Chr. Potzner; Temesvár, J. Schlier; Bécs, G. Peters – gyülekezetek és prédikátoraik felvételét... Úgy határoztak, hogy legközelebbi konferenciájukat 1916-ban Bécsben tartják meg... A 18 gyülekezetből és mintegy 100 állomásból álló szövetségükben 1630 tag van. A legfiatalabb Sopron, mely friss fejlődésnek indult.

H. Meyer-, D. Janssen-, J. Rottmayer- és J. Tolar prédikátorok levélbeni üdvözletét köszönettel fogadtuk. Felállással köszöntük meg a Német Baptista Gyülekezetek Intézőségének Wiegand evangélistánknak nyújtott támogatását, és hasonlóképpen emlékeztünk meg Fr. Sturm testvérről.

A beszámolók és megbeszélések, melyekből megtudjuk, hogyan végezhetünk az Úrért még jobb munkát, nyomtatásban is megjelennek majd. Külön figyelemre ajánlom Scheffler prédikátornak „Az úrvacsora" és Schlipf prédikátornak a „Hogyan fogadjuk az adventizmust" című beszámolóit. Ezeket minden testvérnek el kell olvasnia.

Nagyszerű teljesítményt nyújtott a bonyhádi és a pesti énekkar. Az összejövetelek mindig jól látogatottak voltak és általános tetszésnek örvendtek...

Az újraválasztás R. Scheffler testvért tette első elnökké, B.Schlipf testvért másodelnökké. Ismét megválasztották J.Welker testvért jegyzőnek, ill. M. Steiger testvért pénztárosnak. Ülnökök lettek: J. Peter prédikátor (Újvidék); J. Gromen prédikátor (Nagyszeben); G. Peters prédikátor Bécs. A szerkesztő, J. Bauer hivatalból megtartotta a Szövetségi Bizottsági tagságát.

A legdicsőbb nap az utolsó, az Úrnak napja lett. Reggel 8-kor a kápolna telve volt imádkozókkal. Zdráhal prédikátor vezette az imaórát. 9 órakor B. Schlipf prédikátor ment fel a szószékre, és „Halleluja, legszebb hajnal..." éneklése közben 19 fehérruhás sorakozott a bemerítőmedence köré...

A bemerítéseket 10 és 11 óra között Scheffler prédikátor végezte. „Kik ezek itt fehérben?" – hangzott a kórus felől. – A harangozó szeme könnybelábadt; szíve a bemerítkezőkért imádkozott. Az úrvacsora, melyet G. Gerwich és J. Schiler testvér vezetett, és az újonnan megkereszteltek köszöntése 11 órától 12-ig tartott.... 2-től 3-ig a vendégek szóltak a vasárnapi iskolásokhoz. 3-tól 4-ig az ifjúságnak tartottak előadást. Mintegy 100 fiatal, és még több más, nagy figyelemmel hallgatta B.Schlipf és R. Scheffler testvérek beszédeit. Este 8-tól 11 óráig a budafoki, budapesti, a bonyhádi és a pécsi egyesített énekkar tartott énekestet. 500-600 figyelmes hallgató hallgatta őket, és a prédikátorok Isten szeretetéről szóló előadásait... A nagyszerű napot imádság és a Koronázó ének eléneklése zárta le. Dicséretet és köszönetet érdemelnek a kedves bonyhádi testvérek és prédikátoruk, H. Bräutigam tv. mindazon szépért és jóért, amit a 150 vendégnek nyújtottak. A harangozó, az első- és a másodülnök Bräutigaméknál lakott... Böjtölésről náluk szó sem eshetett, mert a zippelsfördei üdülő egykori szakácsnője, Bräutigam testvérnő, ünnepi ellátásról gondoskodott... ***(Folytatása következik)***

Illusztrációk gyűjteménye

Gyűjtötte: dr. Gerzsenyi László

Tibetben, a magas, titokzatos hegyi országban az emberek nagyon furcsa módon köszöntik egymást. Amikor találkoznak, mélyen meghajolnak, kinyújtják kitárt kezüket egymás felé, és bemutatják, hogy nincs náluk fegyver, és barátságosak akarnak lenni. Azután egymásra öltik a nyelvüket, ami azt jelenti, hogy nincsenek gonosz szavak a szájukban egymás ellen.

– Felebaráti szeretet

❖

A perzsák gyakran elbeszélik a nagy Abbas sah történetét, aki csodálatosan uralkodott Perzsiában, de szeretett álruhában elvegyülni az átlagemberek között is. Egyszer szegénynek öltözve lement egy lépcsőházban a mélyben levő szűk pincébe, ahol egy kazánfűtő vigyázott a tűzre. A király melléült és beszégetett vele. Ebédidőben a fűtő nagyon durva, fekete kenyeret és egy kancsó vizet tett maga elé, amit együtt fogyasztottak el. A sah elment, de ismét visszatért, mert szíve együttérzéssel telt meg e magányos ember iránt. Kedvesen figyelte az embert, aki megnyitotta előtte a szívét és megszerette új barátját, aki annyira kedves, bölcs és mégis olyan szegény, mint ő maga. Végre a császár ezt gondolta: „Megmondom neki, ki vagyok, és majd meglátom, hogy milyen ajándékot kér." Így szólt: „Te azt gondolod, hogy szegény vagyok, de én vagyok Abbas sah, a te császárod." Erre valamilyen nagy kérésre számított, de a kazánfűtő csöndben ülve meredt rá. „Nem érted? Gazdaggá és nemessé tehetlek, neked adhatok egy várost, kinevezhetlek valamilyen nagy kormányzóvá. Semmit sem kérsz?" Az ember kedvesen válaszolt: „Igen, uram, értem. De mi okozta, hogy elhagytad palotádat és dicsőségedet és leültél velem ezen a sötét helyen és osztoztál kegyetlen sorsomban, és törődtél velem szívem boldogságában vagy szomorúságában? Ennél drágábbat nekem nem adhatnál. Másoknak adhatsz gazdag ajándékokat, de nekem önmagadat adtad. Csak az a kérésem maradt hátra, hogy sose vond meg tőlem barátságod ajándékát!"

– Felebaráti szeretet

❖

Ausztrália miniszterelnöke mondta, hogy amikor a nagy háború kitört, az ausztrál kormány azonnal felajánlotta, hogy mindent megtesz Nagy-Britannia támogatására. Megkérdezték az anyaországtól, hogy mi lenne a leghasznosabb, amit tehetnének, és a válasz ez volt: „Építsetek nekünk hajókat; hajókra van szükségünk." Az ausztrálok nem építettek hajókat, hanem mosolyogtak, és elkezdték művelni a földeket, vetették a magot, learatták a termést, összegyűjtötték az élelmet, hogy elküldjék az anyaországnak. A gabonát zsákokba rakták, levitték a tengerpartra és várták a hajókat. De a hajók sohasem értek oda. Egerek pusztították el a gabonát, és elözönlötték a városokat, falvakat, betegségeket terjesztve, amelyek megtámadták az emberek szemét és sokan megvakultak. Egész idő alatt ezt kérte Nagy-Britannia: „Hajókat, hajókat, hajókat!"

– Engedetlenség

❖

Egy misszionárius bibliafordító küszködve kereste a szót az „engedelmesség"-re a bennszülöttek nyelvén. Ez olyan erény volt, amit ritkán gyakoroltak azok az emberek, akiknek a nyelvére le akarta fordítani az Újszövetséget. Amint egyszer hazatért a faluból, fütyült a kutyájának, és az nagy csahollással odarohant hozzá. Amikor ezt látta egy idős bennszülött, csodálkozva mondta a maga nyelvén: „A kutyád csupa fül." A misszionárius azonnal tudta, hogy megvan az engedelmesség szava.

– Engedelmesség

❖

Az ősidőkben az emberek a világot élőlénynek képzelték; a nap és a hold volt a két szem, a föld a test, a levegő az értelem és az égbolt a szárny. Amikor az emberre tekintettek mint miniatűr világra, azt gondolták, hogy a világ és az ember mozgása megfelel egymásnak, és ha az egyik megismerhető, akkor azt a másikra is könnyen lehet alkalmazni. Innen származott az asztrológiai rendszer, amely az ember életének eseményeit a csillagok megfelelő mozgásával próbálta magyarázni.

– Asztrológia

❖

Az ördögűzés bizonyos formája naponta előfordul egy Miamiban levő kórházban, ahol sok száz beteget kezelnek havonta, akik kérik, hogy a gonosz lekeket űzzék ki a testükből. „Rendszerint 600-700 személyt kezelünk havonta – mondja dr. Hardat Sukhdeo, a Jachson Memorial Hospital's Crisis Intervention Center igazgatója. – De van olyan hónap, amikor 900-an kérnek segítséget... " A Miami területén élő jamaikaiak, haitiak, bahamaiak, kubaiak és a Puerto Rico-iak közül sokaknak az az elképzelésük, hogy a démonok behatolhatnak a testükbe. Ezeket a betegeket erős nyugtatókkal csillapítják le, azután az orvosi személyzet próbálja enyhíteni félelmüket.

– Ördögűzés

❖

Kurt Koch, miután 30 éven át tanulmányozta az okkultizmus gonoszságait, arra a következtetésre jutott, hogy a jóslások 95 százaléka, vagy még ennél is nagyobb része csalásnak, hamisítványnak és pénzcsinálásnak tekinthető. A többi 5 százalék pedig természetfölötti erőkhöz vezethető vissza. De a jövendőmondás történhet csalók vagy ördögtől megszállott médiumok által is, és szuggesztív jellegüknél fogva állandóan kerülnünk kell őket.

– Ördögi megszállottság

Egy asszony elment egy rendőrörsre, és bevallotta, hogy agyonlőtte a fiát. Azért tette, mert egy asztrológus megjövendölte, hogy beteg fia sohasem nyeri vissza értelmi képességét. Hogy megmentse fiát a rettenetes jövőtől, ezért megölte. Az asszonyt letartóztatták, de az asztrológus szabadon végezhette tovább üzelmeit.

– Asztrológia

❖

Marco Polo, a híres középkori utazó beszélt egy nagy sivatagról Lop városa közelében, ahol a gonosz szellemek eltérítették az utazókat a rendkívüli megtévesztések által. Ha valamelyik utas lemaradt a karavántól és magában volt, akkor hallotta, hogy néven szólította valamelyik ismerőse. Azt gondolva, hogy az társainak vagy barátainak a hangja, letért az útról és a hangot követve elpusztult.

– Sátánizmus

❖

Meglepő módon, a rendkívül magas életkori eseteket rendszerint ott híresztelik, ahol gyakori az írástudatlanság és ahol hírhedten gyarló az adatok rögzítése – más szóval ott, ahol a tényeket nem lehet ellenőrizni. Mivel a hivatalos születési bejegyzés eléggé modern fejlemény, alig található adat a magas életkort elért emberekről. Egy angol kutató, aki a brit biztosítási társaságok irataiban kutatott 800 ezer személy adatai között, csupán 30 igazolható esetet talált arról, hogy emberek elérték a századik életévüket. Kanadában hivatalosan tudták igazolni, hogy valaki 113 évig és 124 napig élt. Egy másik gyakran idézett eset a dán Christen Jacobsen Drakenberg esete, aki feltehetően 1626-ban született és 146 évig élt. De nagyon sok bizonytalanság veszi körül még ennek az embernek az életkorát is.

– Öregség

❖

Mózest 80 éves korában hívta el Isten, és jóllehet sok kifogást próbált előhozni, sohasem említette idős korát.

Szókratész 70 éves korában adta a világnak legmélyebb filozófiáját, és nagyon magas életkorban tanult hangszereken játszani.

Platón 50 éves korában még diák volt. Akkor alkotta fő művét, miután elérte 60 éves korát.

Michelangelo még 89. életévében is szerzett verseket és tervezett építményeket. A sixtusi kápolna mennyezetét egy állványon hanyatt fekve 90 éves kora táján festette.

Cato 80 éves korában kezdett görögül tanulni.

Petrarca 70-80 éves kora között kezdte tanulni a latin nyelvet.

Ludovico 115 éves korában írta meg korának memoárjait.

– Öregség

❖

Kérdés: Kérlek magyarázd meg az ApCsel 22:16-ot: *„Most tehát miért késlekedsz? Kelj fel, keresztelkedj meg, mosd le bűneidet, segítségül hívván az Úr nevét!"*

Válasz: Ez a vers nem azt tanítja, hogy Pál bűneinek lemosása a bemerítés által valósult meg. Azt a parancsot kapta, hogy a következőket tegye meg: (1) keljen fel, (2) keresztelkedjék meg és (3) mossa le bűneit. Az itt található igék mind *aorisztosz imperatívusz*ban állnak. Ezután következik egy participium, „segítségül híván", ami módosíthatja mindhárom igét, és azt jelentheti, hogy Pál egyidejűleg segítségül hívta az Úr nevét, miközben fölkelt, bemerítkezett és lemosta bűneit. Ez azonban nem elég világos, ezért a legjobbnak tűnik az, ha a participiumos kifejezést eszközhatározó értelemben alkalmazzuk. Erre a használatra más példák is láthatók: ApCsel 16:16; Mt 6:27; 1Tim 1:12. Ennek alapján a szöveg így olvasható: *„Kelj fel, keresztelkedj meg és mosd le bűneidet azáltal, hogy segítségül hívod az Úr nevét!"* Az Úr nevének segítségül hívása és nem a fölkelés vagy a megkeresztelkedés szerzi a bűnbocsánatot.

– Bemerítés

❖

A Szent Grálról szóló ősi legenda elmondja, hogy Arimátiai József, aki engedélyt kapott Pilátustól Jézus testének keresztről való levételére és eltemetésére, kezébe vette azt az arany kelyhet, amelyet Jézus használt az utolsó vacsora alkalmával, és fölfogta a Jézus oldalából kihullt vért. Ezt a kelyhet elvitte Glastonburybe, egy angol szigetre. Ott megalakított egy lovagrendet, amelynek feladata volt a drága vér védelme. E lovagok vezetőjüket királlyá tették. Bizonyos időpontban a király bemutatta a drága vért tartalmazó arany kelyhet, és ilyenkor dicsőséges és sugárzó fény árasztotta el mindazok arcát, akik körülötte álltak: beteltek elragadtatással, és mennyei erővel. De csak a tiszta szívűek tekinthettek a kehelyre és láthatták a drága vérből áradó csodálatos fényt.

– Krisztus vére

❖

Kétszáz évvel ezelőtt Skóciában élt egy lelkipásztor, akinek egyházközségében olyan könnyelmű életet éltek a tagok és annyira közömbösek voltak az úrvacsorával szemben, hogy lelkipásztorságának első három esztendejében nem szolgáltatta ki nekik az úrvacsorát. Aztán az első úrvacsorázás alkalmából csak ötvenhat személynek adott engedélyt, akiket méltónak ítélt az Úr asztalához. Huszonnégy évvel később ismét úrvacsorát osztott. Háromnapi prédikálás és felkészülés után szombat délután ő és a vének 77 személynek adtak engedélyt arra, hogy másnap úrvacsorázzanak. Az úrvacsorázás nekik a bűnök letételét, az Úrral való szövetségük megújítását és kegyelmének szívükben való megtapasztalását hozta létre. Azok az úrvacsorai alkalmak a felüdülés idei voltak az Úr színétől.

– Úrvacsora

❖

Amikor Michelangelót először fölkérték, hogy díszítse a sixtusi kápolna mennyezetét, nem fogadta el a megbízást. Még sohasem végzett ahhoz hasonló munkát, és azt mondta, hogy nem tudja megcsinálni. De közölték vele, hogy a visszautasítást nem fogadják el. Amikor fölfedezte, hogy nincs más választása, a kellemetlen következmények helyett megkeverte színeit és munkához látott. Ezáltal jött létre a világ leggyönyörűbb festménye. Kevesen jönnek rá, hogy milyen lehetőségek vannak bennük, amíg valami kényszer ráveszi őket, hogy próbálják meg azt, amit mindig lehetetlennek tekintettek.

– Győzelem

Perui mérnököket hívtak össze, hogy adjanak ötleteket az Andeseken átvezető vasút megépítésére. Ezek a férfiak kijelentették, hogy a feladatot nem lehet végrehajtani. Azután amerikai mérnököket hívtak meg, hogy mondják el véleményüket, vajon vezethető-e vasútvonal a Rimac folyó mellett. Még ezek a rettenthetetlen mérnökök is azt állították, hogy nem lehet elvégezni a munkát. Végső menedékül egy Ernest Malinowski nevű lengyel mérnököt hívtak meg. Malinowski hírneves mérnök volt, de már hatvanas éveiben járt, ezért a hatóságok attól tartottak, hogy nem képes elvégezni egy ilyen nehéz munkát. Ő vállalta a nagy feladatot, és a vasút kezdett fölkúszni az Andeseken a perui oldalról kiindulva, hatvankét alagúton és harminc hídon át. Az egyik alagút több mint ezer méter hosszú volt és a tengerszínt felett ötezer méter magasságban vezetett. Az érintett országokban kétszer is forradalmak törtek ki, miközben az alagutat építették, ezért abba kellett hagyni valameddig. Egyszer Malinowskinak Peruba kellett menekülnie és száműzetést kellett vállalnia egy időre, de semmi sem tántorította el az idős lengyelt attól, hogy befejezze a hatalmas mérnöki művet, amely a világ egyik csodája lett 1880-ban.

– Győzelem

❖

George Friedrich Händel, a nagy zeneszerző elvesztette egészségét: jobb oldala megbénult, pénze elfogyott, hitelezői megragadták és azzal fenyegették, hogy börtönbe csukatják. Händel annyira elkeseredett e tragikus tapasztalat miatt, hogy csaknem feladta egy időre. De hite győzött, és megalkotta legnagyobb művét, a „Halleluja kórust", ami része a „Messiás" című oratóriumnak. János apostol írta: *„Ez a győzelem, amely legyőzte a világot, a mi hitünk"* (1Jn 5:4).

– Hit

❖

Valamikor egy orosz cár harmincezer dolláros díjat ajánlott annak, aki a legjobb portrét festi róla. A birodalom minden festőművészét meghívták a versenyre, és csaknem ezren fogadták el a meghívást. Néhány nappal a jutalomkiosztás időpontja előtt, a bírálóbizottság végigment a képtáron, ahol a festményeket kiállították, és észrevettek egy festményt, amelyet egy oszlophoz támasztottak. Ekkor az egyik bizottsági tag ezt mondta: „Nincs semmi értelme, hogy ezt a fércmunkát is fölakasszuk." A festőművész meghallotta a megjegyzést és így szólt: „Bocsánat, én festettem azt a képet, és követelem, hogy fölakasszák megfelelő kivilágításban, megfelelő távolságban, és aztán majd dönthetnek felőle." A bizottság természetesen úgy érezte, hogy a követelés ésszerű, és amikor a jutalmat kiosztották, akkor ennek a képnek a festője nyerte el az első díjat.

– Elhamarkodott ítélet

❖

Érdekes történetet mondtak el egyszer egy rendkívül értékes rubinról, amelyet éveken át nem tekintettek értékesebbnek egy kavicsnál. Gustaf Gillman chicagói ásványgyűjtő éppen az üzletében dolgozott, amikor az Omahában lakó Mihók János belépett hozzá. Mihók, akit munkásként ismertek, kihúzott a zsebéből egy durva, vörös követ és átadta Gillmannak. „Ennek a kőnek a vágását és csiszolását kérem öntől" – mondta Mihók. „Honnan szerezte?" – ájuldozott Gillman, amint szeme csaknem kiesett a helyéből. „Apám találta Magyarországon ötven évvel ezelőtt" – válaszolta Mihók. „Azt gondolta, hogy ez egy nagyon szép kavics. Amikor ebbe az országba érkeztem, útitáskámban találtam rá. Azóta is a házban hányódott. A gyermekek játszottak vele. Legkisebb gyermekem eltörte rajta a fogát. Egy éjjel azt álmodtam, hogy az egy nagy értékű gyémánt, de nem gyémánt, hiszen vörös színben játszik." „Nem, ez vérvörös rubin" – válaszolt Gillman. Mihók megkérdezte: „Mennyit érhet?" „Azt mondanám, hogy az értéke százezer és kétszázötvenezer dollár között mozog" – felelte Gillman, miközben Mihók nekitámaszkodott az ajtónak. A nagy, durva követ 23 és fél karátos rubinná csiszolták, és úgy vélik, hogy ez a legnagyobb rubin az Egyesült Államokban és valószínűleg az egész világon.

– Elhamarkodott ítélet

❖

Dr. Frederick Fox, aki életét a kígyómarások kezelésére szentelte, az indiai Calcuttában halt meg, amint mérges kígyók egyik fajtájával kísérletezett. Indiában azelőtt ez a kígyófajta harmincötezer halálos marást okozott minden évben. Hogy módszerének értékét bizonyítsa, dr. Fox megengedte, hogy egy mérgeskígyó öt helyen megmarja a karját. Magabiztos mosollyal kivágott négy marást, de az ötödik elkerülte a figyelmét. A mérgezés jelei hamarosan megjelentek. Gyorsan alkalmazta módszerét, de már túl késő volt. Meghalt, mint sok ezer más ember, akiket megmart a mérges kígyó.

– Bűn

❖

Hatszáz tizenéves bebörtönzött vallomása alapján ezeket a döbbenetes adatokat gyűjtötték össze arról, hogy miért kerültek börtönbe: Tíz közül hatnak részeges volt az apja. Sokuknak az édesanyja volt alkoholista. Négy közül háromnak megengedték a szülők, hogy azt csinálják, amit akarnak. Nem gyakoroltak fölöttük szülői fölügyeletet. Tíz közül hét olyan otthonból származott, ahol nem volt közös családi tevékenység. És valamennyien azt mondták, hogy nem tartottak családi áhítatot és nem jártak vasárnapi iskolába.

– Vasárnapi iskola

❖

Amikor az archeológusok feltárták Ninive romjait, egy könyvtárra is rátaláltak, amelyben valamikor a birodalom törvényeit tartalmazó plaketteket tárolták. Az egyik törvény lényegében azt tartalmazta, hogy mindenkit felelősségre vonnak, aki elhanyagolja kötelességét. „Ha nem tanítod gyermeked az engedelmességre, ha nem tanítod őt arra, hogy tisztelje mások magántulajdonát, akkor te és nem ő a felelős hanyagságod következményéért."

– Gyermeknevelés

❖

Jonathan Edward istenfélő családból származott. Édesapja és édesanyjának az édesapja is prédikátor volt. Ez az istenfélő férfi leszármazottjainak történetét levezetve a következő adatokhoz jutottak. Közülük több mint négyszáz személlyel kapcsolatban azt találták, hogy 14-en egyetemi elnökök, 100-an professzorok, 100-an az evangélium lelkipásztorai, misszionáriusok és teológiai tanárok voltak. Több mint százan ügyvédek és bírók lettek. Közülük 60-an orvosok voltak és mások kiváló írók vagy lapkiadók. Valójában csaknem minden látványos amerikai iparág vezetői között volt egy-két leszármazottja az Edward családnak azóta, hogy távoli ősük a tizenhetedik század második felében megházasodott.

– Család

❖

Dr. Samuel W. Blizzard kutatásának és vizsgálódásainak két esztendeje alatt érdekes tényeket fedezett föl a lelkipásztorokkal kapcsolatban. Dr. Blizzard megpróbálta összegezni, hogy a prédikátor miként látja szerepét. 1300 lelkipásztornak küldte el kérdéseit a lelkipásztor hat szerepével vagy funkciójával kapcsolatban – prédikátor, lelkipásztor, pap, tanító, szervező és adminisztrátor – és megkérdezte, hogy szerintük az ideális lelkipásztor esetében mi a fontossági sorrend. Több mint 700-an a következő fontossági sorrendet állapították meg: első a prédikátor, második a lelkipásztor, harmadik a pap, negyedik a tanító, ötödik a szervező és hatodik az adminisztrátor. Blizzard arra is kérte őket, hogy állítsák sorrendbe ezt a hat szerepet aszerint, hogy mennyi időt fordítanak a szerepek betöltésére. Az eredmény a következő lett: első az adminisztrátor, második a lelkipásztor, harmadik a pap, negyedik a szervező, ötödik a prédikátor, hatodik a tanító. Átlagosan tíz és fél munkanap alatt ezek a lelkészek mintegy harmincnyolc és fél percet töltöttek a prédikáció előkészítésével. Az adminisztrációra viszont hétszerte több időt áldoztak, mint a prédikáció előkészítésére. Kijelentették, hogy a prédikálásnak kellene elsődleges funkciójukká válni, de a nagyon gyenge ötödik helyre szorult a sorrendben.

– Lelkipásztorság

❖

Az egyik gyülekezet hirtelen lelkipásztor nélkül maradt, ezért bizottságot alakítottak egy új lelkipásztor meghívása érdekében. Megfelelő időben a bizottság levelet kapott egy lelkésztől, aki így pályázott a tisztségre: „Uraim, megtudtam, hogy megüresedett a szószékük, ezért benyújtom önöknek jelentkezésemet. Általánosságban jó prédikátornak tartanak; a legtöbb helyen vezető voltam, ahol szolgáltam, és emellett írásokkal is foglalkoztam. Ötven éven fölüli vagyok, és bár egészségem nem a legjobb, mégis elég sokat dolgozom, hogy megelégedjék velem egyházközségem. Ami az eddigieket illeti, bizonyos mértékben hiányosságok kísértek. Sohasem prédikáltam egy helyen sem három évnél tovább. Általában nagyon kis gyülekezetekben szolgáltam, pedig a gyülekezetek elég nagy városokban működtek. Egyes helyekről menekülnöm kellett, mert szolgálatom lázadásokat és zavargásokat okozott. Még ahol maradtam is, nem valami jól jöttem ki a város vallási vezetőivel, ami befolyásolhatja ezt a munkaköri leírásomat, amit most önöknek küldök. Több alkalommal halálos fenyegetést kaptam és rám támadtak. Háromszor- vagy négyszer bebörtönöztek bizonyságtételemért. Még mindig bizonyosnak érzem, hogy elevenséget vihetnék gyülekezetükbe, ha nem is vagyok élenjáró az adatok rögzítésében. El kell ismernem, hogy még azokra sem emlékszem pontosan, akiket bemerítettem. Mégis, ha használhatnak, örülnék, ha számításba vennének." Amikor ezt a levelet hangosan felolvasták, a bizottsági tagok felháborodtak. Hogy gondolhatja valaki, hogy az ő gyülekezetük egy ilyen embert számításba vehetne, aki rendzavaró, feledékeny és börtönviselt ember. Mi lehet a neve? A bizottság elnöke közölte, hogy egyszerűen az van a levélre írva, hogy PÁL.

– Lelkipásztorság

❖

Egy kis ötéves lány nagymamájával vett részt rendszeresen az istentiszteleteken, és egy napon megjegyezte: „Ha felnövök, akkor olyan emberhez megyek feleségül, mint Gorsage testvér, de nem engedem meg neki, hogy prédikátor legyen." „De miért nem prédikátorhoz mész feleségül, hiszen annál jobb embert nem is találhatnál?" – kérdezte a nagymama. „Azért – válaszolt a kislány –, mert ha prédikálnia kellene, akkor sohasem ülhetne mellettem az imaházban."

– Lelkipásztorság

❖

Egy történet leírja, hogy Spurgeon miként irányította figyelmét a prédikációs alapul szolgáló bibliai szövegekre. Szokásos módszere szerint először minden más segédeszköz nélkül tanulmányozta a szöveget, azután átnézett számos kommentárt, hogy megtudja, mit mondtak mások a szövegről. De amikor a következő igeverssel találkozott, nagyon megdöbbent: *„Néped önként követ szent öltözetben, ha sereget gyűjtesz. Mint hajnal méhéből jött harmat, olyan a te ifjúságod"* (Zsolt 110:3). Nagyon sokáig fönt maradt azon az estén, és teljesen kimerült és elcsüggedt, mert minden erőfeszítése ellenére sem találta meg a szöveg üzenetét. Susannah (a felesége) azt ajánlotta, hogy menjen ágyba, és reggel próbálkozzék ismét, amikorra fölfrissül szellemileg. Mivel másnap vasárnap következett, Spurgeon elfogadta az ajánlatot. De kérte, hogy korán költse fel a felesége. Ezzel a bizonyossággal aludni ment. Aztán valami rendkívüli történt. Az első hajnali órákban „hallottam, amint beszélt álmában – emlékezett vissza Susannah az esetre –. Hamarosan észrevettem, hogy végigmegy az igevers témáján... világos és határozott magyarázatot ad jelentéséről." Sajnos, Susannah közelében nem volt semmi, hogy följegyezze a magyarázatot, de imádkozott, hogy az Úr segítsen neki reggel a visszaemlékezésben. Így is történt. Másnap reggel Spurgeon hibáztatta a feleségét, mivel olyan sokáig aludni hagyta. Ő azonban elismételte a magyarázatot: „Hihetetlen, éppen ez az!" – kiáltott fel Spurgeon. Aztán vázlatot készített a szövegről és prédikált, majd a prédikációt kinyomtatták. Az ma is olvasható a prédikációk gyűjteményében.

– Lelkipásztorság

❖

Vidám esetek

Gyűjtötte: dr. Gerzsenyi László

A walesi bányák egyik trágár beszédű bányásza megtért. Munkatársai próbára akarták tenni a keresztyénségét, ezért ellopták ebédes tarisznyáját. Arra számítottak, hogy kegyetlenül káromkodni kezd, de meglepődtek, mert a bányász mosolyogva így imádkozott: „Dicsőség neked, Uram, hogy az étvágyam nem múlt el, mert ezt nem vehették el tőlem!"

❖

Egy férfi felállt a zsúfolt autóbuszon, hogy egy ott álló hölgynek átadja a helyét. A hölgy annyira meglepődött, hogy elájult. Amikor magához tért és leült, így szólt a férfihoz: „Köszönöm!" Erre a férfi is elájult meglepetésében.

❖

Egy fiatalember meg akarta nyerni gazdag nagybátyjának a kegyeit, ezért leült nagybátyja papagája előtt és ezt mondogatta: „A nagybátyám nagyszerű ember. Lényegében ő a legjobb ember a világon." Rövid szünet után végül megállapította a következőt: „Ennek meg kell győznie a vén bolondot!" A nap későbbi óráiban hazatért a nagybácsi és kényelmesen letelepedett egy fotelben. A papagáj kezdte mondogatni: „A nagybátyám nagyszerű ember. Lényegében ő a legjobb ember a világon." A nagybácsi arca felvidult, és arra gondolt, hogy végrendeletét az unokaöccse javára meg fogja változtatni. Ekkor felkiáltott a papagáj: „Ennek meg kell győznie a vén bolondot."

❖

Angliában egy kisfiút így oktatott az édesanyja: „Fiacskám, nem szabad olyan csúnya szavakat használnod." A kisfiú így védekezett: „De Shakespeare is használta." „Akkor többet nem engedlek vele játszani!"

❖

Egy ötkilós ponttyal a kezében az egyik horgász találkozott a társával, aki már tizenkét kis halat fogott. Megkérdezte tőle: „Hogy vagy?" Amaz rápillantott és visszakérdezett: „Csak egyet fogtál?"

❖

„Miért van az, hogy mindig a villámlást látjuk előbb, és csak azután halljuk a mennydörgést?"

„Azért, mert a szemünk előrébb van, mint a fülünk."

❖

Egy kéziratot visz valaki egy lapszerkesztőségbe, hogy olvassák el és minél előbb közöljék a cikket. Egy hét múlva visszamegy az író és megkérdezi:

– Na, hogy tetszett az írásom?

– Nagyon hasznos volt elolvasni, mert igen fontos igazságot tanultam meg belőle.

– Ez igen hízelgő nekem – mondja a boldogságtól olvadozó szerző. – Mit tanult meg a művemből?

– Eddig csak azt tudtam, hogy a rongyból miként lehet papírt csinálni... De most már azt is tudom, hogy hogyan lehet a papírból rongyot csinálni!

❖

Egy paraszt felesége szamaras kocsit hajtott, de a szamár sehogy sem akarta felhúzni a terhet a meredek úton. Arra ment egy falubeli, aki segített feltolni a szekeret, mire az asszony így hálálkodott: „Köszönöm. Egy szamárral ezt sose tudtam volna megcsinálni."

❖

Ajándékot vásárolt egy férj a felesége születésnapjára, méghozzá egy nagyon értékes mexikói beszélő madarat. A kalitkába helyezett madarat elküldte az üzleti kifutófiúval, majd néhány óra múlva felhívta telefonon a feleségét: „Boldog születésnapot, drágám. Megkaptad a születésnapi ajándékot?" „Igen, megkaptam, és már bent is van a sütőben." A férj döbbenten kiáltja: „De az egy nagyon ritka, mexikói beszélő madár volt." „Sajnálom, kedvesem, egy árva szót sem szólt."

❖

Valaki így kezdte imádságát: „Ó, Uram, ahogy láttad a mai újságban..."

❖

Egy könyvíró ezzel kezdte imáját: „Istenem, aki szintén írtál egy könyvet..."

❖

A kis Zsuzsi így imádkozott lefekvés előtt: „Istenem, kérlek, mindig bocsáss meg nekem, ha megrúgom a fiútestvéremet!"

❖

A hároméves kisgyermek először volt az imaházban. Az istentisztelet végén letérdeltek, mire a gyermek megkérdezte édesanyját: „Anyu, most mit csinálnak?" „Letérdelnek, hogy imádkozzanak!" „De még nincs rajtuk a hálóing."

❖

Egy iskolásfiú esti imádságát meghallotta az édesanyja, amelyben a kisfiú azt kérte, hogy hadd legyen Ankara Görögország fővárosa. Megkérdezte kisfiától: „Jancsika, miért imádkozol így?" A kisfiú ezt felelte: „Azért, mert ma a földrajz dolgozatomban ezt írtam."

❖

Miután taxin hazavitték az édesanyát a tizenegyedik újszülöttel, a sofőr megjegyezte az apa hallatára: „Majdnem elgázoltam egy kacsát a házuk előtt. Az önöké?" Az apa sóhajtva válaszolta: „Az nem kacsa volt, hanem egy gólya, amelynek elkopott a lába."

❖

Kisiskolás: „Apu, ma az iskolában egy gyerek azt mondta, hogy pontosan úgy nézek ki, mint te."

A büszke apa: „És erre mit feleltél?"

Kisiskolás: „Semmit, mert a fiú nagyobb volt, mint én."

❖

Két gyerek együtt nézegetett egy ultramodern festményt az egyik képkiállításon, amikor az egyik odasúgta a társának: „Meneküljünk, mielőtt ránk fogják, hogy mi csináltuk."